

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
2. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
4. บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

2.1.1.1 ความหมายของพฤติกรรม (Behavior)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526) ให้นิยามว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ แต่สามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือพิเศษและสามารถบอกได้ว่า มี หรือ ไม่มี เช่น ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความสนใจ

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2544) ให้นิยามว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นการกระทำหรือกิริยาที่แสดงออกมาทางร่างกาย กล้ามเนื้อ สมอง ในทางอารมณ์ ความคิดและความรู้สึก พฤติกรรมเป็นการกระทำจากการตอบสนองจากสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้นมาเร้าในเวลาใดจะมีการตอบสนองเมื่อนั้น

สุรพล พยอมรัมย์ (2545) ให้นิยามว่า พฤติกรรม ในทางจิตวิทยานั้น หมายถึง การกระทำอันเนื่องมาจากการกระตุ้นหรือการจูงใจจากสิ่งเร้าต่าง ๆ การกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรอง ตกแต่งและตั้งในที่จะทำให้เกิดขึ้น เพื่อให้บุคคลอื่นได้สัมผัสรับรู้ พฤติกรรมของบุคคลแม้จะกระทำด้วยสาเหตุจุดมุ่งหมาย

เดียวกันแต่จะมีลักษณะอาการแตกต่างกัน เมื่อบุคคล เวลา สถานที่หรือสถานการณ์เปลี่ยนไป เนื่องจากการกระทำของบุคคลล้วนจะต้องผ่านกระบวนการคิด การตัดสินใจ อันประกอบด้วย อารมณ์และความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ จึงทำให้พฤติกรรมของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน หรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเสมอ ด้วยเหตุผลที่ว่าพฤติกรรมแต่ละครั้งจะเกิดจากกระบวนการ ซึ่งหากพิจารณาแยกกระบวนการออกเป็นส่วน ๆ จะพบว่า ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนการแสดงออกหรือกิริยาท่าทาง (Acting) ส่วนการคิดที่เกี่ยวกับกิริยานั้น (Thinking) ส่วนความรู้สึกที่มาอยู่ในขณะนั้น (Feeling)

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึงกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำขึ้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ได้ก็ตาม แต่สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือพิเศษ และสามารถบอกได้ว่ามีหรือไม่มี โดยจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การแสดงออก ความนึกคิด และความรู้สึก

2.1.2 ประเภทของพฤติกรรมมนุษย์

ชัยพร วิชาวุธ (2530) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมมนุษย์ได้เป็น 2 ประเภทคือ

2.1.2.1 พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยใช้ประสาทสัมผัสหรือใช้เครื่องมือ พฤติกรรมภายนอกยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1.2.2 พฤติกรรมภายนอกที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต คือพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ง่าย เช่น การเคลื่อนไหวของแขน ขา การเต้นของหัวใจ เป็นต้น เรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior)

2.1.2.3 พฤติกรรมภายนอกที่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกตคือพฤติกรรมที่เราไม่สามารถเห็นด้วยตาเปล่า เช่น การทำงานของคลื่นสมองจะต้องใช้เครื่องมือวัด พฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior)

2.1.2.4 พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นรับรู้ เช่น การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกหิว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมภายใน มี 4 ลักษณะคือ

2.1.2.5 พฤติกรรมที่เป็นความรู้สึกจากการสัมผัส (Sensitive) เช่น การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้สึก การสัมผัส และการมีความสุขใจ เป็นต้น

2.1.2.6 พฤติกรรมที่เป็นการเข้าใจหรือตีความ (Interpreting) เช่น เมื่อเรามองตาเพื่อนก็เข้าใจเพื่อนได้

2.1.2.7 พฤติกรรมที่เป็นความจำ (Remembering) เช่น เมื่อมีโทรศัพท์เรียกเข้ามาเราอาจจำเสียงของเพื่อนได้

2.1.2.7 พฤติกรรมที่เป็นความคิด (Thinking) การคิดมีหลายชนิดอาจเป็นการคิดสร้างสรรค์หรือการคิดหาเหตุผลก็เป็นได้

2.1.3 กระบวนการเกิดพฤติกรรม

สุรพล พยอมแย้ม (2545) ได้แบ่งกระบวนการเกิดพฤติกรรมแต่ละครั้งออกเป็นกระบวนการย่อยได้อีก 3 กระบวนการ คือ

2.1.3.1 กระบวนการรับรู้ (Perception Process) กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับรู้ข่าวสารจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัส

2.1.3.2 กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) เป็นกระบวนการทางปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วยการเรียนรู้ การคิดและการจำ ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดการพัฒนาจากการเรียนรู้ นั่น ๆ ด้วยการรับสัมผัสและรับรู้ที่นำไปสู่การคิดและการเข้าใจ เป็นระบบการทำงานที่มีความซับซ้อนและเป็นกระบวนการภายในทางจิตที่ศึกษาและสรุปเป็นคำอธิบายที่ชัดเจนได้

2.1.3.3 กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอนของการรับรู้การคิดและเข้าใจ บุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้นั้น แต่ยังไม่ได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้ ยังคงเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใน แต่เมื่อได้คิดและเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นได้สังเกตเห็นเราเรียกว่า พฤติกรรมภายนอก ซึ่งพฤติกรรมภายนอกนี้อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทั้งหมดที่อยู่ภายในตัวบุคคลนั้น

2.1.4 องค์ประกอบของพฤติกรรม

Bloom (อ้างถึงใน นพดล บำรุงกิจ. 2544 : 14 - 15) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำขึ้นซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่สังเกตเห็นได้หรือไม่ได้ก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

2.1.4.1 พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านนี้มิขึ้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิดและพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

2.1.4.2 พฤติกรรมด้านทัศนคติ (Attitude Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบในการให้คุณค่าหรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถือ เป็นพฤติกรรมที่ยากต่อการอธิบายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล

2.1.4.3 พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจ

เป็นสถานการณ์ที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจหลายขั้นตอน

2.1.5 การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางจิตของมนุษย์จะช่วยให้เราทราบถึงธรรมชาติของจิตใจและความต้องการของมนุษย์ อันจะนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ นักพฤติกรรมศาสตร์ในปัจจุบันยอมรับกันว่า การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์จะต้องศึกษาลักษณะแห่งจิตซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของคนให้ทราบโดยถ่องแท้เสียก่อน ทั้งนี้ เพื่อจะหยั่งรู้ถึงพื้นฐานมูลเหตุแห่งการกระทำของมนุษย์ โดยการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล (Individual Behavior) นั้น โดยทั่วไปย่อมจะมีตัวแปรหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์อยู่เป็นจำนวนมาก การที่ทราบถึงตัวกำหนดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ให้ได้ทั้งหมดนั้นย่อมเป็นการพันวิสัย อย่างไรก็ตามนักพฤติกรรมศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องมนุษย์โดยทั่วไปแล้ว ยอมรับกันว่า เมื่อกล่าวถึงการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคลแล้วย่อมจะประกอบด้วย (อรุณ รัชธรรม, 2554) กระบวนการเรียนรู้ บุคลิกภาพ แรงจูงใจ ความคาดหวัง และทัศนคติ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้ให้ละเอียดลึกซึ้ง เพื่อให้รู้จักธรรมชาติและมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของคน

2.1.6 การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

หากพิจารณาตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จะเห็นว่า ยาเสพติดให้โทษ หมายถึงสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญเช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วยตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำหรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่อีกทั้งด้วยทกกฎหมายตามพระราชบัญญัติดังกล่าวยังได้กำหนดนิยามของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ดังนี้

“ผลิต” หมายความว่า เพาะปลูกทำผสมแปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

“ติดยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติดให้โทษนั้น โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นนั้นได้ตามหลักวิชาการ

“หน่วยการใช้” หมายความว่า เม็ด ซอง ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่ทำขึ้นซึ่งโดยปกติสำหรับการใช้เสพหนึ่งครั้ง

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปแยกตามข้อหาพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ดังนี้

2.1.7 การผลิต นำเข้า ส่งออก (มาตรา 15, 65)

มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีอนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

1. เค้กช็อคโกแลตเชอร์ไรต์ หรือ แอลเอสดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

2. แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

มาตรา 65 ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านถึงห้าล้านบาท ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปผลิต หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม แปรรูป เปลี่ยนรูป สังกะหร้าทาง วิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย นำเข้า หมายความว่า นำหรือสั่งเข้ามาในราชอาณาจักร ส่วนส่งออก หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

2.1.8 การครอบครองเพื่อจำหน่าย จำหน่าย (มาตรา 15, 66)

มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีอนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดใน กฎกระทรวงการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตาม ปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

1. เต็กซ์โตรโลเซอร์ไซด์ หรือ แอลเอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

2. แอมเฟตามีน หรือ อนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วย การใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสาร บริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

มาตรา 66 ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษใน ประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปี ถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับถ้ายาเสพติดให้โทษ ตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม แต่ ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้า ล้านบาท ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

สรุปจำหน่าย หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้ ส่วน ครอบครองเพื่อจำหน่าย หมายความว่า มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาต และมี ปริมาณตามที่กฎหมายกำหนดว่าให้ถือเป็นการครอบครองเพื่อจำหน่าย

2.1.9 การครอบครอง (มาตรา 15, 67)

มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีอนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

1. เต็กซ์โตรไลเซอร์ไซด์ หรือ แอลเอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป

2. แอมเฟตามีนหรืออนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป

3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

มาตรา 67 ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาต และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุป ครอบครองหมายความว่า มีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาต

2.1.10 การเสพ (มาตรา 57, 91)

มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 5

มาตรา 91 ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 หรือยาเสพติดให้โทษประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 58 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สรุปเสพ หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ

2.2 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

วิทยาเรียงธรรม (2541) กล่าวว่า การทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีสาเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการกระทำผิดพอสรุปสาเหตุได้ดังนี้

1. สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดในด้านการผลิตยาเสพติดคือการผลิตยาเสพติดเป็นการกระทำที่เสี่ยงต่อกฎหมายต่อประเทศชาติแต่ผลที่ได้รับจะมีกำไรมากทำให้มีเงินทองใช้สอยมากเพื่อให้ได้ยาเสพติดชนิดใหม่เหตุผลทางด้านการเมืองมีการผสมหรือแปรรูปยาเสพติดให้มีอนุภาพหรือมีฤทธิ์ร้ายแรงมากขึ้นการผลิตยาเสพติดในบางภูมิภาคมีต้นทุนต่ำกว่าภูมิภาคอื่นทำให้มีกำไรเพิ่มมากขึ้น

2. สาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดในด้านการจำหน่ายยาเสพติดคือ ลงทุนน้อยหวังผลกำไรที่จะขายได้สูงกว่าต้นทุนมากต้องการแพร่ขยายอิทธิพลของผู้ขายหรือตัวแทนจำหน่ายยาเสพติดให้มากขึ้นต้องการมีสมาชิกหรือลูกค้าไว้ซื้อยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ พวกที่เสพยาเสพติดด้วยกันหากไม่มีเงินทองพอที่จะซื้อยามาเสพก็ต้องนำยาเสพติดมาขายให้กับผู้อื่นมีความสามารถประกอบอาชีพรับจ้างในการขนยาเสพติดหรือมีวาทศิลป์ความสามารถในการติดต่อลูกค้าได้ดีเกิดจากสังคมไม่ยอมรับหากมีคดีติดตัวสมัครเข้าทำงาน ไม่มีบริษัทห้างร้านใด ๆ ครอบรับเหมือนบุคคลปกติอื่น ๆ ที่ไม่มีคดีติดตัวทำให้ต้องหวนกลับมาขายยาเสพติดอีกครั้งหนึ่งและครั้งต่อ ๆ มาเนื่องจากไม่รู้ว่าจะประกอบอาชีพอะไรดี

นพ นันทวัน (2542) กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้มีการทำความผิดคือจำหน่ายยาเสพติดเนื่องจากหลายสาเหตุด้วยกัน ประการแรก คือ การจำหน่ายยาเสพติดแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายบ้านเมืองของทุกประเทศก็ตาม แต่ผลกำไรที่ขายได้สูงกว่าต้นทุนมากและสามารถที่จะนำไปจำหน่ายกันเป็นทอด ๆ เช่น จากแหล่งผลิตขายให้พ่อค้าส่ง พ่อค้าส่งขายให้พ่อค้าปลีก พ่อค้าปลีกขายให้คนซื้อ กว่าจะถึงผู้เสพแต่ละคนก็บวกกำไรเข้าไปเป็นจำนวนมาก เท่านั้นยังไม่พอยังมีการปลอมปนสิ่งที่เป็นพิษลงไปอีก กล่าวคือ ผสมสิ่งที่ทำให้ปริมาณและน้ำหนักของยาเสพติดมากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันก็ยั้งความร้ายแรงของยาเสพติดไว้จึงได้นำสารพิษต่าง ๆ ผสมเข้าไปเพื่อจะได้มีคุณภาพทัดเทียมกับของเดิมเมื่อการจำหน่ายยาเสพติดมีกำไรมหาศาล จึงเป็นสิ่งล่อใจทำให้บางคนกล้าเสี่ยงต่อกฎหมายบ้านเมือง

สาเหตุประการต่อไป คือ ต้องการขยายอิทธิพลร้ายของยาเสพติดให้กว้างขวางออกไปเพื่อตนจะได้มีลูกค้าไว้ซื้อยาเสพติดมากขึ้น ขอบข่ายของการจำหน่ายจะได้เพิ่มขึ้นสามารถทำรายได้ให้แก่พรรคพวกเป็นจำนวนมากและสาเหตุประการสุดท้าย คือ พวกที่เสพยาเสพติดด้วยกันเมื่อเสพยาเข้าไปมากเข้าและไม่มีเงินทองที่จะหาเสฟต่อไปก็มีความจำเป็นที่จะต้องหาเงินทองมาซื้อเสฟ จะหามาจาก

ครอบครัวหรือญาติมิตร หรือการกระทำความผิดอย่างอื่น ซึ่งก็ไม่สะดวกนักจึงเป็นผู้จำหน่ายยาเสพติดเสียเอง โดยการรับมาจากพ่อค้าแล้วนำไปจำหน่ายแก่ลูกค้าเพื่อให้ได้เงินมาแล้วตนก็จะนำเงินนั้นไปซื้อยาเสพติดมาเสพ ส่วนเหตุอื่น ๆ ก็คงมีบ้าง เช่น ช่วยเหลือเพื่อนฝูงในการขนมาจำหน่าย หรือรับผิดต่อลูกค้าให้ แต่เป็นสาเหตุรองลงไปเพราะสาเหตุสำคัญที่สุด คือ หวังผลกำไรที่ได้มาจากการจำหน่าย

สมศักดิ์ โปปัญญาะกุล (2545) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้มีการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. สภาพปัญหาทางด้านร่างกายการที่จิตใจอ่อนไหวกลุ่มใจเมื่อเวลาเกิดปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้และเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาเมื่อเสพยาแล้วจะทำให้คิดยาเสพติดหรืออาจจะมาจากบุคคลในครอบครัวเสพยาเมื่อร่างกายต้องการเสพยาในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้นและไม่มีเงินซื้อยามาเสพจึงหันมาค้ายาเสพติดเพื่อที่จะได้ไม่ต้องเสียเงินซื้อยาและยังได้เงินสามารถนำมาแบ่งปันจนเหลือช่วยเหลือให้กับครอบครัวได้อีกทางหนึ่ง

2. สภาพปัญหาทางด้านสังคมเกิดจากครอบครัวแตกแยกขาดความรักความอบอุ่นและที่พึงพอใจการศึกษาน้อยต้องทำงานกลางคืนหรือไม่มีงานทำว่างงานถูกชักชวนให้ขายยาหากเมื่อผิดพลาดถูกจับเมื่อพ้นโทษออกมาสังคมไม่ยอมรับไม่ให้โอกาสไม่สามารถหางานทำได้ก็ต้องกลับมาขายยาเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดสามารถเลี้ยงตัวเอง

3. สภาพปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมเกิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งค้ายาเสพติดที่คุ้นเคยมองเห็นครอบครัวที่ค้ายาจะมีรายได้ดีสามารถใช้จ่ายเงินอย่างสบายมือก็หันมาค้ายาเพื่อที่จะได้มีเงินใช้แบบครอบครัวอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกัน

กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2548) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะการเกี่ยวข้องกับกรจำหน่ายยาเสพติดของผู้หญิง ส่วนใหญ่จะเป็นการขายให้แก่ลูกค้าที่เป็นผู้เสพ มีการรับจ้างขนย้าย และการลำเลียง โดยอาศัยลักษณะทางกายภาพของผู้หญิงที่มีความอ่อนแอกว่าผู้ชาย และในลักษณะที่เป็นผู้เสพแล้วผันตัวเองมาจำหน่ายให้แก่ผู้เสพด้วยกัน เพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติดต่อไป หรือนำมาใช้จ่ายในการซื้อของฟุ่มเฟือย หรือเที่ยวเตร่ จากแนวความคิดทั้งหลายนั้น อาจจะพอสรุปได้ว่าการก่ออาชญากรรมเกิดจากสาเหตุใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ เกิดจากสาเหตุภายใน และสาเหตุภายนอก

สาเหตุภายใน แยกออกได้เป็น สาเหตุทางชีววิทยา (ชีวกายภาพ) และสาเหตุทางจิตวิทยา (จิตใจ)

สาเหตุภายนอกแยกออกได้เป็น สาเหตุทางสังคม นักอาชญาวิทยาบางกลุ่มก็แบ่งสาเหตุภายในและภายนอกออกเป็น 3 สาเหตุ คือ

1. สาเหตุทางชีวกายภาพ (ปัจจัยทางร่างกาย)
2. สาเหตุทางจิตวิทยา (ปัจจัยทางจิตใจ)
3. สาเหตุทางสังคม (ปัจจัยทางครอบครัวและสภาพแวดล้อม)

นักอาชญาวิทยาส่วนใหญ่วิเคราะห์ว่า มิใช่สาเหตุใดเพียงสาเหตุเดียวที่ทำให้เกิดอาชญากรรมได้ แต่ต้องอาศัยสาเหตุร่วมกัน อาจจะเป็น 2 ประการหรือ 3 ประการ แล้วแต่กรณี

สาเหตุปัจจัยดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์และมีขั้นตอนในการผลักดันให้เกิดอาชญากรรมเป็นราย ๆ ไป กระบวนการเกิดอาชญากรรมดังกล่าวนี้ศาสตราจารย์เฮร์แมนน์แมนน์ไฮม์ (Hermann Mannheim) นักอาชญาวิทยาสมัยใหม่ชาวอังกฤษ ได้อธิบายถึงกระบวนการและความสัมพันธ์ที่สาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดอาชญากรรมไว้คือปัจจัยทางกายภาพ จะมีส่วนผลักดันให้เกิดอาชญากรรมเช่นเดียวกับปัจจัยทางสังคมก็ต่อเมื่อปัจจัยดังกล่าวนี้ได้ผ่าน “ตัวแปลงสภาพ” (หรือสภาพจิตของแต่ละบุคคล) คือปัจจัยทางจิตใจเสียก่อน จึงจะสามารถผลักดันให้บุคคลลงมือกระทำผิดก่ออาชญากรรม

แมนน์ไฮม์ อธิบายว่า สภาพจิตของบุคคลเปรียบเสมือนตัวแปลงสภาพที่สำคัญยิ่งเพราะลำพังปัจจัยทางกายภาพหรือปัจจัยทางสังคมเพียงอย่างเดียว แต่ยังไม่ผ่านตัวแปลงสภาพหรือปัจจัยทางจิตใจก็ไม่อาจก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ ถ้าเมื่อใดปัจจัยทางด้านสังคมหรือกายภาพมีอิทธิพลเหนือปัจจัยทางด้านจิตใจเสียแล้ว ก็ทำให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพจิต คือความรู้สึกผิดชอบชั่วดี สติยับยั้งของบุคคล ซึ่งอาจผลักดันให้ปัจจัยต่าง ๆ นั้นมีอิทธิพลนำไปสู่การก่ออาชญากรรมได้

กล่าวโดยละเอียดก็คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ หรือเติบโตมาในครอบครัว สภาพแวดล้อม สังคมที่ไม่ดี หรือมีฐานะยากจน หรือบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นบีบบังคับ บีบบั่นอารมณ์ ฯลฯ บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้มีไว้ว่าจะต้องก่ออาชญากรรมทุกคนเสมอไป มีเพียงบางคนเท่านั้นที่สาเหตุทั้งภายในและภายนอกสามารถกระตุ้นและผลักดันให้เขาก่ออาชญากรรมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้สึกนึกคิด รู้ผิดชอบชั่วดี และสติยับยั้งใจของแต่ละบุคคลว่าจะเข้มแข็งเพียงใด

อย่างไรก็ตามสาเหตุในการเกิดอาชญากรรม ก็เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก การจะศึกษาให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงจะต้องทำการศึกษาเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำได้ยากที่จะศึกษาได้ทุกคน แม้กระนั้นนักวิชาการทั้งหลายก็ยังมีความหวังว่า การศึกษาสาเหตุเป็นรายบุคคล หากแก้ไขปัญหาได้ ก็อาจสามารถช่วยแก้ปัญหาอาชญากรรมของสังคมได้เช่นกัน

จากแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าวพอสรุปและสังเคราะห์ออกมาเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ดังนี้

1. การกล่อมเกลாதงสังคม (Socialization Theory)

1.1 ความหมาย

Olsen E (1968) กล่าวว่า การขัดเกลาทงสังคมเป็นกระบวนการรวม (Total Process) ซึ่งเป็นแหล่งปัจเจกบุคคลที่ได้อาศัยในการพัฒนาบุคลิกภาพของตน เป็นแหล่งที่สมาชิกได้ฝึกฝนและเรียนรู้ในการเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทงสังคม ซึ่งรวมไปถึงการเรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ อาชีพและเทคโนโลยีต่าง ๆ

สุดสงวน สุธีสร (2547) อธิบายว่า คนจะถูกขัดเกลากจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ทั้งจากครอบครัว โรงเรียนเพื่อน ที่ทำงาน ซึ่งหากความสัมพันธ์เป็นไปในทงบวกและได้รับการสนับสนุน คนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี แต่หากความสัมพันธ์เป็นไปในทงลบ คนก็จะฝ่าฝืนระเบียบ และนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมของอาชญากร

Gresham Skyes (1958) เป็นบุคคลแรกที่ศึกษาเกี่ยวกับความเจ็บปวดที่เกิดจากการถูกจองจำ ซึ่งจะเป็ความเจ็บปวดจากถูกจำกัดใน 5 ด้าน ได้แก่ การถูกจำกัดเสรีภาพ การถูกจำกัดด้านเครื่องอุปโภคบริโภคและบริการ การถูกจำกัดด้านความสัมพันธ์ทงเพศ การถูกจำกัดด้านอิสรภาพ และการถูกจำกัดด้านความปลอดภัยโดยความเจ็บปวดดังกล่าวนี้มีใช้เพียงแต่เป็ความเจ็บปวดทงกายเท่านั้น แต่ความเจ็บปวดที่สำคัญคือ ความกดดันทงจิตใจที่ผู้ต้องขังได้รับจากการถูกจำกัดในด้านต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้ผู้ต้องขังเกิดความไม่สบายใจ เบื่อหน่าย เหงา กลัว และเกิดความเครียดในจิตใจ จนทำให้ผู้ต้องขังต้องหาทงออกในการปรับตัวเพื่อที่จะระบายความเจ็บปวดดังกล่าว

นัทธี จิตสว่าง (2541) กล่าวว่า การที่ผู้ต้องขังจำนวนเป็นร้อยเป็นพันมาอยู่รวมกัน ในสถานทีเดียวกัน และดำเนินชีวิตร่วมกันเป็นเวลานาน จนก่อให้เกิดระบบความสัมพันธ์ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นสังคมย่อยของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากสังคมภายนอก เพราะเรือนจำประกอบไปด้วยวัฒนธรรมและระบบค่านิยมของผู้ต้องขัง ที่จะส่งผลต่อการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำ ตลอดจนการกลับเข้าสู่สังคมภายหลังพ้นโทษ โดยผู้ต้องขังในเรือนจำต่างมีบุคลิกลักษณะ ทัศนคติ และค่านิยมที่แตกต่างกัน ไป เมื่อมาอยู่ร่วมกันจึงเกิดการหลอหลอมและก่อให้เกิดเป็น “วัฒนธรรมย่อย” ในเรือนจำ เพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ และเพื่อนสมาชิกในสังคมใหม่ ซึ่งวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในเรือนจำมักจะมาจากการขัดเกลากของเรือนจำ หรือที่เรียกว่า “Prisonization”

สรุปได้ว่า การกล่อมเกลาทงสังคมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลิกภาพของคน ได้ฝึกฝนและเรียนรู้ในการเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทงสังคม เรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ อาชีพ และเทคโนโลยี โดยถูกขัดเกลากจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อนที่

ทำงาน เป็นต้น หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับการสนับสนุน คนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี แต่หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ คนก็จะฝ่าฝืนระเบียบ และนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมของอาชญากร ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านการกลมเกลียวทางสังคม ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกลมเกลียวทางสังคม

2.1 ทฤษฎีกระบวนการครอบครัว (Family Process Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าภายในกระบวนการครอบครัวที่เติบโตขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอันเนื่องมาจากปัญหาด้านอารมณ์ซึ่งตรงข้ามกับทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่เชื่อว่า พฤติกรรมอันเป็นปัญหาในปัจจุบันล้วนแต่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เป็นความชอกช้ำในอดีตที่ผ่านมาของแต่ละบุคคลทั้งสิ้น ทฤษฎีนี้อธิบายว่าพฤติกรรมทำลายตนเอง เป็นการแสดงออกที่มาจากพื้นฐานของครอบครัวแต่ละบุคคล แม้ว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นจะพบในการแสดงออกเกินกว่าเหตุของแต่ละบุคคลก็ตาม ความประพฤติกี่ตึงมากก็ก่อสร้างมาจากพื้นฐานของทั้งครอบครัวเช่นกัน ทฤษฎีนี้เชื่อกันว่า การติดยาที่เช่นเดียวกันกับการฆ่าตัวตาย มีแม่ของผู้ติดยาหลายรายพอใจที่จะมีลูกที่ตายแล้วมากกว่าลูกที่ติดยา ผู้ติดยากลายเป็นความเจ็บปวดและความยุ่งยากของครอบครัว การตายของเขาจะเป็นการชำระบาปให้แก่ครอบครัว คนติดยาจะฆ่าตัวตายในความรู้สึกที่ว่า การฆ่าตัวตายเป็นการเสียสละเพื่อผู้อื่น คนติดยาจึงเป็นลูกที่กตัญญูผู้ซึ่งยินดีปฏิเสธตัวเองเพื่อช่วยครอบครัวของเขา ทฤษฎีนี้ยังอธิบายอีกว่า กระบวนการพัฒนาการครอบครัวมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการใช้ยาของบุคคลต่อมาภายหลัง เพราะพอจะสรุปได้ว่าโดยทั่วไปครอบครัวของผู้ติดยาจะมีสิ่งแวดล้อมในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์แปรปรวนอยู่เสมอ เช่น พ่อปลีกตัวไปจากบ้าน แม่ปกครองครอบครัวด้วยอารมณ์ที่ขัดแย้ง เป็นต้น ลูกจึงเกิดความบกพร่องในการพัฒนาการด้านอารมณ์ และเมื่อเขาเติบโตมีครอบครัวของตนเอง ก็จะแสดงพฤติกรรม ตามแบบฉบับที่เขาได้รับการหล่อหลอมมา และเป็นพฤติกรรมการติดยา การเลิกยาจะเป็นไปได้ ก็ต่อเมื่อ เข้าพบทางเลือกอื่นที่ดีกว่า ซึ่งทำให้เขาสามารถปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

2.2 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural - Functional Theory)

Durkheim, Parsons and Merton ได้ทำการศึกษาโครงสร้างหน้าที่ของสังคม ซึ่งนำมาพิจารณา เฉพาะครอบครัว อันหมายถึงครอบครัว ต่อสัมพันธ์ภาพของสมาชิกในสังคม ในสังคมปกติโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมหรือครอบครัวก็จะปกติ กล่าวคือ สมาชิกในครอบครัว จะมีการปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของตน จึงทำให้สัมพันธ์ภาพ

ระหว่างสมาชิกในครอบครัว เป็นไปอย่างดี ส่วนครอบครัวที่ไม่ปกติและมีปัญหานั้น ก็คือครอบครัวที่มีปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้สภาพโครงสร้างและหน้าที่ของครอบครัวผิดปกติ เมื่อโครงสร้างของครอบครัวผิดปกติ เช่น บิดา มารดา ถึงแก่กรรม หย่าร้าง แยกกันอยู่ หรืออื่น ๆ จึงทำให้ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์การอบรมเลี้ยงดูสมาชิกของครอบครัว จึงไม่สามารถจะกระทำได้ดีที่ สมาชิกของครอบครัวบางส่วน จึงมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติสถานของสังคม

2.3 ทฤษฎีการปรับตัวต่อความกดดัน (Deprivation Model/ Function Model)

เป็นทฤษฎีที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางจากนักสังคมวิทยาหลายท่าน ซึ่งแนวคิดของแต่ละท่านมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน อาทิผลงานของ แมคคอล์คเคิล(McCorkle) และ คอห์น(Korn) ในปี 1954 ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการจัดระเบียบทางสังคมของผู้ต้องขังว่าเป็นการแสดงออกตามหน้าที่ของผู้ต้องขังในการปฏิเสธหรือตอบสนองต่อประสบการณ์ที่พวกเขาได้รับ ในขณะที่พวกเขาเข้ามาสู่ระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สิ่งสำคัญคือ ความพยายามของผู้ต้องขังในการที่จะรับมือกับการปฏิเสธสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดภายในสังคมของผู้ต้องขัง และมีผลกระทบทางด้านจิตใจที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากการปฏิเสธสังคมไปสู่การปฏิเสธตนเอง ซึ่งทั้งหมดเป็นการปรับตัวตามหน้าที่ของผู้ต้องขังต่อบางสิ่งบางอย่างที่เกิดขึ้นอย่างถาวรในโครงสร้างและประสบการณ์ของการคุมขัง ซึ่งลักษณะเฉพาะของโครงสร้างเรือนจำมักได้รับการหยิบยกขึ้นมาเป็นต้นเหตุสำคัญ ต่อมาในปี 1958 สกีย์ (Sykes) ศึกษาพบว่า โครงสร้างของเรือนจำทำให้ผู้ต้องขังได้รับผลของ “ความเจ็บปวดจากการถูกจองจำ” (Pain of Imprisonment) ซึ่งอิทธิพลในเรื่องดังกล่าวนี้ส่งผลต่อภาวะทางด้านจิตใจและร่างกายของผู้ต้องขัง และทำให้ผู้ต้องขังต้องหาทางออกด้วยการสร้างโลก สร้างกฎเกณฑ์และวัฒนธรรมย่อยของพวกเขาขึ้นมา โดยผู้ต้องขังเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับแบบแผนพฤติกรรมในเรือนจำ เช่น การรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน การลดความต้องการทางเพศโดยการระบายออกด้วยการมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนผู้ต้องขังที่เป็นเพศเดียวกันทั้ง ๆ ที่ไม่เคยมีพฤติกรรมเช่นนี้มาก่อน วัฒนธรรมย่อยที่ผู้ต้องขังสร้างขึ้นมานี้ จะช่วยให้ผู้ต้องขังสามารถอดทนต่อสภาวะการถูกจองจำได้จนกระทั่งพ้นโทษ

2.4 แนวคิดการนำเข้าวัฒนธรรม (Importation Model)

เป็นแนวคิดที่ถือว่าแบบแผนของผู้ต้องขังในเรือนจำมิได้เกิดจากการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความกดดันของสภาพในเรือนจำ แต่การที่ผู้ต้องขังยึดแบบแผนพฤติกรรมแบบใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิต ประสบการณ์ หรือแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขังในสังคมภายนอกที่นำเข้ามาจากเรือนจำ โดย อาร์วิน (Irwin) และเครสเซซี (Cressey) (อ้างถึงในพรรณเลขา พลอยสระศรี, 2546)

ซึ่งเป็นเจ้าของแนวคิดนี้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมย่อยที่อยู่ในเรือนจำนั้น บางส่วนถูกนำมาจากภายนอก โดยพวกเขาได้เสนอแนวคิดที่ว่า จำเป็นต้องแยก “วัฒนธรรมเรือนจำ” กับ “วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขัง” ออกจากกัน โดยวัฒนธรรมของเรือนจำนั้น ไม่ใช่วัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังที่มักจะเป็นเรื่องของการต่อต้านสังคม โดยพวกเขาได้จำแนกวัฒนธรรมย่อยในเรือนจำเป็น 3 ประเภทคือ วัฒนธรรมของ “พวกหัวขโมย” (Thief Subculture) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของพวกขโมยมืออาชีพและอาชญากรโดยอาชีพอื่น ๆ วัฒนธรรมของ “นักโทษเด็ดขาด” (Convict Subculture) เป็นรูปแบบของการแก่งแย่งแข่งขันกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุด อันเนื่องมาจากความกดดันจากการถูกกักขัง และวัฒนธรรมของ “ผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย” (Legitimate Subculture) เป็นรูปแบบวัฒนธรรมของผู้ต้องขังที่ปฏิบัติตัวอยู่ในระเบียบวินัยและไม่สร้างปัญหาให้กับเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ ซึ่งมักเป็นวัฒนธรรมของผู้ต้องขังกลุ่มใหญ่ในเรือนจำ การเกิดวัฒนธรรมในเรือนจำจาก 2 แนวคิดนั้น จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันโดยแนวคิดแรกจะมีจุดเน้นที่ “เรือนจำ” โดยจะให้ความสนใจกับวัฒนธรรมและการจัดระเบียบสังคมของผู้ต้องขังในเรือนจำ ว่าเป็นการแสดงออกตามหน้าที่ของผู้ต้องขัง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการปรับตัวตามหน้าที่ของผู้ต้องขังที่มีต่อเรือนจำในขณะที่อีกแนวคิดหนึ่งจะมีจุดเน้นที่ “ผู้ต้องขัง” โดยมองว่าเป็น แบบแผนของผู้ต้องขังในเรือนจำ มิใช่เกิดจากการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความกดดันจากสภาพของเรือนจำ ซึ่งวัฒนธรรมย่อยภายในเรือนจำจะมาจากการนำแบบแผนพฤติกรรมจากสังคมภายนอกมาสู่สังคมเรือนจำ โดยจากการศึกษาถึงแบบแผนพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำแล้ว อาร์วิน (Irwin) ได้เสนอรูปแบบของการปรับตัวของผู้ต้องขังในเรือนจำไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. “ปล่อยเวลาให้ผ่านไปวัน ๆ” โดยพบว่าผู้ต้องขังหลายคนมีทัศนคติว่า การดำเนินชีวิตในเรือนจำเป็นเพียงการหยุดเวลาในการประกอบอาชีพของพวกเขาในโลกภายนอกเท่านั้น ดังนั้น พวกเขาจึงใช้ชีวิตในเรือนจำให้ผ่านไปเร็วที่สุดและเจ็บปวดน้อยที่สุด โดยการไม่พยายามสร้างปัญหาหรือความยุ่งยากให้ผู้อื่น

2. “คุณคือบ้าน” เป็นผู้ต้องขังที่ตัดขาดจากญาติพี่น้องหรือครอบครัว พวกนี้พยายามสร้างโลกของพวกเขาเองในเรือนจำ โดยถือว่าเป็นโลกที่พวกเขาคุ้นเคยกว่าสังคมภายนอก ดังนั้น พวกเขามักจะใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำมากกว่าสังคมภายนอก โดยจะเป็นผู้ต้องขังที่มักกระทำผิดซ้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด

3. “เก็บเกี่ยวผลประโยชน์” เป็นกลุ่มที่พยายามที่จะเอาประโยชน์จากกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีในเรือนจำ เพื่อปรับปรุงจิตใจตนเองให้ดีขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงตนเอง ซึ่งพวกนี้ถือว่ามีได้เป็นอาชญากรโดยสันดาน จึงมักไม่เข้าร่วมกลุ่มกับผู้ต้องขังที่กระทำผิดคิดเป็นนิสัย และมักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองในทุกรูปแบบ

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ต้องขังยังมีการสร้างภาษาเฉพาะที่ใช้ในสังคมของผู้ต้องขังเอง ซึ่งถือว่าเป็นวัฒนธรรมของเรือนจำรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้น โดยการสร้างภาพเหล่านี้ขึ้นมา มักมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดข้อความหรือการสื่อสารบางอย่างมิให้ผู้คุมหรือผู้ต้องขังกลุ่มอื่นรู้ และอาจจะเป็นการแสดงออกถึงความเป็นกลุ่มหรือเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งผู้ต้องขังที่เข้ามาใหม่จำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจภาษาเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การดำเนินชีวิตอยู่ในเรือนจำของผู้ต้องขัง มักจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ และกระบวนการจัดเกลาทางสังคมซึ่งนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมของเรือนจำและวัฒนธรรมย่อยของผู้ต้องขังขึ้นมาในหลายรูปแบบ อันเป็นการแสดงออกเพื่อสร้างความเป็นกลุ่มของสังคมผู้ต้องขังเอง รวมทั้งการสร้างสังคมของผู้ต้องขังขึ้นมาทดแทนสังคมของโลกภายนอกที่ผู้ต้องขังไม่มีโอกาสได้สัมผัส (ปรีชญานันท์ นักพ่อน. 2554)

3 บุคลิกภาพ (Personality)

3.1 ความหมาย

จิตวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาค้นคว้าเพื่อนำความรู้มาเสนอ อธิบายและควบคุมเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมการศึกษาพฤติกรรมในทางจิตวิทยานั้นเป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความคิด ทฤษฎีทางจิตวิทยาสามารถชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลปกติกับผู้ที่กระทำความคิดว่า ผู้ที่กระทำความคิดนั้น มักจะมีปัญหาทางจิตหรือภาวะแห่งจิตที่ผิดปกติ สำหรับสาเหตุของการกระทำผิดมักจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ (Personality) ของบุคคล

ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์สมภพ เรืองตระกูล (2524) ได้อธิบายถึงบุคลิกภาพแบบเสี่ยงต่อการกระทำผิดว่า ได้แก่ บุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม ส่วนในเด็กนั้นพฤติกรรมในลักษณะเดียวกับผู้ที่มีบุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคมจะถูกวินิจฉัยว่ามีความประพฤติผิดปกติ (Conduct Disorder) ซึ่งอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพแบบเดียวกับบุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม คือกลุ่ม Dissocial Personality บุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม (Psychopathic Personality/ Anti-Social Personality) พบร้อยละ 3 ในผู้ชาย และร้อยละ 1 ในผู้หญิง จะพบในอัตราที่สูงกว่านี้ในกลุ่มบุคคลที่ใช้จ่ายเสพติด ผู้ถูกคุมขัง หรือบุคคลกระทำผิดกฎหมาย

ลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่มีบุคลิกภาพเช่นนี้ คือ ไม่เคารพกฎเกณฑ์ใด ๆ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำลายทรัพย์สิน ก่อแค้นให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ลักขโมย โกหกตลอดเวลา มีอารมณ์หุนหันงิดหนุนหันปล้นแค้น และก้าวร้าว ทำการใด ๆ โดยไม่ได้คิดไว้ล่วงหน้า และไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา เปลี่ยนที่อยู่และอาชีพบ่อย มีอาชีพผิดกฎหมาย ขาดความรับผิดชอบในการกระทำใดๆ เห็นแก่ตัว ไม่รู้สึกเสียใจต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป ใช้กำลังทะเลาะวิวาททำร้าย

ผู้อื่นรวมทั้งบุตรและภรรยา โทษผู้อื่นว่าโกหกหรือทำร้ายตนก่อน ไม่สนใจในเรื่องความปลอดภัยของตนและผู้อื่นเช่น ขับรถขณะเมาสุราหรือใช้สารเสพติด เกิดอุบัติเหตุบ่อย ขาดความระมัดระวังในเรื่องเพศสัมพันธ์ ทำให้ติดโรคง่าย เช่น โรคเอดส์ ปล่อยปละละเลยไม่ดูแลภรรยาและบุตร (ศุภกานดา สุขศรีวงษ์. 2550)

สามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของการกระทำความผิดมักจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดได้แก่ บุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม ส่วนในเด็กนั้นจะถูกเรียกว่ามีความประพฤติผิดปกติ มีลักษณะคือ ไม่เคารพกฎเกณฑ์ใด ๆ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำลายทรัพย์สิน ก่อวินาศภัยให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ลักษณะ โทษผู้อื่น โกหกตลอดเวลา มีอารมณ์หงุดหงิด หุนหันพลันแล่น และก้าวร้าว ทำการใด ๆ โดยไม่ได้คิดไว้ล่วงหน้า และไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา เปลี่ยนที่อยู่และอาชีพบ่อย มีอาชีพผิดกฎหมาย ขาดความรับผิดชอบในการกระทำใด ๆ เห็นแก่ตัว ไม่รู้สึกเสียใจต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป ใช้กำลังทะเลาะวิวาททำร้ายผู้อื่นรวมทั้งบุตรและภรรยา โทษผู้อื่นว่าโกหกหรือทำร้ายตนก่อน ไม่สนใจในเรื่องความปลอดภัยของตนและผู้อื่นเช่น ขับรถขณะเมาสุราหรือใช้สารเสพติด เกิดอุบัติเหตุบ่อย ขาดความระมัดระวังในเรื่องเพศสัมพันธ์ ทำให้ติดโรคง่าย เช่น โรคเอดส์ ปล่อยปละละเลยไม่ดูแลภรรยาและบุตร

4 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ

4.1 ทฤษฎีความบกพร่องทางบุคลิกภาพ (Personality Deficiency Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า ก่อนการเริ่มต้นใช้ยา คนติดยาเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางบุคลิกภาพ ซึ่งจากการ ศึกษาพบว่า ผู้ติดยาโดยทั่วไปมาจากครอบครัวที่ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความนับถือซึ่งกันและกัน ครอบครัวไม่มีระเบียบ สภาพเศรษฐกิจไม่ดี บิดา มารดาเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ลูก ๆ ทำให้สภาพรวมของสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสมสำหรับเด็กที่กำลังเติบโต ความบกพร่องทางบุคลิกดังกล่าวมี 9 ประการ คือ

1. มีความตื่นกลัว และคับข้องใจเมื่อเผชิญหน้ากับเหตุการณ์เฉพาะหน้า
2. มีความรู้สึกแบบเริ่มไม่ไว้ใจผู้อื่น
3. เข้าใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเริ่มด้วยความไม่จริงใจ
4. มีความรู้สึกรุนแรงอย่างขาดเหตุผล
5. คาดหวังความล้มเหลว
6. มีความกดดันทางจิตวิทยา
7. มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย
8. ไม่ปฏิบัติตามเคร่งครัดในด้านจริยธรรม
9. ขาดคุณสมบัติของความเป็นชาย

นอกจากนั้น แนวคิดของทฤษฎีนี้ยังชี้ให้เห็นว่าการที่บุคคลเสพยาต่อเนื่องหรือติดยานั้น เป็นเพราะมีสิ่งผลักดันอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความรู้สึกที่ว่างเปล่า การชดเชยจะทำได้โดยการใช้อย่างต่อเนื่อง เพราะทำให้ผู้ใช้ มีความรู้สึกเป็นตัวตน มีสังคมเล็ก ๆ ที่จะยอมรับเขาโดยมีข้อเรียกร้องเพียงเล็กน้อยและทำให้เขามีงานที่เหมาะสมกับความสามารถด้วย
2. ความรู้สึกที่ทำให้ปลื้มตัวออกจากสังคม อันเนื่องมาจากผลของยาที่มีต่อจิตใจซึ่งความรู้สึกนี้สำคัญต่อผู้ใช้นามากกว่าประสบการณ์ทางบวกที่ทำให้เขาปลื้มปิติ เพราะจิตสำนึกจะมีคัมภีร์เต็มไปด้วยความเพ้อฝัน เพ้อคลั่ง และลืมทุกสิ่งทุกอย่าง
3. ความรู้สึกต้องการควบคุมอารมณ์ ผู้ใช้ยามองเห็นว่าการใช้ยาเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยควบคุมและจัดการกับอารมณ์โกรธ ความคับข้องใจ และความขุ่นเคืองต่อสังคมอันดึງมและในที่สุดพฤติกรรมที่แสดงออกมักจะต่อต้านสังคม มีความรู้สึกสนุกกับการได้ทำผิดกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ สำหรับการใช้นั้น ขึ้นอยู่กับการเอื้ออำนวยความสะดวกและความพอใจในแต่ละสถานการณ์ เช่น วัยรุ่นต้องการความเป็นตัวของตัวเอง การเอาใจใส่และประทับประครองฉันท์มิตรอย่างสม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ เพศชายต้องการตัวอย่างที่ดีของบิดา ต้องการสิ่งแปลกใหม่ที่เป็นกลุ่มเพื่อนผู้ไม่ใช้ยา ตลอดจนมีแรงผลักดันภายในด้วย เป็นต้น

5. จิตวิเคราะห์ (Psychological Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นความต้องการของผู้ติดยาที่จะนำหลอมรวมตัวเองกับมารดาผู้ทอดทิ้ง เพราะในวัยพัฒนาการตอนต้นคนต้องการความรักความอบอุ่นถ้าไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้การพัฒนาการไม่เป็นไปตามขั้นตอนจึงอยากจะย้อนกลับไปมีชีวิตเหมือนอยู่ในครรภ์การติดยาเข้าไปในร่างกายทำให้รู้สึกเหมือนเมื่อเป็นตัวอ่อนที่กินอาหารทางรกทำให้มีความสุขเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของมารดาซึ่งติดยาต้องการการปกป้องและความอึดอ้อมใจอย่างทันทีทันใดซึ่งเร็วกว่าการกินอาหารทางปากทฤษฎีนี้เชื่อว่าระยะเริ่มแรกของการติดยาเป็นเพียงการกระทำของบุคคลที่ทดแทนความสุขทางเพศและการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเองผู้ติดยาเป็นผู้ที่ไม่สามารถเผชิญกับความรับผิดชอบในวัยผู้ใหญ่ได้และมีความนับถือตนเองในระดับต่ำการเสพยาอย่างต่อเนื่องเป็นผลของความพยายามที่จะขจัดความไม่เบิกบานในชีวิตของตนคนเหล่านี้แม้จะพยายามเลิกเสพยาแต่ก็จะหวนกลับไปใช้ยาได้อีกท้ายสุดอาจฆ่าตัวตายหรือเป็นโรคจิตในบั้นปลายของชีวิตทฤษฎีนี้อธิบายว่านอกจากบุคคลจะเสพยาเพื่อสนองความต้องการที่เกิดจากการกระตุ้นและสัญชาตญาณแล้วยังใช้ผ่อนคลายความก้าวร้าวรุนแรงของตนด้วยภาวะของการติดยาเป็นการปรับเปลี่ยนระหว่างโรคจิตและโรคประสาทซึ่งทำให้ผู้ติดยามีอาการอึดอ้อมใจเหมือนอยู่ในโลกของความฝันการใช้ยาอย่างต่อเนื่องทำให้บุคคลลืมความรู้สึกที่คิดว่าตนเองทำผิดอยู่เสมอ

จากการศึกษาทฤษฎีจิตวิเคราะห์ สามารถสรุปได้ว่า ในวัยพัฒนาการตอนต้น คนต้องการความรักความอบอุ่น ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้การพัฒนาการไม่เป็นไปตามขั้นตอนจึงอยากจะย้อนกลับไปมีชีวิตเหมือนอยู่ในครรภ์มารดา จึงมีความต้องการที่จะหลอมรวมตัวเองกับมารดาผู้ทอดทิ้ง โดยไม่สามารถเผชิญกับความรับผิดชอบในวัยผู้ใหญ่ได้ และมีความนับถือตนเองในระดับต่ำ ท้ายสุดอาจฆ่าตัวตายหรือเป็นโรคจิตในบั้นปลายของชีวิต ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านจิตวิเคราะห์ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

6. การเผชิญหน้าเยียวยารักษาตนเอง (Copying/Self - Medication Theory)

ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการพึ่งพาเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเผชิญหน้ากับปัญหาจิตวิทยาเฉพาะชนิดที่เลือกใช้จะสามารถเปลี่ยนหรือระงับความรู้สึกกังวลวิตกกังวลและการได้รับความกดดันตลอดจนความยุ่งเหยิงต่าง ๆ ได้การเริ่มต้นใช้ยาอาจเกิดจากอิทธิพลของเพื่อนการใช้ยาตามแพทย์สั่งหรือการทดลองสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่น่าเชื่อถือการใช้ยาอย่างต่อเนื่อง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้เผชิญหน้ากับปัญหาและการกลับไปใช้ยาของคนที่เคยเลิกแล้วก็เป็นความล้มเหลวของวิธีการเผชิญปัญหาแบบไม่ใช้ยาองค์ประกอบทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ได้แก่คุณลักษณะที่บกพร่องโรคจิตประเภทลึกลับตัวความไม่มั่นคงทางใจ โรคประสาทมีความกดดันความเกลียดชังความโกรธความเจ็บป่วยทางจิตการนับถือตนเองลดถอยความไม่บรรลุนิติภาวะการพึ่งสิ่งอื่นทักษะทางสังคมและทักษะส่วนตนลดถอยเป็นต้น ทฤษฎีนี้อธิบายว่าการติดยาเป็นเพราะบุคคลต้องการแก้ไขปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเมื่อช่วยบรรเทาปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและถึงแม้ว่าลักษณะของคนติดยาจะเป็นคนพึ่งสิ่งอื่นมีความนับถือตนเองต่ำการเอาใจใส่ตนเองลดน้อยลงก็ตามสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่นำไปสู่การติดยาการเริ่มต้นใช้ยาและการใช้ยาอย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องของการปรับเปลี่ยนเพื่อปกป้องตนเองของบุคคลจะช่วยทดแทนและบรรเทาโทษในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้หลายกรณีและยิ่งไปกว่านั้นยังทำให้บุคคลรู้สึกว่าเขาเป็นสมาชิกของสังคมโดยใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อยทฤษฎีนี้กล่าวว่าการพึ่งพาเป็นเพียงปัญหาหรือพฤติกรรมล่อลวงอย่างหนึ่งเท่านั้นเช่นเดียวกับการสูบบุหรี่ฆ่าตัวตายทำตัวเหลวไหล มั่วเซกส์เล่นการพนันชอบการเสี่ยงดื่มสุราก่อนการจลาจลเป็นต้นที่เรียกว่าเป็น “รูปแบบของการล่อลวง” (Seductive Model) ซึ่งมีพฤติกรรม4ประการคือ

1. ผู้ถูกล่อลวงขมิขมั้นให้ความร่วมมือ
2. ผู้ถูกล่อลวงประพฤติดนทั่ง ๆ ที่ทราบว่าจะผลที่ได้รับเป็นภัยแก่ตน
3. ผลที่ได้รับเป็นไปได้เฉพาะระยะสั้นเช่นบรรเทาความเจ็บปวดทุเลาความรู้สึก

ทางเพศหรือให้ความรู้สึกประสบความสำเร็จในสิ่งที่เพื่อนเป็นต้น

4. ตระหนักในการเล็งอย่างแท้จริงต่อโทษทัณฑ์ในอนาคต

ทฤษฎีนี้ยังอ้างว่าการเริ่มต้นใช้ยาของบุคคลนั้นเป็นเพราะมีความต้องการแก้ปัญหาบางอย่างและสามารถซื้อหายาได้นั้นเองไม่ใช่เรื่องของคุณลักษณะทางบุคลิกภาพหรือความถดถอยใด ๆ ทั้งสิ้นและการใช้ยาอย่างต่อเนื่องก็เป็นเพราะเรื่องการถูกยั่วให้หลงและอาจเรียกได้ว่าการใช้ยาเป็นรูปแบบของการดำเนินชีวิตในสังคมแคบ ๆ ของผู้ใช้การเลิกใช้ยาจึงเป็นความยากลำบากของการปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาทฤษฎีการเผชิญหน้าเยียวารักษาตนเอง สามารถสรุปได้ว่า การใช้ยาเสพติดเป็นเรื่องของบุคคลที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเผชิญหน้ากับปัญหาจิตวิทยาเฉพาะชนิดที่เลือกใช้จะสามารถเปลี่ยนหรือระงับความรู้สึกกังวลวิตกรจริตและการได้รับความกดดันตลอดจนความยุ่งเหยิงต่าง ๆ ได้การใช้ยาอย่างต่อเนื่อง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้เผชิญหน้ากับปัญหาและการกลับไปใช้ยาของคนที่เลิกแล้วก็เป็นความล้มเหลวของวิธีการเผชิญปัญหาแบบไม่ใช้ยาผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านการเผชิญหน้าเยียวารักษาตนเอง ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

7. พัฒนาการการเรียนรู้ทางสังคม

7.1 ความหมาย

Bandura (1989) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมการที่ปัจจัยทั้งสามทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัยและอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามด้านไม่ได้เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดต่อปัจจัยอื่น ๆ

นอกจากเสนอปัจจัยทั้งสามที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว แบนดูรา ยังเสนอแนวคิดของการเสริมแรงออกไปอีกโดยที่เขากล่าวว่าการเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้เกิดพฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งเขาบอกว่าการเสริมแรงนั้น ทำหน้าที่ 3 ประการด้วยกันคือ

1. ทำหน้าที่เป็นข้อมูล ให้บุคคลรู้ว่าควรจะทำพฤติกรรมอะไร ในสถานการณ์ใดในอนาคต เพราะการเสริมแรงด้วยตัวของมันเองจะไม่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเพิ่ม

มากขึ้น แม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับการเสริมแรงมาก่อนแล้วก็ตาม ถ้าเขามีความเชื่อจากข้อมูลอื่น ๆ ว่า การแสดงพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันนั้นจะไม่ได้รับการเสริมแรงในอนาคต

2. ทำหน้าที่เป็นสิ่งจูงใจ เนื่องจากประสบการณ์ในอดีตทำให้บุคคลเกิดความคาดหวังว่าการกระทำบางอย่างจะทำให้ได้รับการเสริมแรง การที่บุคคลคาดหวังถึงผลกรรมที่เกิดขึ้นในอนาคตนั้นก็กลายเป็นแรงจูงใจต่อพฤติกรรมที่จะกระทำในปัจจุบันทำให้บุคคลเพิ่มโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้นในเวลาต่อมา

3. ทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรง นั่นคือเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม แต่ทว่าการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมได้ดั่งนั้น บุคคลจะต้องตระหนักถึงการที่จะได้รับการเสริมแรงนั้นด้วยการเสริมแรงอาจจะมีประสิทธิภาพในการทำกับพฤติกรรมของบุคคลที่เคยเรียนรู้มาแล้วแต่ก่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพในการทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติโดยไม่ได้เห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมมาก่อน ด้วยเหตุนี้เบนคูว์จึงมีความเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จำเป็นต้องผ่านการเรียนรู้ โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น เขาจึงให้ความสำคัญกับแนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกตนี้เป็นอย่างมาก

เบนคูว์มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของคนเรานั้นเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ (Observation Learning) ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงซึ่งต้องอาศัยการลองถูกลองผิด เพราะนอกจากจะสูญเสียเวลาแล้วยังอาจมีอันตรายได้ ในบางพฤติกรรมในการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ๆ ดังนั้นการเรียนรู้กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็น โดยไม่มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้นหน้าที่ของตัวแบบแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. หน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ในกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่เคยได้เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเลยในอดีต
2. ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เป็นกรณีที่ผู้สังเกตเคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วบ้างในอดีต ตัวแบบจะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจที่จะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น
3. ทำหน้าที่ยับยั้งพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตมีพฤติกรรมไม่เป็นที่พึงประสงค์มาก่อน ตัวแบบนั้นก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลงหรือไม่เกิดขึ้นเลย

ตัวแบบนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ในการเรียนรู้โดยสังเกตผ่านตัวแบบนี้ แบนคูราได้กล่าวว่า ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการตั้งใจ (Attentional Process) บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ได้มาจากการสังเกต ถ้าเขาไม่มีความตั้งใจและรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก กระบวนการตั้งใจจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนี้ องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจแบ่งออกได้เป็น 2 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเอง พบว่าตัวแบบที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจจะสังเกตนั้นต้องเป็นแบบที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นตัวแบบที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่สลับซับซ้อนมากนัก จิตใจรวมทั้งพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออกนั้นควรมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์อีกด้วย นอกจากองค์ประกอบของตัวแบบแล้วยังมีองค์ประกอบของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ทั้งการเห็น การได้ยิน การรู้รส กลิ่น และการสัมผัส จุดของการเรียนรู้ความสามารถทางปัญญา ระดับของการตื่นตัว และความชอบที่ได้เรียนรู้มาก่อนแล้ว

2. กระบวนการเก็บจำ (Production Process) บุคคลจะไม่ได้รับอิทธิพลมากนักจากตัวแบบ ถ้าเขาไม่สามารถจะจดจำได้ถึงลักษณะของตัวแบบ บุคคลจะต้องแปลงตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ และจัดโครงสร้างให้ง่ายต่อการจดจำ การจัดระบบ โครงสร้างทางปัญญา การชักซ้อมลักษณะของตัวแบบที่สังเกตได้ในความคิดของตัวเอง และชักซ้อมด้วยการกระทำ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3. กระบวนการการกระทำ (Production Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้ขึ้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่ขึ้น ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้จำในการสังเกตการณ์กระทำของตนเอง การได้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของตนเอง และการเทียบเคียงการกระทำจากภาพที่จำได้ และยังขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกต ซึ่งได้แก่ความสามารถทางกายและทักษะในพฤติกรรมย่อย ๆ ต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถทำให้แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบอีกด้วย

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ กระบวนการจูงใจย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของสิ่งของล่อใจจากภายนอก สิ่งนั้นจะต้องกระตุ้นการรับรู้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เป็นที่ยอมรับของสังคมและพฤติกรรมที่กระทำตามตัวแบบนี้สามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์

ต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจที่เห็นผู้อื่นได้รับ ตลอดจนสิ่งล่อใจของตนเอง ซึ่งอาจจะ เป็นวัตถุ สิ่งของ และการประเมินตนเอง นอกจากนี้ในแง่ของผู้สังเกตนั้น ยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ของสิ่งล่อใจ ความลำเอียงจากการเปรียบเทียบทางสังคมและมาตรฐานภายในตนเอง

สามารถสรุปได้ว่า สาเหตุของการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด อาจเกิดจากการที่ บุคคลเรียนรู้หรือสังเกตเห็นจากตัวแบบ มีพฤติกรรมดังกล่าวแล้วสามารถทำให้มีทรัพย์สินมากมาย มี ลูกน้องบริวาร จึงทำให้บุคคลพยายามที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมค้ายาเสพติดขึ้น ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มา สังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านพัฒนาการการเรียนรู้ทางสังคม ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบ แนวคิดในการวิจัย

8. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสังคม

8.1 ทฤษฎีเงื่อนไขและการเรียนรู้ (Learning And Conditioning Theory)

ทฤษฎีนี้อธิบายเกี่ยวกับการวางเงื่อนไขระบบแบบใช้สื่อกับแบบไม่ใช้สื่อ (หรือแบบ คลาสสิก) เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการอธิบายพฤติกรรมการติดยาของคน เพราะการใช้ยาครั้งแรกของ บุคคลนั้น มีมูลเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอก และบุคลิกภายในตัวบุคคล ผสมผสาน กันทำให้เกิดความรู้สึกว่ายาดีดังคู่มือทฤษฎีนี้เชื่อว่าการใช้ยาอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นเพราะผู้เสพแสวงหา ความอึดอเมอใจ โดยอ้างอิงปัจจัยสองประการคือ เงื่อนไขภายนอก ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมเช่น แรงผลักดัน จากกลุ่มเพื่อน ความเบื่อหน่าย และเงื่อนไขภายในซึ่งเป็นเรื่องระบบอวัยวะของร่างกาย ที่ผู้ใช้คิดว่ายา เป็นตัวสร้างผลกำลังให้ได้ตามต้องการ ถ้าใช้ยาอย่างต่อเนื่อง ส่วนการเลิกใช้นั้นจะทำได้โดยการ ใช้สิ่งเร้าไปพร้อม ๆ กับการถอนยาออกไปทีละน้อย อย่างไรก็ตามถ้าสภาพแวดล้อมดังกล่าวกลับมา กระตุ้นอีก ประกอบกับมีความรู้สึกที่ตนเองเคยใช้ยามาก่อน ก็จะหวนกลับไปเสพยาอีก

8.2 ทฤษฎีพัฒนาการ (Developmental Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นความต้องการของผู้ใช้ยาที่จะรักษาแบบการดำเนินชีวิตที่ถูกตามใจ การ ใช้นยาทำให้ผู้ใช้สามารถเผชิญกับความรู้สึกค้อยของตน ความนับถือตนเองต่ำ ความรู้สึกทางเพศ ถดถอย ไม่สามารถรับผิดชอบใด ๆ ได้และที่ชัดเจนคือยา จะเป็นข้อแก้ตัวสำหรับความผิดพลาดอื่น ๆ ทั้งหลายของบุคคลได้ ยิ่งไปกว่านั้น การใช้ยาอย่างต่อเนื่องจะทำให้ผู้ใช้ไม่ต้องรับผิดชอบใด ๆ แต่จะ มีความรู้สึกที่ตนเองมีอำนาจและมีความนับถือตนเอง และที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ในขณะที่ยา เป็นวิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาการปฏิสัมพันธ์ ผู้ใช้จะพยายามชักชวนให้ผู้อื่นมาใช้นยามากขึ้นด้วย ความหวังว่าจะได้มีคนยอมรับตนเองมากขึ้นและเกิดความมั่นคงการดำเนินชีวิตแบบเด็กที่ถูกตามใจ เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เด็กคาดหวังให้คนอื่นสนองตอบความต้องการหรือความพอใจของตน โดยมิ ความรู้สึกที่ตนเองมีค่าควรแก่การนับถือประสบความสำเร็จ มีความมั่นคงและเปราะบาง การใช้นยาจะ

ทำให้คนมีความรู้สึกเหมือนเข้ามานมีความปิติอย่างสิ้นเหลือ และมีอารมณ์ที่ดื่มด่ำเหมือนคนเข้าถึงศาสนา คนที่เข้ามานจะหลุดพ้นจากความรับผิดชอบเช่นเดียวกับคนที่คิดว่าตนมีความเลิศกว่ามนุษย์ และผลที่ได้ก็คือมีความรู้สึกที่มีความนับถือตนเองเพิ่มขึ้นและมีอำนาจ ทฤษฎีนี้ยังเชื่อว่าคนใช้ยาบาง คน ไม่ได้ต้องการอะไรมาเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกของเขา แต่เป็นความวิปริตของสังคม ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีของครอบครัวความรู้สึกที่ไม่มีคุณค่า การตามใจเด็กเกินควรเป็นการสกัดกั้นประสบการณ์ชีวิตวัยเด็กเป็นเหตุสำคัญให้พัฒนาการวัยเด็กบกพร่องและต้องหันไปใช้ยาภายหลัง การโอนอ่อนผ่อนปรนมากเกินไป การควบคุมที่เข้มงวดเกินกว่าเหตุ การขาดพ่อแม่ มีผลต่อการพัฒนาการของเด็กทั้งสิ้น ผู้ใช้ยาจะเลิกใช้ก็ต่อเมื่อพบทางเลือกที่มั่นคง สำคัญ และมีผลสำเร็จ ที่สำคัญที่สุดคือผู้ใช้ยาเชื่อว่ายาไม่สามารถทำให้เขาปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ได้ การหันกลับไปใช้ยาอีกเป็นไปได้เมื่อผู้ใช้ยาต้องเผชิญปัญหาเช่นตอนแรก

9. การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน (Theory of Differential Association)

9.1 ความหมาย

ไทโอ (Thio, 1988 อ้างถึงใน ธนพัฒน์ หาพิพัฒน์, 2539) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสมาคมที่แตกต่างกันว่าเป็นทฤษฎีที่เกิดจากแนวคิดของ ชัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน ที่พยายามอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยอาศัยแนวคิดในเรื่องการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) อีกนัยหนึ่งเป็นการวิเคราะห์ว่า สภาพแวดล้อมของสังคมมีผลกระทบต่อบุคคลในสังคมอย่างไร โดยได้สร้างแนวคิดดังกล่าวด้วยจุดประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. ต้องการที่จะอธิบายว่าทำไมอัตราการเกิดอาชญากรรมจึงมีความแตกต่างกันในกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน ทำไมประชากรในเขตเมืองจึงประกอบอาชญากรรมมากกว่าในชนบท ทำไมผู้ชายจึงกระทำผิดมากกว่าผู้หญิง ทำไมคนผิวดำกระทำผิดมากกว่าคนผิวขาว และทำไมในเขตพื้นที่ยากจนของเมืองจึงมีอาชญากรรมมากกว่าในเขตพื้นที่อื่น ๆ อ้างถึงในความจริงว่าสังคมประกอบด้วยบุคคลที่แตกต่างกันซึ่งบางกลุ่มมีแนวประเพณีในทางประกอบอาชญากรรม (Criminalistics Tradition) ขณะที่บางกลุ่มมีประเพณีที่ต่อต้านการประกอบอาชญากรรม (Anti-Criminalistics Tradition) กลุ่มที่มีแนวจารีตในทางประกอบอาชญากรรมจะมีอัตราการกระทำผิดสูงกว่ากลุ่มที่ต่อต้านอาชญากรรม

2. อธิบายอาชญากรรมในทางส่วนของปัจเจกบุคคล (Individual Criminality) ว่าทำไมบางคนจึงกลายเป็นอาชญากรรม พิจารณาถึงสาเหตุดังกล่าวซึ่งเขาเรียกว่าสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) แนวความคิดในเรื่องการสมาคมที่แตกต่างกันนี้มีความกระจัดกระจายและพัฒนาเต็มที่มากกว่าแนวความคิดการจัดระเบียบของกลุ่มที่แตกต่างกัน ทำให้ทฤษฎีของชัทเทอร์แลนด์กลายมาเป็นที่รู้จักกันในชื่อของการสมาคมที่แตกต่างกัน

สามารถสรุปได้ว่า อาชญากรรมเป็นผลของการคบหาสมาคมระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรูปแบบของอาชญากร (Criminal Pattern) ซึ่งหากมีการคบหาสมาคมถี่หรือสม่ำเสมอมากก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิดมากขึ้น เช่น การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปัญหาครอบครัว หรือปัญหาค่านิยมทางสังคมที่ผิด ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

9.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน

ซัทเทอร์แลนด์ (Edwin H. Sutherland อ้างถึงใน สุพจน์ สุโรจน์, 2554) ได้เสนอทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างเพื่อชี้ให้เห็นสาเหตุอาชญากรรม ทฤษฎีนี้กล่าวว่าการประกอบอาชญากรรมเกิดจากระบวนการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมรุ่นหรือเพื่อนซึ่งผู้กระทำผิดคบหาสมาคมด้วย ผู้ที่คบหาสมาคมกับผู้ที่มีพฤติกรรมก่อเกิดความรู้สึกรับผิดชอบในการที่จะฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะได้รับความรู้เกี่ยวกับเทคนิคเฉพาะอย่าง ในการประกอบอาชญากรรมและยอมรับเอาแรงจูงใจ แรงขับ เหตุผลและเจตคติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม ผู้ที่คบเพื่อนที่เลวไม่ประกอบอาชญากรรมกันทุกคน ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะความถี่ ระยะเวลา และความเข้มข้นของการคบหาสมาคมเป็นสำคัญ ซัทเทอร์แลนด์ ชี้ให้เห็นว่า อาชญากรรมมีพื้นฐานจากความไม่เป็นระเบียบของสังคม ซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการคบหาสมาคมที่แตกต่างตามค่านิยมทางสังคมและแบบแผนของพฤติกรรมที่ต่างกัน

ดังนั้นอาชญากรรมจึงเป็นผลของการคบหาสมาคมระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรูปแบบของอาชญากร (Criminal Pattern) ซึ่งหากมีการคบหาสมาคมถี่หรือสม่ำเสมอมากก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิดมากขึ้นหลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง มีทั้งหมด 9 ข้อ ดังนี้

1. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้
2. พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการเรียนรู้โดยการติดต่อกับบุคคลอื่นด้วยกระบวนการสื่อสาร
3. พฤติกรรมอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในกลุ่มที่ใกล้ชิดกัน
4. พฤติกรรมอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจะรวมเทคนิคในการประกอบอาชญากรรมที่บางครั้งก็สลับซับซ้อน บางครั้งก็ง่าย และทิศทางเฉพาะเจาะจงของแรงจูงใจ เหตุผล และทัศนคติ
5. ทิศทางที่เฉพาะเจาะจงของแรงจูงใจกับแรงขับ ได้รับการเรียนรู้จากการที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย

6. บุคคลจะกระทำผิดเมื่อเขาเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมาย
7. การคบหาสมาคมที่แตกต่าง อาจจะแตกต่างกันในด้านความถี่ ช่วงเวลา การให้ความสำคัญหรือความเข้มข้น
8. กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร โดยการคบหาสมาคมกับรูปแบบของอาชญากรรมและต่อต้านอาชญากรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานที่เสมือนกับการเรียนรู้ทั่วไป
9. แม้ว่าพฤติกรรมอาชญากรรมจะอธิบายถึงความต้องการและค่านิยมทั่วไป แต่อันที่จริงแล้วไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอธิบาย เพราะพฤติกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พฤติกรรมอาชญากรรมก็มีความต้องการและค่านิยมเหมือนกัน

จากหลักการของทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง จะเห็นได้ว่าทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของบุคคลว่ามีส่วนในการกระทำผิดดังจะเห็นได้จากข้อ 6 ที่บอกว่าบุคคลจะกระทำผิดเมื่อเขาเห็นด้วยกับการละเมิดกฎหมายมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมายในขณะที่พฤติกรรมการกระทำผิดเป็นการแสดงออกของความต้องการหรือค่านิยมทั่วไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้องการหรือค่านิยมโดยทั่วไป เพราะพฤติกรรมปกติก็แสดงออกซึ่งความต้องการและค่านิยมอย่างเดียวกัน เช่น โจรต้องการเงินจึงขโมยเงิน แต่กรรมกรที่ซื้อสตั๊ดทำงานก็เพราะต้องการเงินเช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความต้องการเงินทำให้คนเป็นโจร เพราะกรรมกรต้องการเงินเหมือนกันแต่ไม่ได้เป็นโจร(ศุภกานดา สุขศรีวงษ์. 2550)

ซัทเธอร์แลนด์ และเครสซี (Sutherland and Cresse) มีความเห็นว่าพฤติกรรมของอาชญากร หรือการกระทำผิดนั้น สามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่น ๆ ได้โดยกระบวนการดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้พฤติกรรมอาชญากร หรือการกระทำผิดเกิดขึ้นในกลุ่มซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด
2. ความถี่ของการติดต่อสัมพันธ์หรือการเข้ากลุ่มสมาคมบ่อย ๆ และระยะเวลาในการติดต่อสัมพันธ์ ทำให้บุคคลนั้นได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากกลุ่มมาก ซึ่งยิ่งมีมากเท่าใดก็ยิ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้มากและการเลียนแบบเป็นไปได้ง่าย
3. กระบวนการเรียนรู้เพื่อประกอบอาชญากรรม หรือการกระทำผิดโดยเข้าร่วมคบค้าสมาคมกับคนใกล้ชิดกับพวกอาชญากรรม หรือแม้ไม่ใช่พวกอาชญากร แต่ก็ถ่ายทอดความรู้ที่จะนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำผิดให้ได้ กระบวนการเรียนรู้นั้นมีทั้งจากคำพูด การกระทำ หรือการให้ข้อมูลต่าง ๆ

ทฤษฎีการสมาคมที่แตกต่างของชัทเธอร์แลนด์ เน้นว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีพฤติกรรมดังกล่าว โดยขึ้นกับ ระยะเวลาและความบ่อยครั้งของการติดต่อกันหรือกล่าวได้ว่าการที่ผู้ใดจะเรียนรู้หรือรับ เอาพฤติกรรมแบบใดมาปฏิบัติ นั้น อยู่ที่ผู้นั้นเลือกรับหรือมีโอกาสรับเอาพฤติกรรมแบบใดมาได้ มากกว่ากัน

การสมาคมที่แตกต่างกัน (Differential Association) เสนอแนวคิดเพื่อ อธิบายพฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมซึ่งนักสังคมวิทยาคนอื่น ๆ สามารถนำมาใช้อธิบาย พฤติกรรมเบี่ยงเบนโดยทั่วไปได้ ซึ่งสาระสำคัญประกอบด้วย

1. พฤติกรรมการประกอบอาชญากรรม (Criminal Behavior) เป็นสิ่งที่เกิด จากการเรียนรู้ มิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดหรือสืบทอดทางสายเลือดเช่นเดียวกับสีผิว ผม หรือ ตา แต่บุคคลจะต้องมีการเรียนรู้ฝึกในพฤติกรรมอาชญากรรม เช่นเดียวกับการเรียนรู้ฝึกฝนที่จะก้าว ไปสู่การเป็นแพทย์หรือวิศวกร

2. พฤติกรรมการประกอบอาชญากรรมเป็นการเรียนรู้ ภายใต้การปฏิสัง สรรค์กับบุคคลอื่น ในกระบวนการของการติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้พฤติกรรมการประกอบ อาชญากรรมเหมือนกับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ คือ จะเกี่ยวข้องกับติดต่อสื่อสารผ่านทางการใช้ คำพูดและกริยาท่าทาง

3. หลักสำคัญของการเรียนรู้พฤติกรรมการประกอบอาชญากรรม เกิดขึ้น ภายในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดสนิทสนม

4. ในกระบวนการเรียนรู้อาชญากรรม หรือทฤษฎีเบี่ยงเบน หมายถึงการ เรียนรู้ที่ประกอบไปด้วย

ก) การเรียนรู้ในเทคนิคของการประกอบอาชญากรรม บางครั้งก็เป็นสิ่ง ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน

ข) แรงจูงใจ (Motives) แรงขับ (Drives) การหาสาเหตุเข้าข้างตัวเอง (Rationalization) และทัศนคติ (Attitudes) ที่มีทิศทางเฉพาะเจาะจง

ค) ทิศทางของแรงจูงใจ แรงขับ เป็นสิ่งที่ถูกเรียนรู้จากการนิยามข้อ กฏหมาย ว่าเป็นสิ่งที่น่าพึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา บังเจกบุคคลได้มาซึ่งแรงจูงใจ แรงขับที่ ต่อต้านกิจกรรมอาชญากรรม จากการที่คนรอบข้างยึดมั่นในข้อกำหนดของกฏหมาย

ง) บุคคลจะกลายมาเป็นผู้เบี่ยงเบนได้เพราะยึดถือนิยามความหมาย ที่ส่งเสริมการละเมิดกฏหมาย มากกว่ายึดถือนิยามที่ต่อต้านการละเมิดกฏหมาย

จ) การสมาคมที่แตกต่างกันนี้ต่างกันในเรื่องของความถี่ (Frequency) ระยะเวลา (Duration) ลำดับก่อนหลัง (Priority) และความเข้มข้นในความสัมพันธ์ (Intensity) ขณะที่เบื้องต้นมีการพิจารณาถึงการสมาคมที่แตกต่างกันใน 2 รูปแบบ คือ การสมาคมกับผู้ที่มิพฤติกรรมอาชญากร และการสมาคมกับผู้ต่อต้านพฤติกรรมอาชญากร

ฉ) กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมกระทำผิด จากการสมาคมกันทั้งแบบแผนอาชญากรรมและแบบแผนที่ต่อต้านอาชญากรรม เกี่ยวข้องกับกลไกต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกับการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ

ช) ขณะที่พฤติกรรมประกอบอาชญากรรม เป็นการแสดงออกถึงความต้องการหรือค่านิยมทั่วไป เช่น โจรต้องการเงินจึงปล้น

10. การเลียนแบบ (Theory of Imitation)

ทาร์ต (Tarde) ผู้ตั้งทฤษฎีการเลียนแบบเชื่อว่า ไม่มีใครเป็นอาชญากรโดยกำเนิดพฤติกรรมกระทำผิดเป็นผลทางปัจจัยทางสังคมมีการเลียนแบบพฤติกรรมและค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการเรียนรู้ผู้กระทำผิดเพราะเคยรู้เคยเห็นมาก่อนการเลียนแบบต่าง ๆ จะกระจายจากชนชั้นสูงในสังคม ไปสู่ชนชั้นต่ำโดยเน้นว่าการเลียนแบบเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ การพบเห็นหรือการเรียนรู้

จากการศึกษาทฤษฎีการเลียนแบบ สามารถสรุปได้ว่า การกระทำผิดเป็นผลทางปัจจัยทางสังคมมีการเลียนแบบพฤติกรรม และค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการเรียนรู้กระทำผิดเพราะเคยรู้ เคยเห็นมาก่อนการเลียนแบบเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์ พบเห็นหรือเรียนรู้ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านการเลียนแบบใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

11. การคงชีพ (Existential Theory)

ทฤษฎีกล่าวไว้ว่าก่อนที่บุคคลจะติดยานั้นมีปัจจัยนำ 3 ประการคือ ได้รับผลกระทบกระทั่งในชีวิตด้านเพศเช่นไม่มีความพอใจทางเพศมากเกินไปขาดสมรรถภาพเป็นต้นวัยเด็กที่จะเล่นไม่สามารถสร้างความรู้สึกอึดอัดใจโดยธรรมชาติได้เช่นขาดความคล่องตัว ความสร้างสรรค์ความร่าเริงเป็นต้นและไม่มีสำนึกของความรู้สึกสนุกสนานรื่นรมย์ทฤษฎีนี้เน้นการแยกลักษณะของคนไข้กับคนไข้ที่มีสมรรถนะกล่าวคือคนพึ่งยาอาจจะไข้เป็นแหล่งความบันเทิงพื้นฐานในขณะที่คนไข้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจจะไข้เป็นเพียงเพื่อความบันเทิงอันหนึ่งจากแหล่งความบันเทิงอื่น ๆ อีกหลายแห่ง

จากการศึกษาทฤษฎีการคงชีพ สามารถสรุปได้ว่า การที่บุคคลติดยาเสพติดมีปัจจัยนำ 3 ประการคือ 1. ได้รับผลกระทบกระทบทั้งในชีวิตด้านเพศ วัยเด็กที่จะเล่นทำให้ไม่สามารถสร้างความรู้สึกอึดใจโดยธรรมชาติได้ และไม่มีสำนึกของความรู้สึกสนุกสนานรื่นรมย์ โดยแยกลักษณะของคนใช้ยากับคนใช้ยาที่มีสมรรถนะกล่าวคือคนพึ่งยาอาจจะใช้ยาเป็นแหล่งความบันเทิงพื้นฐาน ในขณะที่คนใช้ยาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ จะใช้ยาเป็นเพียงเพื่อความบันเทิงอันหนึ่งจากแหล่งความบันเทิงอื่น ๆ อีกหลายแห่ง ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านการคงชีพ ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

12. กลไกของการควบคุมทางสังคม

12.1 ความหมาย

ศิริณา สมนึก (2547) กล่าวว่า ทฤษฎีนี้ได้อธิบายพฤติกรรมของคนที่เกิดการผูกพัน และพฤติกรรมของคนที่ยังเบี่ยงเบน โดยกลไกที่ควบคุมตัวเรามีอยู่ 2 ระบบ คือ

11.1.1 ระบบควบคุมภายใน คือสิ่งที่ทำให้ตัวเราเป็นตัวเอง เช่น มีความมั่นคงในอารมณ์ รับผิดชอบสูง มีคุณธรรม มีความอดทนสูง ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีเหตุผล สามารถหาเหตุผลลดความตึงเครียดให้แก่ตนเองได้

11.1.2 ระบบควบคุมภายนอก คือสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเราทำให้เรารู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่คอยให้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้บุคคลมีแนวประพฤติปฏิบัติ มีเป้าหมาย และมีความหวังมีโอกาสที่จะสมหวังในชีวิต มีการชี้แนะและมีการใช้ระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ แรงที่ทำให้คนเราเบี่ยงเบน มี 3 ประการ คือ

1) แรงกดดันทางสังคม เช่น ความยากจน การถูกเอารัดเอาเปรียบ การขัดแย้งกัน การทะเลาะกัน ข้อห้ามต่างๆของสังคม สภาพความเป็นชนกลุ่มน้อย การขาดโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น

2) แรงดึงดูดทางสังคม เช่น การสูบบุหรี่ การเล่นเกมพนัน การโฆษณาขายของความเย้ายวนต่าง ๆ การโฆษณาชวนเชื่อ เป็นต้น

3) ความปรารถนาในใจหรือค้นหา เช่น ความต้องการต่าง ๆ ความวิตกกังวล หรือ ความอิจฉาริษยา ความผิดหวัง และความรู้สึกว่าตนเองต่ำต้อย เป็นต้น

สิ่งที่มีอิทธิพลในสังคมดังที่กล่าวข้างต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่สำคัญที่ทำให้คนกระทำความผิดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน คือสามารถใช้อธิบายถึงสาเหตุที่คนกระทำความผิด เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ผู้กระทำความผิดเกือบทั้งหมดมีความกดดันทางสังคม คือ ความยากจน

สรุปได้ว่า บุคคลมีกลไกในการควบคุมอยู่ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบควบคุมภายใน คือสิ่งที่ทำให้ตัวเราเป็นตัวเอง เช่น มีความมั่นคงในอารมณ์ รับผิดชอบสูง มีคุณธรรม มี

ความอดทนสูงไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีเหตุผล สามารถหาเหตุผลลดความตึงเครียดให้แก่ตนเองได้ และระบบควบคุมภายนอก คือสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเราทำให้เรารู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่คอยให้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้บุคคลมีแนวประพฤติปฏิบัติ มีเป้าหมาย และมีความหวังมีโอกาสที่จะสมหวังในชีวิต มีการชี้แนะและมีการใช้ระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านกลไกของการควบคุมทางสังคม ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

13. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลไกของการควบคุมทางสังคม

วอลเตอร์ ซี เร็คเลสส์ (Walter C. Reckless อ้างถึงใน สุพจน์ สุโรจน์, 2554) นักสังคมวิทยาชาวสหรัฐผู้เสนอทฤษฎีนี้ขึ้นมา เพื่อแสวงหาคำตอบต่อคำถามที่ว่าเหตุใดบุคคลจึงกระทำความผิดในขณะที่บุคคลอื่นไม่กระทำความผิด ทั้งที่มีเงื่อนไขทางสังคมและสถานการณ์ทางสังคมอย่างเดียวกัน นักสังคมวิทยาท่านนี้เห็นว่าการที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสองประการ คือ องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ สิ่งแวดล้อม และสถาบันซึ่งอยู่ภายนอกตัวบุคคล ถ้าการควบคุมภายนอกไม่ที่จะแสดงออกให้เห็นในทางความไม่มีระเบียบของสังคม เช่น การว่างงาน ความยากจน ค่าครองชีพสูง ความไม่เป็นธรรม ความไม่เสมอภาค เป็นต้น ส่วนองค์ประกอบภายใน หมายถึง ความคิดของตนเอง เป้าหมายในชีวิต การควบคุมอารมณ์ และการรักษาระเบียบมาตรฐานทางความประพฤติต่าง ๆ

ทฤษฎีนี้สันนิษฐานว่า การควบคุมตนเองพัฒนามาจากการพัฒนาของบุคคล ตั้งแต่วัยเยาว์ โดยซึมซับสิ่งที่ดิงามต่าง ๆ เช่น ความประพฤติและนิสัยมาเป็นของตนเอง การคาดคะเนรูปแบบความประพฤติของบุคคลตามทฤษฎีนี้อาจมีใน 4 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. ถ้าบุคคลอยู่ในสังคมที่มีการควบคุมภายนอกโดยกลุ่มหรือองค์การที่เข้มแข็ง และในขณะเดียวกันมีระดับการควบคุมภายในที่เข้มแข็งด้วย โอกาสที่บุคคลนั้นจะประกอบอาชญากรรมไม่มีเลย
2. ถ้าบุคคลอยู่ในสังคมที่มีการควบคุมภายนอกโดยกลุ่มหรือองค์การที่อ่อนแอ แต่ในขณะเดียวกันมีการควบคุมภายในเข้มแข็ง โอกาสที่บุคคล ๆ นั้นจะประกอบอาชญากรรมมีน้อยมาก
3. ในกรณีการควบคุมภายนอกเข้มแข็งแต่การควบคุมภายในอ่อนแอ โอกาสที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมจะมีเพิ่มสูงขึ้น
4. ในกรณีการควบคุมทั้งภายนอกและภายในอ่อนแอ โอกาสที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมจะมีมากที่สุด

14. ปฏิสัมพันธ์ (Interactive Theory)

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ค่อนข้างจะซับซ้อน โดยอธิบายเป็นเชิงจิตวิทยาเกี่ยวกับสรรพคุณของยาองค์ประกอบของบุคคลวิธีการปฏิบัติและค่านิยมของสังคมที่สัมพันธ์กับยาและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทฤษฎีนี้อ้างว่าการใช้ยาทุกกรณีเกิดจากความต้องการจากผลสรรพคุณยาหรือปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ทั้งสิ้นแม้ว่ายาบางชนิดมีผลหลายประเภทไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ใช้ก็ตามและสำหรับองค์ประกอบของบุคคลนั้นในที่นี้หมายถึงความต้องการผ่อนคลายความรู้สึกเครียดความไม่สามารถควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ และอิทธิพลของอิทธิพลบางอย่างที่เกี่ยวข้องเช่น เรื่องของวัย (วัยรุ่นเป็นวัยที่เสี่ยงต่อการติดยา) หรือเรื่องราวความเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจเป็นต้น วิธีการปฏิบัติในสังคมเกี่ยวกับยาเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้คนใช้ยารวมทั้งอิทธิพลจากการที่บุคคลรู้สรรพคุณยาการปฏิบัติและค่านิยมของคนในสังคมต่อยาเช่น การยอมรับยาหรือการใช้ยาในพิธีการต่าง ๆ ตลอดจนแนวโน้มของกฎหมายและการลงโทษเป็นต้นบางครั้งยาเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชายความมีอำนาจหรือมีสิทธิต่างๆตลอดจนความสำคัญของสมาชิกภายในและภายนอกกลุ่มด้วยการที่บุคคลจะคงใช้ยาต่อไปในกระบวนการติดยาจำแนกได้ 4 ประเภทคือสรรพคุณของยาความอ่อนแอในการนับถือตนเองสังคมและความนึกคิดเกี่ยวกับสรรพคุณของยาการใช้ยาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเผาผลาญในร่างกายเช่นความอดทนหรืออาการขาดยาเป็นต้นซึ่งเป็นผลให้ความต้องการยาเพิ่มขึ้นและในทำนองเดียวกันยาจะไปเกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองในที่สุดทำให้รู้จักตนเองน้อยลงส่วนสังคมของคนที่มีครอบครัวเพื่อนหรือนายจ้างที่ใช้ยาก็จะทำให้บุคคลทดลองที่ประสบความสำเร็จในการใช้ยาจนติดยาได้และในส่วนของความนึกคตินั้นเป็นคุณสมบัติของความรู้สึกผิดและละอายอย่างมากมีพฤติกรรมถดถอยลงไปสู่วัยเด็กและถือเอาความบันเทิงเป็นเรื่องใหญ่ความรู้สึกอันนี้จะทำให้ต้องการยามากขึ้นถ้าการใช้ยาวันเวียนอยู่ในวงจรทั้งสี่นี้อย่างสมบูรณ์โอกาสที่ผู้ติดยาจะเลิกใช้ยาบางชนิดวันเสียแต่จะเกิดวงจรสั้นทำให้ขาดตอนเช่นการใช้เมทาโดนทดแทนเพื่อเลิกใช้ยาบางชนิดเป็นต้นนอกจากนี้ยังมีทฤษฎีจิตสังคมที่อ้างความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบของบุคลิกภาพของคนอีกทฤษฎีหนึ่งซึ่งทฤษฎีดังกล่าวนี้เชื่อว่าการใช้ยาเพื่อการเผชิญหน้าและปรับค่านิยมของแต่ละบุคคลการเริ่มต้นใช้ยาต่อเนื่องเป็นบุคลิกภาพเช่นแรงกระตุ้นของวุฒิภาวะบกพร่อง (ไม่สามารถยับยั้งความพอใจการพึงสิ่งอื่น ความถดถอยของภาวะสังคม) ระดับการนับถือตนเองต่ำเครียดกดดันก้าวร้าวและความรู้สึกต่อต้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเช่นอิทธิพลของสังคมและเพื่อน (การยอมรับการใช้ยาของเพื่อนบ้านความสามารถซื้อหาได้) การเลิกใช้ยาก็คือการที่บุคคลบรรลุวุฒิภาวะการกล้าเผชิญกับความรับผิดชอบทั้งหลายและในที่สุดการกลับมาใช้ยาอีกก็เช่นเดียวกันคือเป็นเพราะองค์ประกอบภายในและภายนอก ที่ทำ

ให้ใช้ยาอย่างกะทันหันทันทีจนจำแนกรูปแบบการใช้ยาเป็น 3 ประเภทแตกต่างกันตามเหตุผลของการเริ่มใช้การใช้ยาอย่างต่อเนื่องและการเลิกยาดังนี้

ประเภทที่ 1 เป็นผู้ใช้ยาที่เริ่มต้นใช้เพราะหมอให้ใช้ตามกฎเกณฑ์การบำบัดรักษาและใช้อย่างต่อเนื่องเพราะต้องการยาเพื่อรักษาโรคและในที่สุดก็จะติดยาและหันไปใช้ยาที่ผิดกฎหมาย คนพวกนี้จะเลิกใช้ยาเมื่อหมอบอกให้หยุดใช้หรืออาจจะสมัครใจเข้ารับการรักษาด้วยยาบางชนิด

ประเภทที่ 2 เป็นผู้ใช้ยาที่ไม่สมาคมกับผู้อื่นคนประเภทนี้ไม่คบหากับผู้อื่นความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ราบรื่นมีความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจมีตัวอย่างของคนใช้ยาไม่มีความรู้สึกที่จะแสวงหาสิ่งที่ตนต้องการและการพัฒนาทักษะส่วนตนและจะใช้ยาต่อไปเรื่อย ๆ เมื่อยังสามารถหาขายได้หรือเพราะกลัวอาการขาดยาจะเลิกใช้ยาต่อเมื่อหาขายยาก่านิยมเปลี่ยนไปกลุ่มเพื่อนเปลี่ยนใหม่ความต้องการอยากละทิ้งสังคมคนใช้ยาหรือใช้ยารักษาได้ผลสำเร็จ

ประเภทที่ 3 เป็นผู้ใช้ยาที่ชอบคบค้าสมาคมกับผู้ใช้ยาคนประเภทนี้มีความสามัคคีในครอบครัวอย่างแน่นแฟ้น โดยที่สมาชิกของครอบครัวมีเจตคติที่ดีต่อการใช้ยาจะนั้นคนพวกนี้จะมีกลุ่มเพื่อนที่มีประสบการณ์ในการทดลองยาการเริ่มใช้ยาอาจเป็นเพราะความเจ็บปวดทางร่างกายหรือจิตใจหรืออาจเป็นเพราะความรู้สึกที่แสวงหาการใช้ยาอย่างต่อเนื่องหรือการเลิกใช้ยามีเหตุผลเช่นเดียวกับประเภทที่ 2

จากการศึกษาทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สามารถสรุปได้ว่า เป็นการอธิบายเกี่ยวกับสรรพคุณของยา องค์ประกอบของบุคคล วิธีการปฏิบัติและค่านิยมของสังคมที่สัมพันธ์กับยาและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การใช้ยาทุกกรณีเกิดจากความต้องการจากผลสรรพคุณยาหรือปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ทั้งสิ้น องค์ประกอบของบุคคลในที่นี้หมายถึงความต้องการผ่อนคลายความรู้สึกเครียด ความไม่สามารถควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ และอิทธิพลของบางอย่างที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่องของวัย หรือเรื่องราวความเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ วิธีการปฏิบัติในสังคมเกี่ยวกับยาเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้คนใช้ยา รวมทั้งอิทธิพลจากการที่บุคคลรู้สรรพคุณยา การปฏิบัติและค่านิยมของคนในสังคมต่อยา เช่น การยอมรับยาหรือการใช้ยาในพิธีการต่าง ๆ ตลอดจนแนวโน้มของกฎหมายและการลงโทษ บางครั้งยาเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาย ความมีอำนาจ หรือมีสิทธิต่างๆ ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

15. วัฒนธรรมของชนชั้นที่มีรายได้น้อย (Theory of Low Class Culture)

วอลเตอร์ บี มิลเลอร์ (Walter B. Miller) เป็นนักสังคมวิทยาที่ได้อธิบายลักษณะของวัฒนธรรมของกลุ่มชนในสังคมที่มีฐานะการครองชีพต่ำ การศึกษาต่ำ หรือเป็นชนชั้น

ต่ำกว่าระดับกลาง มิลเลอร์อธิบายว่า ในสังคมของชนชั้นต่ำ พวกวัยรุ่นจะมั่วสุมกันเป็นแก๊งและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงามของสังคม พวกนี้มีแนวประพฤติดตามแบบแนวของกลุ่มของแก๊ง มีพฤติกรรมเป็นนักเลง อวดเบ่ง ทำโก้ ไม่มีงานเป็นหลักแหล่ง รับจ้างทำได้ทุกอย่างและชอบทำอะไรแปลกให้เป็นจุดสนใจแก่คนอื่น

นักจิตวิทยาวิเคราะห์ว่า การที่คนชั้นรายได้น้อยมีแบบแนวประพฤติดตามวัฒนธรรมของตนก็เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำไม่เท่าเทียมกันทางสังคมที่เขาถูกกีดกันอยู่ เขาไม่สามารถเข้ากับกลุ่มชนในสังคมชั้นสูงและชั้นกลางได้อย่างเสมอภาค พวกนี้เป็นพวกสร้างปัญหาแก่สังคมมาก

จากการศึกษาทฤษฎีวิวัฒนาการของชนชั้นที่มีรายได้น้อยสามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมของกลุ่มชนในสังคมที่มีฐานะการครองชีพต่ำ การศึกษาต่ำ หรือเป็นชนชั้นต่ำกว่าระดับกลางพวกวัยรุ่นจะมั่วสุมกันเป็นแก๊งและมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม มีแนวประพฤติดตามแบบแนวของกลุ่มของแก๊ง มีพฤติกรรมเป็นนักเลง อวดเบ่ง ทำโก้ ไม่มีงานเป็นหลักแหล่ง รับจ้างทำได้ทุกอย่างและชอบทำอะไรแปลกให้เป็นจุดสนใจแก่คนอื่นพวกนี้เป็นพวกสร้างปัญหาแก่สังคมมากผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านวัฒนธรรมของชนชั้นที่มีรายได้น้อยใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

15. เศรษฐกิจ (Economy Theory)

สุพจน์ สุโรจน์ (2554) อธิบายว่า ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีแรกที่น่าไปสู่ทฤษฎีใหม่ทางสังคมวิทยาเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เรียกว่า Conflict Criminology หรือ Radical หรือ New Criminology หรือสำนักอาชญากรรมวิทยาใหม่ ซึ่งพบว่า อาชญากรรมมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ โดยเห็นว่า มีสาเหตุมาจากความยากจน ความแตกแยกและอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ในสังคมอุตสาหกรรมซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ

โดโรธี โทมัส นักอาชญาวิทยาชาวอังกฤษ ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างอาชญากรรมกับภาวะเศรษฐกิจในประเทศอังกฤษ ในช่วง 60 ปี คือ ค.ศ. 1854 และ 1913 โดยใช้สถิติการว่างงาน ราคาสินค้าและการส่งออก เป็นต้น พบว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีแนวโน้มสูงขึ้นในปีที่มีเศรษฐกิจตกต่ำและในสหรัฐอเมริกา แคนเนล กลาสเซอร์และเค็นไรท์ ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการว่างงานกับอาชญากรรมมาวิเคราะห์และพบว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เกิดขึ้นมากในระยะเวลาที่มีเศรษฐกิจตกต่ำ

จากการศึกษาทฤษฎีทางเศรษฐกิจ สามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรม โดยเน้นว่ามีสาเหตุมาจากความยากจน ความแตกแยกและอาชญากรรมเป็น

ปรากฏการณ์ในสังคมอุตสาหกรรมซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจการประสบปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอในการเลี้ยงชีพหรือเลี้ยงดูครอบครัวและมีหนี้สินจำนวนมากผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาตั้งเคราะห์เป็นปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ใช้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

16. การถูกประทับตรา (Labeling Theory)

แนวคิดการประทับตรา เป็นแนวคิดที่ใช้อธิบายถึงกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนได้เหมาะสม เนื่องจากแนวคิดนี้มองว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้นถูกนิยามโดยสังคมผ่านการปฏิบัติสร้างสรรค์ทางสังคม โดยให้ความหมายสำคัญกับผู้ชมทางสังคมว่าเป็นผู้มีอำนาจในการนิยามความเบี่ยงเบน ทฤษฎีการประทับตราเป็นการศึกษาในส่วนของกระบวนการมากกว่าโครงสร้าง และเป็นการศึกษาสังคมวิทยาในระดับจุลภาค หรือจิตสังคม มากกว่าการศึกษาวิทยามหภาค นอกจากนี้ยังให้ความสนใจกับคำถามที่ว่า ใครที่ถูกนิยามจากสังคมว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน และผลที่ตามมาจากการถูกประทับตรานั้นคืออะไร

ในงานศึกษาของ เออวิง กูฟแมน (Erving Goffman) นักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงจากสำนักปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) ที่ทำการศึกษาถึงกระบวนการประทับตราบาปทางสังคม ในหนังสือชื่อ “ตราบาป” (Stigma) ที่พยายามอธิบายให้เห็นว่าตราบาปเป็นสิ่งที่สังคมเป็นผู้สร้างขึ้นจากการปะทะสังสรรค์กันของบุคคลในสังคม ดังที่ กูฟแมนกล่าวว่า “สังคมเป็นผู้สร้างความหมายของการจัดจำแนกประเภทบุคคล (Categorizing) และทำให้คำอธิบายนั้นสมบูรณ์โดยสมาชิกที่ถูกจัดจำแนกประเภทรู้สึกว่าเป็นเรื่องปกติ ธรรมดา และเป็นธรรมชาติในการถูกจัดจำแนกประเภทนั้นโดยสังคมสร้างประเภทของบุคคลจากการปะทะสังสรรค์โดยตรง กิจกรรมของการติดต่อสื่อสารกันทางสังคมที่เกิดขึ้นได้สร้างให้ผู้คนติดต่อโดยคาดการณ์หรือทำนายผู้อื่นทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ เมื่อมีการเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้าครั้งแรกมันทำให้พวกเราทำนายประเภทของพวกเขาก่อนการเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้า สิ่งที่ปรากฏเมื่อพบ อาจทำให้เขาแตกต่างจากคนอื่น ๆ ในประเภทของบุคคลที่มีอยู่ทั่วไปที่ควรจะเป็น อาจทำให้เขากลายเป็นบุคคลที่ไม่น่าพึงปรารถนาหรืออาจรุนแรงถึงขั้นเป็นคนเลว หรือเป็นพวกอันตราย หรือพวกอ่อนแอเขาถูกกดทอนในความคิดของพวกเราบุคคลที่ลดคุณค่าซึ่งการให้คำอธิบายเหล่านี้คือ “ตราบาป” นั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลสะท้อนของการลดคุณค่าในวงกว้าง มันเป็นการสร้างความไม่สอดคล้องกันระหว่างอัตลักษณ์ทางสังคมเชิงคุณธรรม (Virtue Social Identity) และอัตลักษณ์ที่เป็นจริงทางสังคม (Actual Social Identity)(Goffman.1963) อาจกล่าวได้ว่าตราบาปในความคิดของกูฟแมน (Goffman) เกิดจากการที่สังคมให้นิยามความหมายแก่บุคคลที่พวกเขามีปฏิสัมพันธ์ด้วย โดยบุคคลที่ถูกประทับตราบาปเป็นบุคคลที่มีอัตลักษณ์ที่เป็นจริงทางสังคมขัดกับอัตลักษณ์ที่สังคมอยากให้พวกเขาเป็น หรืออัตลักษณ์ทางสังคมทางคุณธรรมนั่นเอง นอกจากนี้งานของ กูฟแมน (Goffman)

ยังตั้งคำถามต่อข้อสงสัยที่ว่าบุคคลจัดการกับตราบาปที่ได้รับจากสังคมอย่างไร และทำให้ตราบาปนั้นลดลงได้อย่างไร คือเน้นปฏิกริยาโต้ตอบของบุคคลที่ถูกประทับตราที่มีส่วนใหญ่อยุ่พยายามจะทำตัวให้กลับมาเหมือนกับคนกลุ่มใหญ่ในสังคม แต่ก็พบว่ามันไม่ใช่ง่ายนักที่จะกลับมาสู่สภาพปกติ

ในงานของ โฮวาร์ด เบคเกอร์ (Howard Becker.1963) จากหนังสือชื่อ “คนนอกคอก” (Outsider) กลุ่มทางสังคมสร้างความเบี่ยงเบน โดยการสร้างกฎเกณฑ์ การละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนและการประยุกต์ใช้กฎเกณฑ์เกิดขึ้นต่อบุคคลเฉพาะกลุ่มโดยประทับตราพวกเขาเสมือนเป็นคนนอก จากมุมมองนี้จะเห็นว่าความเบี่ยงเบนไม่ใช่คุณลักษณะของการกระทำที่บุคคลกระทำแต่เป็นผลของการใช้กฎเกณฑ์และสิทธิานุวัติ (Sanction) ต่อผู้กระทำผิดโดยคนอื่น ๆ ในสังคม ผู้เบี่ยงเบนก็คือผู้ที่การประทับตรานั้นถูกใช้อย่างสำเร็จ จุลลวงหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนคือพฤติกรรมที่ถูกบุคคลอื่นประทับตรานั้นเอง (Becker. 1963)

เบคเกอร์ ชี้ให้เห็นความสำคัญของผู้ชมในสังคมว่ามีอำนาจในการประทับตราบุคคลว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน โดยได้จำแนกให้เห็นประเภทของพฤติกรรมเบี่ยงเบนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1

แสดงประเภทของพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นผลมาจากปฏิกริยาสังคม

พฤติกรรม	พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์	พฤติกรรมที่ละเมิดกฎเกณฑ์
ถูกรับรู้ ว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน	การถูกกล่าวหาอย่างผิดๆ (False Accused)	การเบี่ยงเบนจริง (Pure Deviant)
ไม่ถูกรับรู้ ว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน	การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ (Conforming)	การเบี่ยงเบนแบบซ่อนเร้น (Secret Deviant)

จากตารางที่ 2.1 เบคเกอร์ ได้อธิบายถึง “การถูกกล่าวหาอย่างผิด ๆ” ว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานะของผู้ถูกกล่าวหา คือถูกบุคคลอื่นมองว่ามีกรกระทำที่ไม่เหมาะสมทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงเขาไม่ได้เป็นเช่นนั้น ในขณะที่ “การเบี่ยงเบนแบบซ่อนเร้น” เป็นการเบี่ยงเบนที่กระทำผิดจริงๆแต่ไม่มีผู้ใดสังเกตเห็นมันหรือมีปฏิกริยาตอบโต้กลับจึงไม่มีผู้ใดรับรู้ว่าปรากฏการณ์นี้มีอยู่ (Becker.1963) การถูกกล่าวหาอย่างผิด ๆ เช่น นักเรียนที่ไม่เคยเสพยาเสพติดแต่ไปคบหาสมาคมกับเพื่อนที่เสพยาบ้า และถูกอาจารย์หรือตำรวจจับได้ทำให้เขาถูกจับกุมไปด้วยและได้รับการกล่าวหาว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนหรือเป็นพวกซึยาเช่นเดียวกับเพื่อน ๆ ขณะที่การเบี่ยงเบนแบบซ่อนเร้นมีตัวอย่างเช่น นักเรียนนักศึกษาที่แอบเสพยาบ้าแต่ไม่มีใครรับรู้ พวกเขาจึงไม่ถูกมองว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนหรือเป็นซึยา จากตารางเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าความเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นขึ้นอยู่กับ “ผู้ชมทางสังคม” ที่ไป

พบเห็นการกระทำนั้น ๆ รวมไปถึงเป็นผู้นิยามให้ความหมายว่าพฤติกรรมใดเบี่ยงเบนหรือไม่เบี่ยงเบน

นอกจากนี้ เบคเกอร์ มองว่าการประทัดตราหรือการนิยามผู้เบี่ยงเบนมีลักษณะเช่นเดียวกับสถานภาพทางสังคม การประทัดตราก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนที่เป็นระบบโดยเขาได้เสนอแนวคิดเรื่อง “อาชีพผู้เบี่ยงเบน” (Devante Careers) แนวคิดนี้พัฒนามาจากการศึกษาถึงการประกอบอาชีพซึ่งเป็นแนวคิดที่อ้างถึงความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องจากตำแหน่งหนึ่งสู่ตำแหน่งอื่น ๆ ในระบบของการประกอบอาชีพที่ถูกสร้างขึ้นจากปัจเจกบุคคลผู้ซึ่งทำงานอยู่ในระดับนั้น (Becker. 1963) กลไกหนึ่งที่ทำให้บุคคลมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเบี่ยงเบนมากขึ้นคือ การพัฒนาแรงจูงใจและความสนใจของพวกเขา จากการที่พวกเขาเรียนรู้จากประสบการณ์ใหม่ ๆ จากผู้เบี่ยงเบนที่ประสบการณ์มากกว่าเรียนรู้ที่จะไตร่ตรองและทดลองประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับดังเช่น ภาษา และกิจกรรมของผู้เบี่ยงเบนที่ได้เรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มวัฒนธรรมย่อย สิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอย่างถาวรในความคิดของเบคเกอร์ ก็คือ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการถูกจับกุมและถูกประทัดตราอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะในฐานะของผู้เบี่ยงเบนการถูกจับกุมและปิดท้ายว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ส่งผลตาม มาอย่างมากต่อบุคคลในการเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม (Social Participation) หรือภาพลักษณ์ของตัวตน (Self - Image) ผลที่ตามมาคือการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ทางสังคมของปัจเจกโดยการยอมรับการกระทำที่ไม่เหมาะสมและเป็นไปตามสถานภาพใหม่ที่สังคมสร้างให้แก่เขา เมื่อเขาถูกประทัดตราว่าเป็นเสมือนพวก ส่าสอนขี้ยาวิกลจริต และสังคมก็ปฏิบัติต่อเขาตามที่ประทัดตรา จากผลของปฏิกริยาเหล่านี้นำไปสู่ขั้นตอนต่อไปของอาชีพผู้เบี่ยงเบน กล่าวคือ เขามักจะถูกตัดขาดจากการเข้าร่วมกลุ่มของผู้ไม่เบี่ยงเบนทั้งหลาย และเป็นบุคคลที่เคียดถูกประทัดตราว่าเป็นผู้เบี่ยงเบนดังเช่น กระเทยหรือขี้ยา อาจจะถูกปฏิเสธการเข้าทำงานในงานที่เป็นที่ยอมรับ (Respectable) และต่อมาก็เลื่อนไหลสู่อาชีพที่ไร้ความหมายที่ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างจากผู้เบี่ยงเบนคนอื่น ๆ ในประเภทเดียวกัน ขั้นตอนสุดท้ายของอาชีพผู้เบี่ยงเบนคือ ในขณะที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้เบี่ยงเบนคนอื่น ๆ มากขึ้น การเป็นสมาชิกในกลุ่มผู้เบี่ยงเบนที่คล้ายกันจะเสริมย้ำอัตลักษณ์ของเขามากขึ้นในกลุ่มวัฒนธรรมย่อยดังกล่าวจะมีการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (Rationalization) และหาความสมเหตุสมผลแก่กิจกรรมความเบี่ยงเบนที่จะมีต่อไป ดังนั้นผู้เบี่ยงเบนผู้ซึ่งไปสู่จุดจบของผู้เบี่ยงเบนและในที่สุดร่วมยึดถือวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มจึงมีความโน้มเอียงที่จะดำเนินวิถีทางของเขาต่อไปมากกว่าเดิม (Becker.1963 : อ้างถึงใน ปิยะนาฏ จันทรกระจ่าง. 2546)

ทฤษฎีการประทัดตรามีรากฐานมาจากทฤษฎีปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์มีความคิดมีสติและมีความรู้สึกสามารถตีความและตอบโต้การกระทำของแต่ละฝ่ายได้โดยปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนคือกระบวนการประเมินค่าใน

เชิงลบจากสังคมต่อผู้ที่สังคมรับรู้ว่าจะเกิดกฎซึ่งกระบวนการปฏิสังสรรค์ ทางสังคมมีบทบาทต่อการผลักดันให้บุคคลกลายเป็นอาชญากรได้เพราะการกระทำที่สังคมรับรู้ว่าเป็นเบี่ยงเบนจากกฎระเบียบและถูกประเมินค่าในทางลบย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละออจากการนิยามบุคคลว่าเป็นผู้ที่ชั่วร้ายนั่นคือการประทับตราจากสังคมว่าเป็นบุคคลที่กระทำสิ่งที่ชั่วร้ายแม้ว่าบุคคลนั้นจะกระทำสิ่งใดก็ตามย่อมถูกสังคมตัดสินไปแล้วว่าผิดดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงอาจไม่ใช่บุคคลที่เลวร้ายจากการกระทำของเขาอย่างแท้จริงแต่เป็นบุคคลที่เลวร้ายจากการถูกประทับตราจากสังคมเป็นสำคัญดังนั้นจะเห็นได้ว่าการติตราของสังคมนั้นเป็นการผลักดันให้บุคคลที่เคยกระทำความผิดมาครั้งหนึ่งแล้วต้องกลายเป็นคนที่สังคมไม่ยอมรับตลอดไปดังเช่นในกรณีของผู้ต้องขังที่ถูกติตราจากสังคมว่าเป็นอาชญากรหรือคนเลวในสังคมและไม่เชื่อว่าจะกลับตัวเป็นคนดีได้เมื่อพ้นโทษออกมาก็ไม่ได้รับโอกาสจากสังคมการติตราดังกล่าวอาจส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นกระทำผิดซ้ำและอาจกระทำ ความผิดที่ร้ายแรงมากยิ่งขึ้นดังที่ สุลีมานนอมล (2530) กล่าวไว้ว่าการประทับตราให้แก่บุคคลจะนำไปสู่การเป็นผู้เบี่ยงเบนโดยเฉพาะการประทับตราอย่างเป็นทางการเช่นการประทับตราโดยกฎหมายจะเป็นการสร้าง “รอยมลทิน” (Stigma) ให้แก่ บุคคลโดยนิยามเขาเป็นผู้ที่ด้อยศีลธรรม (Morally Inferior Beings) ผู้ซึ่งควรถูกปฏิเสธและได้รับการลงโทษสังครวมทั้งถูกปฏิบัติในฐานะ “คนนอกคอก” จากสังคมดังนั้นผู้กระทำผิดที่อยู่ในฐานะของ “ผู้ต้องขัง” จึงเป็นคนอีกกลุ่มหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้จากการถูกประทับตราจากสังคมในลักษณะต่าง ๆ ที่เลวร้ายและถูกปฏิเสธจากสังคมในรูปแบบต่าง ๆ โดยกูฟแมน (Goffman, 1963) ได้แจกแจงหน้าที่ของการประทับตราว่ามีอยู่ 3 ประการคือเป็นการควบคุมทางสังคมอย่างเป็นทางการสำหรับคนที่มีศีลธรรมต่ำเป็นการจับคนกลุ่มน้อยออกจากแข่งขันและเป็นข้อสนับสนุนต่อการตัดสินใจโดยจำกัดการติดต่อซึ่งจากหน้าที่เหล่านี้พบว่าบุคคลที่ถูกประทับตรามักจะถูกผลักดันออกจากความสัมพันธ์กับคนอื่นโดยผลที่เกิดการประทับตราแก่บุคคลเหล่านี้จะทำให้สังคมประเมินค่าบุคคลเหล่านี้ว่ามีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ลดลงและให้ตัดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์หรือโอกาสในการดำเนินชีวิตในสังคมปกติทางการศึกษาของจตุพรบานชื่น (2539) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการติตราบาปที่สังคมใช้ระยะเวลาในการติตราบาปอย่างไม่มีกำหนดกับบุคคลซึ่งได้กระทำความผิดครั้งแรกด้วยการทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินในลักษณะหนึ่งลักษณะใดก็ตามเมื่อถูกจับได้และถูกลงโทษจำคุกระยะเวลาหนึ่งกรณีนี้จะถูกตราหน้าว่าเป็นโจรและเมื่อพ้นโทษออกมาแล้วจะถูกตราหน้าว่าเป็นคนขี้คุกเป็นคนเลวแม้แต่หน่วยงานของรัฐก็มีกฎระเบียบชัดเจนไม่ยอมรับให้เข้าทำงานอย่างแน่นอนกระบวนการติตรานี้ส่งผลให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดได้รับโอกาสกลับคืนสู่สังคมน้อยลงไปผลของการเปลี่ยนแปลงสถานภาพมาเป็นคนที่มิตราบาปจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายทางสังคมคือเอกลักษณ์ทางสังคมของบุคคลจะถูกสร้างใหม่ในรูปแบบที่มีคุณค่าของความเป็นมนุษย์น้อยลงไม่ว่าการ

ประทับตรา นั้นจะมาจากตนเองหรือผู้อื่นเมื่อนำทฤษฎีทั้งสองมาอธิบายลักษณะและพฤติกรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำจึงอาจสรุปได้ว่าผู้กระทำผิดที่เข้าสู่การดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมและถูกตัดสินให้ได้รับการลงโทษโดยการจำคุกจะถูกแปลงสภาพกลายเป็นผู้ต้องขังที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและกติกาของสังคมใหม่ที่เรียกว่า “คุก” หรือ “เรือนจำ” โดยการดำเนินชีวิตภายใต้สภาพแวดล้อมของเรือนจำและแนวทางการปฏิบัติงานตามระบบราชทัณฑ์ในลักษณะต่าง ๆ จะก่อให้เกิดกระบวนการขัดเกลาและการเรียนรู้ร่วมกันในสังคมเพื่อผลักดันให้ผู้ต้องขังเกิดทัศนคติ บุคลิกภาพและพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้อยู่รอดในสังคมเรือนจำได้อย่างไรก็ดีปัญหาประการหนึ่งที่นับว่ามีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อการทำงานของเรือนจำหรือระบบราชทัณฑ์ของไทยคือปัญหาการยอมรับของสังคมต่อผู้พ้นโทษซึ่งพบว่าแม้ว่าจะมีการใช้วิธีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในชุมชนโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขผู้กระทำผิดแต่สังคมส่วนใหญ่ก็ยังไม่ยอมรับผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วรวมทั้งมีการแสดงออกเพื่อตอบโต้กลับการถูกประทับตราจากสังคมภายนอกในแต่ละรูปแบบด้วยซึ่งประเด็นดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่ขัดขวางการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อผู้ต้องขังให้เกิดการฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้ต้องขังเป็น “คนดี” กลับสู่สังคมทำได้อย่างยากลำบาก

ใน ค.ศ.1983 Frank Tanenbaum เป็นนักอาชญาวิทยาและเป็นคนแรกที่ริเริ่มใช้คำว่า “การระบายสีสรรค้แก่ความชั่วร้าย” เพื่ออธิบายพฤติกรรมอาชญากร กล่าวคือ ในแง่ทฤษฎีนี้ แม้พฤติกรรมอาชญากรจะเป็นสิ่งชั่วร้าย แต่ที่ชั่วร้ายไปกว่านั้นก็คือ การที่สังคมพยายามผลักดันให้อาชญากรหรือผู้กระทำผิด ถลาลึกลงไปในทางที่เป็นภัยต่อส่วนรวมมากยิ่งขึ้น จนไม่อาจหรือไม่ยอมเปิดโอกาสให้บุคคลที่ประพฤติผิดปรับตัวเป็นพลเมืองดี ในงานของ Tanenbaum ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน โดยพิจารณาถึงบทบาทของคนประเมิน กระบวนการที่สังคมพยายามชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมที่เด็กกระทำ เป็นสิ่งไม่สมควรถูกต้องด้าน และสังคมชี้ให้เห็นว่าเด็กทำเลวร้าย นั่นคือ ทำให้เห็นว่าเด็กเลวร้ายที่กระทำเช่นนี้ แทนที่จะมองที่พฤติกรรมนั้นก็กลายเป็นมองว่า เด็กไม่ดี และผลที่ตามมา คือเด็กจะถูกแยกโดดเดี่ยวออกจากสังคม และมองตนเองตามที่สังคมนิยามว่าเป็นเด็กเลว

Lemert (1967) ได้เขียนหนังสือเรื่อง Social Pathology ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมมาก โดยเขาพยายามที่จะเสนอทฤษฎีการเบี่ยงเบนทางสังคมวิทยาอย่างเป็นระบบ และสามารถอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้ทุกอย่าง เขาเสนอความเบี่ยงเบนออกเป็น 2 ประเภท คือ ที่เป็นพฤติกรรม และที่เป็นบุคคล ความเบี่ยงเบนประเภทแรกที่เป็นเป็นพฤติกรรมก็คือการกระทำที่แสดงออกซึ่งเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานที่สังคมนั้น ๆ ยึดถืออยู่ ส่วนความเบี่ยงเบนประเภทที่สองที่เป็นบุคคลคือเอกลักษณ์นั้นคือ ทุกคนจะมีเอกลักษณ์ของผู้เบี่ยงเบนก็ต่อเมื่อเขาได้รับรู้จากการปฏิสัง

สรรค์ และเกิดการตกผลึกซึ่งเท่ากับความเป็นตัวตนเดิม หรืออัตตะเดิม ได้รับการพัฒนาเป็น อัตตะใหม่ ซึ่งเป็นอัตตะของผู้เบี่ยงเบน การเสนอความเบี่ยงเบน 2 ประเภทนี้ทำให้มองการเบี่ยงเบนออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การเบี่ยงเบนขั้นปฐมภูมิ (Primary Deviance) และการเบี่ยงเบนขั้นทุติยภูมิ (Secondary Deviance)

Lemert ได้วิเคราะห์ให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเบี่ยงเบนปฐมภูมิ และการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ โดยอย่างแรกเป็นการกระทำความผิด ซึ่งเกิดขึ้นโดยอิทธิพลต่าง ๆ ทางสังคม วัฒนธรรม และจิตใจ ส่วนอย่างหลังเป็นความผิดที่เกิดขึ้นโดยผู้กระทำคนเดียวเท่านั้น ได้รับการตอบโต้จากสังคมมากพอที่จะกระทบกระเทือนจิตใจของเขาเพราะได้ถูกประทับตราจนกระทั่งต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติตนเองไปในทางเลวในที่สุด นอกจากนี้ Lemert ได้แยกระหว่างการเบี่ยงเบนปฐมภูมิ กับ การเบี่ยงเบนทุติยภูมิ โดยกล่าวว่า พฤติกรรมใด ๆ ที่สังคมนิยามว่าเบี่ยงเบน แต่ผู้กระทำมิได้ให้นิยามเช่นนั้นด้วย ถือว่าเป็นการเบี่ยงเบนขั้นปฐมภูมิ ความเบี่ยงเบนนี้จึงเป็นเรื่องความขัดแย้งทางค่านิยม ความคิด ความเชื่อระหว่างผู้ประทับตรา โดยคนส่วนใหญ่ในสังคมให้บรรทัดฐานของสังคมเป็นเครื่องตัดสินพฤติกรรมผู้ถูกประทับตราว่ามีความเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปจากบรรทัดฐานของคนในสังคม ส่วนการเบี่ยงเบนทุติยภูมิ เป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนของคนในขั้นต้น กล่าวโดยย่อ การเบี่ยงเบนทุติยภูมิก็คือ การที่บุคคลยอมรับสถานภาพเบี่ยงเบนซึ่งสังคมกำหนดให้ ปฏิบัติตามตอบโต้จากสังคมต่อผู้กระทำผิดนี้ ไม่ได้เป็นการกระทำครั้งเดียวในเวลาเดียว แต่หากเป็นการกระทำหลายครั้งหลายคราว และมักมีลักษณะต่อเนื่องเป็นลูกโซ่

นักสังคมวิทยาซึ่งมีแนวความคิดนี้จึงใช้คำว่า “กระบวนการ” ในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนเลว ซึ่งมีอยู่ 2 กรณีด้วยกัน คือกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นอาชญากร กระบวนการประทับรอยมลทิน หรือจำเลยบางคนที่เป็นคนดี ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกินสมควรกว่าเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจับกุมคุมขัง จนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกเคียดแค้น ซึ่งชังสังคมไปในที่สุด และเมื่อพ้นคดีหรือพ้นโทษไปแล้วก็มักจะดำเนินชีวิตไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์สังคม ส่วนกระบวนการหลังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดไปในทางก้าวร้าวต่อสังคม โดยทั้ง 2 กระบวนการนี้กล่าวโดยย่อ คือ ถ้าเป็นกรณีที่ถูกกล่าวหา (ไม่ว่าภายหลังได้ผลออกมาว่ากระทำจริงหรือไม่) ได้รับความเจ็บแค้นที่ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรม ก็จะเป็นเรื่องกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดกลายเป็นอาชญากร แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้เคียดแค้น แต่ไม่สามารถเข้าร่วมสังคมกับพลเมืองดีได้อย่างสงบสุข เพราะเนื่องจากสังคมภายนอกไม่ให้อภัยหรือคิดว่ามีมลทินติดตัว เช่น ไม่มีใครรับเข้าทำงาน มีคนตั้งข้อรังเกียจ ไม่วางเนื้อเชื่อใจ เป็นต้น จะเป็นเรื่องของกระบวนการประทับรอยมลทิน ใน ค.ศ. 1962 Kitsuse ได้อุทิศผลงานของเขาให้กับทฤษฎีประทับตรา ในการศึกษา

เกี่ยวกับธรรมชาติของปฏิกิริยาตอบโต้ทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาได้มุ่งศึกษาการที่สังคมตอบโต้ต่อพวกเกย์ (Homosexuality) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากนักศึกษามหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา จากผลการวิจัย Kitsuse ได้สรุปว่า ไม่ว่ากรณีใด การตัดสินความเบี่ยงเบนนั้นต้องใช้กระบวนการ Retrospective Interpretation ซึ่งเป็นกระบวนการที่คนตีความต้องติดตามพฤติกรรมและตีความข้อมูลใหม่ ๆ ของผู้ให้ข้อมูลอยู่ตลอดเวลา โดยพิจารณาว่าบุคคลผู้ให้ข้อมูลมีความเบี่ยงเบนทางเพศหรือไม่ และกระบวนการที่มีใช้จะมีเพียงเฉพาะการประทับตราแบบไม่เป็นทางการเท่านั้นแต่ในการประทับตราแบบเป็นทางการก็มีกระบวนการเช่นกัน ทั้งยังเป็นระบบและมีความชัดเจนกว่าด้วย

Kitsuse (1962) ได้อธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของผู้ชมทางสังคม ที่มีผลกระทบต่อความเบี่ยงเบน ซึ่งเกิดจากกระบวนการปฏิสังสรรค์ทางสังคม โดยเขาชี้ให้เห็นถึงกระบวนการทางสังคมที่นิยามความเบี่ยงเบนไว้เป็น 3 ขั้นตอน

1. ตีความพฤติกรรมฐานเบี่ยงเบน
2. นิยามบุคคลผู้ซึ่งมีพฤติกรรมดังกล่าวว่า เป็นผู้เบี่ยงเบนประเภทหนึ่ง
3. นำบุคคลเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติต่อในลักษณะที่เหมาะสมสำหรับผู้เบี่ยงเบน

ประเภทนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่าขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง แต่ละขั้นตอนจะมีเงื่อนไขสำคัญเกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการทางสังคมที่นิยามให้บุคคลกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนนั้น จึงไม่ใช่เกิดจากการละเมิดกฎเกณฑ์ทางสังคม แต่เป็นกระบวนการของผู้ชมทางสังคมนิยามประทับตราและปฏิบัติต่อบุคคลที่ละเมิดกฎว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน รูปแบบต่าง ๆ ของพฤติกรรม ไม่ได้แยกตามความแตกต่างของผู้เบี่ยงเบน แต่การตอบสนองของสมาชิกในสังคมเป็นผู้ชี้ตีความพฤติกรรมว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ซึ่งทางสังคมวิทยาเห็นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงบุคคลเข้าสู่การเป็นผู้เบี่ยงเบน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับบรรทัดฐานอาจเป็นพฤติกรรมที่ถือว่าไม่เบี่ยงเบนก็ได้ถ้าพฤติกรรมนั้นยังไม่ถูกค้นพบ และไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบของผู้คนทางสังคมต่อพฤติกรรมนั้น ดังจะเห็นได้จากในระดับสังคมแม้จะมีบรรทัดฐานทางสังคมที่ได้ควบคุมพฤติกรรมของผู้ละเมิดกฎหมายจะไม่ถูกรับรู้ว่าเป็นผู้เบี่ยงเบน ถ้ายังไม่ถูกค้นพบ การละเมิดกฎหมายจึงตัดสินหรือกำหนดว่าพฤติกรรมใดเบี่ยงเบนหรือไม่ เบี่ยงเบนจนกว่าตัวแทนที่ควบคุมสังคม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจจะจับกุมผู้ละเมิดบรรทัดฐานหรือละเมิดกฎหมาย บุคคลนั้นจึงกลายเป็นผู้เบี่ยงเบนหรืออาชญากร สังคมจึงกำหนดพฤติกรรมบางประเภทว่าเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนและถูกประทับตราในแง่ของทฤษฎีประทับตราว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น ได้แก่ พฤติกรรมที่ต้องอาศัยความสนใจจากหน่วยงานการควบคุมของสังคมหรือกลุ่มสังคมว่าเป็นพฤติกรรมที่ควรจะได้รับการแก้ไขหรือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ใน

ความเห็นของกลุ่มสังคมจะเป็นสังคมที่ไม่ได้เกิดมาจากรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งของผู้เป็นเจ้าของ หากแต่ก้าวเกิดขึ้นมาจากกลุ่มสังคมในฐานะเป็นผู้ฟัง หรือผู้คอยดูการแสดงทั้งโดยตรงและทางอ้อม

ดังนั้นตัวแปรถึงปัจจัยที่เกิดขึ้นในเรื่องของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนนี้ จึงมาจากกลุ่มบุคคลในสังคมมากกว่าตัวผู้เป็นเจ้าของนั้น ๆ กลุ่มสังคมได้สร้างความเบี่ยงเบนขึ้นมาโดยการสร้างกฎเกณฑ์การละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดความเบี่ยงเบนโดยใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้น ต่อบุคคลที่มีพฤติกรรมละเมิดดังกล่าว และประทัประตราพวกเขาเป็นคนนอกคอก จากจุดยืนนี้ความเบี่ยงเบนจึงไม่ใช่ลักษณะของการกระทำที่บุคคลกระทำ แต่เป็นผลตามมาของการใช้กฎเกณฑ์กับการลงโทษของคนอื่น ๆ ที่มีต่อการกระทำผิด ผู้ที่เบี่ยงเบนก็คือ บุคคลผู้ซึ่งการประทัประตราถูกใช้เป็นผลสำเร็จ ดังนั้น พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ก็คือ พฤติกรรมที่บุคคลอื่นประทัประตรา

การที่กล่าวว่ากลุ่มสังคมเป็นผู้สร้างความเบี่ยงเบนขึ้นมา ไม่ใช่หมายถึงว่าสังคมเป็นสาเหตุของการเบี่ยงเบนแต่หมายถึงกลุ่มทางสังคมสร้างความเบี่ยงเบนขึ้นมาในแง่กลุ่มเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาชุดหนึ่ง (การสร้างกฎเกณฑ์ทำให้เกิดการมองการเบี่ยงเบน) และใช้กฎเกณฑ์เหล่านั้นไปประทัประตราคนทำให้คนกลายเป็นผู้เบี่ยงเบน นั่นคือผู้ที่ละเมิดกฎเกณฑ์ถูกลมอบเอกลักษณ์จากกฎเกณฑ์ทางสังคมนั่นเอง

Becker เชื่อว่า การเบี่ยงเบนไม่เกี่ยวกับคุณภาพของพฤติกรรม แต่เกี่ยวข้องกับผลจากปฏิกิริยาตอบโต้จากสังคม ดังนั้นการประทัประตราจะเกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับ

1. เวลาที่มีการทำความผิด
2. มีผู้กระทำความผิดและมีผู้ตกเป็นเหยื่อ
3. การรับรู้ของสังคมนั้นต่อผลของการทำความผิด

มีข้อสังเกตว่า สังคมนั้นไม่เพียงแต่ลงโทษผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น แต่ยังห่างเหินจากผู้ที่ยังเบี่ยงเบนอีกด้วย เมื่อเป็นดังนี้เท่ากับเพิ่มความกดดันให้ผู้กระทำความผิดมากขึ้นเป็นเงาตามตัวด้วย (Silver, 1981) จากจุดยืนนี้ชี้ให้เห็นว่า ความเบี่ยงเบนไม่ใช่คุณสมบัติของการกระทำที่บุคคลได้ก่อขึ้น แต่เป็นผลจากการใช้กฎเกณฑ์ของคนอื่น ๆ หรือกลุ่มสังคมว่าเป็นผู้ละเมิด นั่นคือ เท่ากับว่า พฤติกรรมต่าง ๆ มีอยู่แล้ว หลังจากทีระบุกฎเกณฑ์แล้วจึงนำไปตัดสินและผู้ที่เบี่ยงเบนก็คือ ผู้ที่คนอื่นประทัประตรากระทำผิดมาแล้ว ซึ่งทำให้เขาเหล่านั้นแทบจะหมดหวังที่จะกระทำตนเป็นคนดี

นอกจากนี้แล้ว Becker ยังอ้างถึงผลงานของเขาว่า “แม้ผู้เบี่ยงเบนจะพยายามทำตนว่าไม่ใช่ผู้เบี่ยงเบนก็ตามแต่คนภายนอกทั่วไปยังคงปฏิบัติต่อเขาเหมือนกับเขาเป็นพวกเบี่ยงเบนสิ่งนี้ทำให้เขากลับเข้าสู่สังคมได้ยาก ผลที่ตามมาก็คือเขาจะเข้าสู่กลุ่มเบี่ยงเบน และจะให้

ทัศนภาพและความเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่เขาเผชิญอยู่และหาวิธีจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นรวมทั้งให้ชุดของกิจกรรมที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจแบบนี้ ความเป็นสมาชิกในกลุ่มที่เบียดเบียนด้วยกันจะทำให้เอกลักษณ์ของผู้เบียดเบียนของเขามั่นคงขึ้น”

โดยสรุปแล้ว สิ่งที่เบียดเบียนจะต้องสัมพันธ์บรรทัดฐานกลุ่มหรือสังคม และมีใช้ลักษณะที่คิดตัวมาแต่กำเนิด Becker เน้นว่ากลุ่มทางสังคมเป็นผู้สร้างพฤติกรรมเบียดเบียน โดยสร้างกฎ เมื่อฝ่าฝืนก็เกิดการเบียดเบียนมีใช้คุณภาพของการกระทำของคน แต่เป็นผลของการที่คนนำเอากฎมาใช้และประณามผู้ที่ไม่ทำตามกฎว่าเป็นผู้เบียดเบียนเพราะฝ่าฝืนกฎ คนเราอาจมีพฤติกรรมเบียดเบียนชั่วคราวหรือประจำก็ได้ นานเท่าที่ความเบียดเบียนนั้นยังไม่รู้ไปถึงคนอื่น เราก็ยังคงเป็นคนปกติในสังคม แต่เมื่อใดก็ตามความเบียดเบียนนั้นเกิดเปิดเผยออกมาและคนอื่นไม่ยอมรับเขาจะถูกประทับตราว่าเป็นคนผิดปกติ ซึ่งกลุ่มทางสังคมเป็นผู้ให้สถานภาพหรือเอกลักษณ์นี้แก่บุคคลนั้นนั่นเอง เมื่อเขาอยู่ในฐานะคนนอกคอกเขาจะถูกตัดออกจากกลุ่มซึ่งอาจทำให้เขามีพฤติกรรมเบียดเบียนมากยิ่งขึ้น พฤติกรรมนี้จะรุนแรงและเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพจนที่สังคมมองคนที่ถูกประทับตราว่าเป็นพวกก่ออาชญากรรม คนจู้จุก อาจจบลงด้วยการตกงาน ถูกบีบบังคับให้ทำงานที่ผิดกฎหมายหรือไม่ได้รับการยกย่องนับถือจากกลุ่มของเขา และท้ายที่สุดคนพวกนี้ต้องเข้าไปอยู่ในกลุ่มของผู้เบียดเบียน เพราะกลุ่มเบียดเบียนจะสามารถให้ความคำจูนทางอารมณ์แก่คนที่เข้าไปอยู่ และให้กำลังใจในการทำพฤติกรรมเบียดเบียน โดยไม่รู้สึกรู้หายหรืออีกต่อไป

ทฤษฎีประทับตราพยายามจะชี้ให้เห็นว่า อาชญากรไม่ได้มีความแตกต่างจากผู้ที่ถือว่าเป็นอาชญากร แต่คนเป็นอาชญากรเพราะปฏิกริยาทางสังคมต่างหากพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นอาชญากร อาจถือว่าเป็นพฤติกรรมธรรมดา ในสถานการณ์หนึ่ง แต่ในอีกสถานการณ์หนึ่งอาจถือว่าเป็นพฤติกรรมเบียดเบียนก็ได้ ดังนั้นปฏิกริยาทางสังคมจึงนับเป็นเรื่องสำคัญมาก

จากการศึกษาทฤษฎีการประทับตราสามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนเลว เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นอาชญากร หรืออาจเรียกว่า กระบวนการประทับรอยมลทิน เช่น จำเลยบางคนที่เป็นคนดี ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกินสมควรกว่าเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจับกุมคุมขังจนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกเคียดแค้นชิงชังสังคมไปในที่สุดและเมื่อพ้นคดีหรือพ้นโทษไปแล้วก็มักจะดำเนินชีวิตไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาสังเคราะห์เป็นปัจจัยด้านการถูกประทับตราให้เป็นตัวแปรอิสระในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้สรุปปัจจัยรายข้อต่าง ๆ ที่นักวิชาการหรือผู้วิจัยท่านอื่น ๆ ได้กล่าวไว้ หรือค้นพบว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลให้พฤติกรรมการกระทำผิด

เกี่ยวกับยาเสพติดมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย จึงได้รวบรวมและจัดหมวดหมู่เป็นปัจจัยรายด้านไว้ดังนี้

1. การกล่อมเกลாதงสังคม หมายถึง กระบวนการในการพัฒนาบุคลิกภาพของคนได้ฝึกฝนและเรียนรู้ในการเป็นผู้แสดงพฤติกรรมทางสังคม เรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ อาชีพ และเทคโนโลยี โดยถูกขัดเกลามาจากสถาบันต่าง ๆ ในสังคม ทั้งจากครอบครัว โรงเรียน เพื่อนที่ทำงาน เป็นต้น หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางบวกและได้รับการสนับสนุน คนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเป็นอย่างดี แต่หากความสัมพันธ์เป็นไปในทางลบ คนก็จะฝ่าฝืนระเบียบ และนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมของอาชญากร

2. บุคลิกภาพ หมายถึง สาเหตุของการกระทำความคิดมักจะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของบุคคล บุคลิกภาพที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดได้แก่ บุคลิกภาพชนิดต่อต้านสังคม ส่วนในเด็กนั้นจะถูกเรียกว่ามีความประพฤติผิดปกติ มีลักษณะคือไม่เคารพกฎเกณฑ์ใด ๆ ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทำลายทรัพย์สิน ก่อวินาศภัยให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ลักขโมย โกหกตลอดเวลา มีอารมณ์หงุดหงิด หุนหันพลันแล่น และก้าวร้าว ทำการใด ๆ โดยไม่ได้คิดไว้ล่วงหน้า และไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมา เปลี่ยนที่อยู่และอาชีพบ่อย มีอาชีพผิดกฎหมาย ขาดความรับผิดชอบในการกระทำใด ๆ เห็นแก่ตัว ไม่รู้สึกเสียใจต่อความผิดที่ได้กระทำลงไป ใช้กำลังทะเลาะวิวาททำร้ายผู้อื่น โทษผู้อื่นว่าโกหกหรือทำร้ายตนก่อน ไม่สนใจในเรื่องความปลอดภัยของตนและผู้อื่น ขาดความระมัดระวังในเรื่องเพศสัมพันธ์

3. จิตวิเคราะห์ หมายถึง การวิเคราะห์ทางด้านจิตของคนพบว่า ในวัยพัฒนาการตอนต้น คนต้องการความรักความอบอุ่น ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอจะทำให้การพัฒนาการไม่เป็นไปตามขั้นตอนจึงอยากจะย้อนกลับไปมีชีวิตเหมือนอยู่ในครรภ์มารดา จึงมีความต้องการที่จะหลอมรวมตัวเองกับมารดาผู้ทอดทิ้ง โดยไม่สามารถเผชิญกับความรับผิดชอบในวัยผู้ใหญ่ได้ และมีความนับถือตนเองในระดับต่ำ ทำยสูญอาจฆ่าตัวตายหรือเป็นโรคจิตในบั้นปลายของชีวิต

4. การเผชิญหน้าเยียวยารักษาตนเอง หมายถึง การที่บุคคล ใช้ยาเสพติดเพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงหรือเผชิญหน้ากับปัญหาจิตวิทยา ยาเฉพาะชนิดที่เลือกใช้จะสามารถเปลี่ยนหรือระงับความรู้สึกกังวลวิตกกังวล และการได้รับความกดดันตลอดจนความยุ่งเหยิงต่าง ๆ ได้ การใช้ยาอย่างต่อเนื่อง เป็นกลยุทธ์ที่ใช้เผชิญหน้ากับปัญหา และการกลับไปใช้ยาของคนที่เกิดแล้วก็เป็นความล้มเหลวของวิธีการเผชิญปัญหาแบบไม่ใช้ยา

5. **พัฒนาการการเรียนรู้ทางสังคม** หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้หรือสังเกตเห็นจากตัวแบบ เช่น มีพฤติกรรมคล้ายเสพติดแล้วสามารถทำให้มีทรัพย์สินมากมาย มีลูกน้องบริวาร จึงทำให้บุคคลพยายามที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมคล้ายเสพติดขึ้น

6. **การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน** หมายถึง อาชญากรรมเป็นผลของการคบหาสมาคมระหว่างบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรูปแบบของอาชญากร (Criminal Pattern) ซึ่งหากมีการคบหาสมาคมดีหรือสม่ำเสมอมากก็จะทำให้บุคคลนั้นมีโอกาสในการกระทำผิดมากขึ้น เช่น การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ปัญหาครอบครัว หรือปัญหาค่านิยมทางสังคมที่ผิด

7. **การเลียนแบบ** หมายถึง การกระทำความผิดเป็นผลทางปัจจัยทางสังคมมีการเลียนแบบพฤติกรรม และค่านิยมทางสังคม โดยเกิดจากการเรียนรู้ กระทำผิดเพราะเคยรู้เคยเห็นมาก่อน การเลียนแบบเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์พบเห็นหรือเรียนรู้

8. **การคงชีพ** หมายถึง การที่บุคคลติดยาเสพติดมีปัจจัยคือ ได้รับผลกระทบกระทั่งในชีวิตด้านเพศ วัยเด็กที่จะเล่นทำให้ไม่สามารถสร้างความรู้สึก อิ่มเอมใจโดยธรรมชาติได้ และไม่มีสำนึกของความรู้สึกสนุกสนานรื่นรมย์ โดยแยกลักษณะของคนพึ่งยา กับคนใช้ยาก้าวคือคนพึ่งยาอาจจะใช้ยาเป็นแหล่งความบันเทิงพื้นฐาน ในขณะที่คนใช้ยาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ จะใช้ยาเป็นเพียงเพื่อความบันเทิงอันหนึ่งจากแหล่งความบันเทิงอื่น ๆ อีกหลายแห่ง

9. **กลไกของการควบคุมทางสังคม** หมายถึง บุคคลมีกลไกในการควบคุมอยู่ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบควบคุมภายใน คือสิ่งที่ทำให้ตัวเราเป็นตัวเอง เช่น มีความมั่นคงในอารมณ์ รับผิดชอบ มีคุณธรรม มีความอดทนสูงไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีเหตุผล สามารถหาเหตุผลลดความตึงเครียดให้แก่ตนเองได้ และระบบควบคุมภายนอก คือสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเราทำให้เรารู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สถาบันต่าง ๆ ในสังคมที่คอยให้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจให้บุคคลมีแนวประพฤติปฏิบัติ มีเป้าหมาย และมีความหวังมีโอกาสที่จะสมหวังในชีวิต มีการชี้แนะและมีการใช้ระเบียบวินัยที่มีประสิทธิภาพ

10. **ปฏิสัมพันธ์** หมายถึง การอธิบายเกี่ยวกับสรรพคุณของยา องค์ประกอบของบุคคล วิธีการปฏิบัติและค่านิยมของสังคมที่สัมพันธ์กับยาและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การใช้ยาทุกกรณีเกิดจากความต้องการจากผลสรรพคุณยาหรือปฏิกิริยาตอบสนองทางอารมณ์ทั้งสิ้น องค์ประกอบของบุคคลนั้น ในที่นี้หมายถึงความต้องการผ่อนคลายความรู้สึกเครียด ความไม่สามารถควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ และอิทธิพลของบางสิ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่องของวัย หรือเรื่องราวความเจ็บป่วยทางร่างกายและจิตใจ วิธีการปฏิบัติในสังคมเกี่ยวกับยาเป็นสิ่งสำคัญที่กระตุ้นให้คนใช้ยา รวมทั้งอิทธิพลจากการที่บุคคลรู้สรรพคุณยา การปฏิบัติและค่านิยมของคนในสังคมต่อยา

เช่น การยอมรับยาหรือการใช้ยาในพิธีการต่าง ๆ ตลอดจนแนวโน้มของกฎหมายและการลงโทษ บางครั้งยาเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นชาย ความมีอำนาจ หรือมีสิทธิต่าง ๆ

11. **วัฒนธรรมของชนชั้นที่มีรายได้น้อย** หมายถึง วัฒนธรรมของกลุ่มชนในสังคมที่มีฐานะการครองชีพต่ำ การศึกษาต่ำ หรือเป็นชนชั้นต่ำกว่าระดับกลาง มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนอันขัดกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของสังคม มีแนวประพฤติตามแบบแนวของกลุ่มของแก๊ง มีพฤติกรรมเป็นนักเลง อวดเบ่ง ทำโก้ ไม่มีงานเป็นหลักแหล่ง รับจ้างทำได้ทุกอย่างและชอบทำอะไรแปลกให้เป็นจุดสนใจแก่คนอื่น พวกนี้เป็นพวกสร้างปัญหาแก่สังคมมาก

12. **เศรษฐกิจ** หมายถึง เศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรม โดยเน้นว่ามีสาเหตุมาจากความยากจน ความแตกแยกและอาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ในสังคมอุตสาหกรรมซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางเศรษฐกิจ การประสบปัญหาค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอในการเลี้ยงชีพ หรือเลี้ยงดูครอบครัว และมีหนี้สินจำนวนมาก

13. **การถูกประทับตรา** หมายถึง กระบวนการในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ทำให้คนดี ๆ กลายเป็นคนเลว เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นอาชญากร หรืออาจเรียกว่า กระบวนการประทับรอยมลทิน เช่น จำเลยบางคนที่เป็นคนดี ได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม หรือเกินสมควรกว่าเหตุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจับกุมคุมขังจนกระทั่งทำให้เกิดความรู้สึกเสียใจแค้นชิงชังสังคมไปในที่สุด และเมื่อพ้นคดีหรือพ้นโทษไปแล้วก็มักจะดำเนินชีวิตไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์สังคม

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญาวิทยา

2.3.1.1 ความหมายของอาชญาวิทยา

“อาชญาวิทยา” (Criminology) เป็นคำที่นักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศสชื่อ พอล โทปินาร์ค (Paul Topinard) เริ่มใช้เป็นครั้งแรก เมื่อ ค.ศ. 1879 ซึ่งตามความหมายที่ใช้ในครั้งนั้นมุ่งเน้นไปทางด้านปฏิรูปกฎหมายอาญามากกว่าจะสนใจทางสาเหตุของอาชญากรรม ส่วนผู้ที่เป็นภาษาไทยว่าคนแรกนั้นเข้าใจกันว่าเป็น ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสกลวรรณากร วรวรรณ ซึ่งถือกันว่าเป็นบิดาของนักอาชญาวิทยาในประเทศไทย อย่างไรก็ตามก็คืออาชญาวิทยาตามนิยามของศาสตราจารย์ เอ็ดวิน เฮ็ช ซัทเทอร์แลนด์ หมายถึง องค์ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมในฐานะเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่ง รวมทั้งกระบวนการแห่งการสร้างกฎหมาย การทำผิดกฎหมายและปฏิกิริยาที่มีต่อการทำผิดกฎหมายด้วย

ในสภาวะปัจจุบัน อาชญานวิทยา นับได้ว่าเป็นวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่งเพราะได้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และเนื่องจากการศึกษาค้นคว้าโดยนักวิชาการจากหลายสาขาวิชา อาทิ มานุษยวิทยา กฎหมาย สังคมวิทยา ชีววิทยา จิตวิทยา จิตเวชศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ เป็นต้น อาชญานวิทยาจึงมีลักษณะเป็นพหุวิชา (Multi-Disciplinary) และเป็นวิชาที่ศึกษาร่วมกันในระหว่างวิชาต่าง ๆ (Inter-Disciplinary) อีกด้วย

2.3.2 ขอบเขตของอาชญานวิทยา

ศาสตราจารย์ เอ็ดวิน เอ็ช ซัทเทอร์แลนด์ ได้แบ่งขอบเขตการศึกษาอาชญานวิทยาไว้ 3 ประเภทคือ สังคมวิทยากฎหมาย (Sociology of Law) สาเหตุของอาชญากรรม (Criminal Etiology) และทัณฑวิทยา (Penology)

ส่วน กวิน เนทเลอร์ ก็ได้แบ่งขอบเขตการศึกษาอาชญากรรมออกเป็น 3 ประเภท เช่นเดียวกัน แต่เพียงแต่เรียกทัณฑวิทยาว่า การป้องกันสังคม (Social Defence) ซึ่งโดยแท้จริงแล้วก็ได้แก่เรื่องเดียวกัน เพื่อทำความเข้าใจให้มากขึ้นว่าแต่ละขอบเขตของการศึกษาอาชญากรรมครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

1. สังคมวิทยากฎหมาย เป็นส่วนที่ศึกษาเพื่อให้เข้าใจวิวัฒนาการของกฎหมาย อาญาและปฏิกริยาของสังคมที่มีต่ออาชญากรรมและผู้กระทำผิด

2. สาเหตุของอาชญากรรม เป็นส่วนที่ศึกษาวิเคราะห์มูลเหตุของอาชญากรรม โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีอาชญากรรมอาจมีที่มาจากการศึกษาอัตราอาชญากรรมและลักษณะของปัจเจกชนและกลุ่มคนที่ประกอบอาชญากรรม การศึกษาสาเหตุของอาชญากรรมจะนำไปสู่ทฤษฎีที่สร้างขึ้นเพื่ออธิบายการที่ปัจเจกชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและอัตราอาชญากรรมประเภทต่าง ๆ

3. ทัณฑวิทยา หรือการป้องกันสังคม เป็นส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมทางสังคม โดยเน้นไปที่วิธีการหรือมาตรการที่สังคมใช้ในการควบคุมอาชญากรรมและอาชญากร ตลอดจนให้ความสนใจในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ทั้งในด้านการลงโทษและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาล (อ้างถึงใน สุพจน์ สุโรจน์ 2535)

อาชญากรรมคนส่วนมากจะนึกถึงพฤติกรรมหรือการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย อาญาผิดข้อบัญญัติหรือข้อห้ามของกฎหมายผู้กระทำผิดต้องได้รับการลงโทษยาเสพติด โดยตัวมันเองแล้วถือว่าเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่งผู้ซึ่งผู้ผลิตผู้ค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมายย่อมเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมโดยตัวผู้ค้ายาเสพติดจะเป็นตัวการที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้เสพยาเสพติดและสำหรับตัวผู้เสพเองก็ต้องพยายามหาเงินมาเพื่อบำบัดความต้องการยาเสพติดซึ่งอาจจะ

หาเงินมาด้วยวิธีการไม่ชอบด้วยกฎหมาย (วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ. 2536) เพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้นผู้วิจัยจะนำเสนอแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอาชญากรรม ดังนี้

2.3.3 ความหมายของอาชญากรรม

อาชญากรรมตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา “อาชญา” แปลว่าอำนาจหรือโทษส่วนคำว่า “กรรม” คือการกระทำในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “Crime” ซึ่งมีรากศัพท์จากคำว่า “Crimen” ในภาษาละตินที่หมายถึงการกล่าวหาหรือการกระทำความผิดของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่ง

เสรีน ปุณณะหิตานนท์ (2523) ได้ให้ความหมายอาชญากรรมไว้สองประการดังนี้

1. การกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญาการกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะประกอบเป็นประเภทนำลงโทษมากสักเพียงใดไม่อาจจะผิดศีลธรรมมากนักโยชน์ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นอาชญากรรมถ้าไม่มีบทบัญญัติลงโทษไว้

2. การกระทำโดยเจตนาละเมิดกฎหมายอาญาหรือมีเจตนาละเว้นไม่ว่าในสิ่งใดกฎหมายอาญาบังคับให้กระทำโดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผลซึ่งทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษในฐานะที่เป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดหลุโทษ

ศักดิ์ชาย เลิศพานิชพันธ์ (2537) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ในสองความหมาย กล่าวคือความหมายอย่างแคบอาชญากรรม หมายถึงการกระทำผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายอาญาหรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ส่วนในความหมายอย่างกว้าง หมายถึงการกระทำอันฝ่าฝืนต่อประโยชน์ส่วนรวม

สุพัตรา สุภาพ (2539) นักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้ว่าอาชญากรรม คือการกระทำผิดอาญาและผู้ที่จะกระทำจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย

ซัทเทอร์แลนด์และเครสซี่ (Sutherland and Cressey. 1996 อ้างถึงในประจักษ์เปี่ยมสมบูรณ์. 2537) ได้ให้ความหมายของอาชญากรรมไว้ว่าอาชญากรรมเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญาการกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะประณามนำลงโทษเพียงใดไม่อาจจะผิดศีลธรรมมากนักโยชน์ใดหรือเลวทรามต่ำช้าเพียงไหนก็ไม่ได้ถือว่าเป็นอาชญากรรมหากไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายห้ามไว้

แท็ปเพิน (Tappen. 1960 อ้างถึงใน สมบูรณ์ ประสบเนตร. 2540) ได้ให้ความหมายอาชญากรรมไว้ว่าเป็นการกระทำที่มีเจตนาละเมิดกฎหมายอาญาหรือมีเจตนาละเว้นไม่กระทำในสิ่งใดที่กฎหมายอาญาบังคับให้กระทำโดยไม่มีข้อแก้ตัวที่สมเหตุสมผลจึงทำให้รัฐต้องดำเนินการลงโทษตามฐานที่เป็นความผิดลักษณะอุกฉกรรจ์หรือความผิดหลุโทษทั้งนี้แท็ปเพินได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมออกเป็น 2 นัย คือ ความหมายในทางกฎหมายและความหมาย

ในทางสังคม ความหมายในทางกฎหมายอาชญากรรมเป็นการตั้งใจที่จะกระทำหรือละเว้นการกระทำซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายอาญาและได้กระทำลง ไปโดยปราศจากการแก้ตัวหรือการให้เหตุผลซึ่งได้มีการลงโทษโดยกฎหมายในฐานะที่เป็นความผิดทางอาญาร้ายแรงและความผิดลหุโทษสำหรับความหมายในทางสังคมอาชญากรรมเป็นการกระทำอย่างหนึ่งที่ถูกพิจารณาเห็นว่าได้ก่อให้เกิดอันตรายอย่างเพียงพอต่อเหตุผลประโยชน์ขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของกลุ่มในอันที่จะพิจารณาเห็นสมควรที่จะใช้ปฏิกิริยาตอบโต้อย่างเป็นทางการเพื่อที่จะเหนี่ยวรั้งผู้ที่ฝ่าฝืนในแง่นี้แท้เพียงได้ให้คำจำกัดความที่กว้างกว่าความหมายในทางกฎหมายครอบคลุมไปถึงการกำหนดรูปแบบของกฎเกณฑ์ความประพฤติต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งประมวลกฎหมายอาญาคด้วย

สรุป ความหมายอาชญากรรมของผู้วิจัยคือการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยรัฐบัญญัติไว้เป็นข้อห้าม อันได้แก่กฎหมายระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยพิจารณาจากการกระทำที่เป็นอาชญากรรมได้สองแง่คือการกระทำที่ผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายแต่ไม่ผิดต่อศีลธรรม ส่วนอีกแง่หนึ่งคือการกระทำที่ผิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายและผิดต่อศีลธรรมแต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบอาชญากรรมหรือผู้กระทำความผิดจะต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายเพียงแต่จะมากน้อยตามความรุนแรงของพฤติกรรมการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษตามกฎหมาย

2.3.4 ประเภทของอาชญากรรม

โสภา ขปิลมันน์ (2537) ได้แบ่งประเภทอาชญากรรมโดยอาศัยแนวการจัดตามหมวดซึ่งสามารถแยกได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ อาศัยแนวการจัดทางกฎหมายพิจารณาจากความหนักเบาหรือความรุนแรงของการประกอบอาชญากรรมหรือการกระทำผิดเป็นเกณฑ์ และอาศัยแนวทางการจัดทางด้านสังคมวิทยา

2.3.4.1 อาศัยแนวการจัดทางกฎหมาย คือ เน้นกฎหมายเป็นหลักโดยมุ่งพิจารณาถึงการกระทำความผิดที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงามหรือที่ขัดต่อกฎระเบียบข้อบังคับ โดยพิจารณาถึงผลกระทบของการกระทำนั้น ๆ ว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิตมนุษย์โดยตรงหรือไม่ หรือมีผลขัดต่อหลักศีลธรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของคน โดยส่วนรวมหรือไม่สามารถแบ่งเป็น ดังนี้

2.3.4.2 Mala In Se คือประเภทของการกระทำความผิดที่เห็นได้เด่นชัด มีผลกระทบต่อชีวิตความปลอดภัยในทรัพย์สินของบุคคลอื่นหรือของสาธารณประโยชน์อันได้แก่การปล้นฆ่า ลักทรัพย์ เป็นต้น

2.3.4.3 Mala Prohibita คือ การกระทำพฤติกรรมอันเป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดอันได้แก่ การฝ่าฝืนกฎจราจร การหลีกเลียงภาษี เป็นต้น

2.3.4.4 พิจารณาจากความหนักเบาหรือความรุนแรงของการประกอบ
อาชญากรรมหรือความผิดเป็นเกณฑ์

2.3.4.5 อาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติหรือต่อ
ชุมชนอัน ได้แก่ การปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ การฆ่าผู้นำรัฐบาล การปลอม
แปลงธนบัตร เป็นต้น และอาชญากรรมที่มีผลร้ายแรงต่อบุพการีหรือผู้มีพระคุณอัน ได้แก่ การฆ่า
บิดามารดา ภรรยาฆ่าสามี เป็นต้น

2.3.4.6 อาชญากรรมที่มีผลกระทบร้ายแรงต่อบุคคลทั่วไปและต่อทรัพย์สินอัน
ได้แก่การฆาตกรรม การข่มขืน กระทำชำเรา การปล้นฆ่า หรือปล้นชิงทรัพย์ เป็นต้น

2.3.4.7 อาศัยแนวทางการจัดทางด้านสังคมวิทยาโดยพิจารณาถึงองค์ประกอบที่
สำคัญของการก่ออาชญากรรมอัน ได้แก่ อาชีพความคล้อยคลึงหรือแตกต่างกันของผู้ประกอบ
อาชญากรรมปฏิกิริยาตอบสนองจากบุคคลภายนอกและจากภายในสังคมนั้น ๆ คลินิการ์ดและค
วินนีย์ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประเภทของอาชญากรรมทางด้านสังคมวิทยาโดยนำมาจัดเป็น
หมวดหมู่ ออกได้เป็น 9 ประเภทด้วยกัน คือ

1. อาชญากรรมประเภทร้ายแรงซึ่งมีผลต่อชีวิตของบุคคลส่วนใหญ่เกิดจาก
สาเหตุทางด้านอารมณ์ชั่ววูบเมื่อกระทำลงไปแล้วจึงรู้สึกตัว
2. อาชญากรรมประเภทประกอบเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น การลัก
ทรัพย์ โจรกรรม ไร่บัตรเครดิตปลอม เป็นต้น
3. อาชญากรรมประเภทใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิดหรือกระทำผิดต่ออาชีพ
เช่น การซื้อของหนีภาษี การกักตุนสินค้า การคอร์รัปชัน การผูกขาดสินค้า เป็นต้น
4. อาชญากรรมทางการเมือง เช่น การก่อการร้าย การกระทำจารกรรม เป็นต้น
5. อาชญากรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับส่วนรวมหรือขัดต่อความรู้สึกของส่วนรวม
การกระทำเช่นนี้ไม่มีผู้เสียหาย เช่น การเล่นการพนัน การประกอบอาชีพโสเภณี เป็นต้น
6. อาชญากรรมโดยทั่วไป เช่น การลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อโกง
7. อาชญากรรมที่ก่อขึ้น โดยบริษัทห้างหุ้นส่วนหรือร้านค้า เช่น การหลอกลวง
ภาษี การผูกขาดสินค้า และการกักตุนสินค้า เป็นต้น
8. อาชญากรรมที่ก่อตัวขึ้นในรูปองค์กรการประกอบอาชญากรรมในลักษณะ
นี้จะมีการแบ่งสายงานดำเนินการเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายการค้ายาเสพติด การปลอมแปลงสินค้า
 เป็นต้น
9. อาชญากรรมประเภทมืออาชีพ เช่น มือปืนรับจ้าง นักต้มตุ๋น เป็นต้น

2.3.5 ลักษณะของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ (2536) ได้อธิบายลักษณะของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดว่ามีลักษณะดังนี้

2.3.5.1 เป็นอาชญากรรมที่ปราศจากความเสียหาย (Victimless Crime) ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่ทั้งสองฝ่ายมีความสมัครใจที่จะสนองความต้องการในสิ่งของหรือบริการที่ผิดกฎหมายเนื่องจากอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นผู้กระทำและผู้รับผลการกระทำมีความสมัครใจที่จะร่วมกันประกอบอาชญากรรมขึ้น กล่าวคือ ผู้เสพติดมีความพึงพอใจที่จะซื้อยามาเสพเพื่อสนองความต้องการของร่างกายจะเห็นได้ว่าแตกต่างไปจากอาชญากรรมอื่น ๆ ที่มีผู้เสียหายซึ่งผู้เสียหายมักจะนำเรื่องราวไปแจ้งหรือร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำผิดต่อไป ดังนั้นอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด โอกาสที่เจ้าหน้าที่จะได้รับรายงานจึงไม่มีเลย ปกติแล้วการร้องทุกข์ของผู้เสียหายนั้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการที่สืบสวนคดีอาชญากรรมในเมื่อปราศจากคำร้องทุกข์แล้วจึงย่อมสร้างความลำบากให้แก่เจ้าหน้าที่ในการที่จะสืบสวนการกระทำผิด

2.3.5.2 อาชญากรรมยาเสพติด มักดำเนินงานในรูปแบบองค์กรมีขอบข่ายงานที่เป็นระยะในลักษณะที่เรียกกันว่าอาชญากรรมองค์กร (Organize Crime) มีผู้กระทำผิดร่วมกันหลายคนและยึดถือเป็นอาชีพ มีการดำเนินงานในลักษณะที่ปกปิดเป็นความลับและสลับซับซ้อนสำหรับบุคคลชั้นนำหรือระดับสูงของอาชญากรรมองค์กรอาจจะเป็นบุคคลที่รู้จักกันดีในสังคมมีความเป็นอยู่แบบชนชั้นสูงทั่ว ๆ ไปมีอาชีพถูกกฎหมายบังหน้าแต่เบื้องหลังจะมีอาชีพในทางการค้ายาเสพติดในรูปแบบายทุนสำหรับโครงสร้างของอาชญากรรมองค์กรจะมีลักษณะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับกิจกรรมหรือขนาดของธุรกิจที่ดำเนินอยู่โครงการนั้นอาจแบ่งได้ 4 ระดับกล่าวคือ

ระดับที่ 1 คือ หัวหน้าเป็นผู้บริหารรับผิดชอบในกิจการทั้งหมดซึ่งอาจเรียกว่าบอส (Boss) มีเพียงคนเดียวบุคคลผู้นี้จะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจการ โดยจะมีอาชีพสุจริตอื่นบังหน้า

ระดับที่ 2 ผู้ช่วยหรืออันเดอร์บอส (Under Boss) มีหน้าที่ในการรวบรวมข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานและรายงานให้หัวหน้าทราบตลอดจนมีหน้าที่รับคำสั่งนโยบายไปดำเนินการ

ระดับที่ 3 หัวหน้าชุดปฏิบัติการซึ่งทำหน้าที่เป็นฉนวน (Buffer) ระหว่างระดับสูงกับระดับต่ำเป็นการป้องกันและปิดกั้นมิให้เจ้าหน้าที่สืบสวนไปถึงระดับสูงระดับนี้หากเทียบกับธุรกิจทั่วไปได้แก่ผู้จัดการฝ่ายขาย

ระดับที่ 4 ระดับต่ำสุดหรือผู้ปฏิบัติการ (Bottom) ซึ่งจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการตามคำสั่งของระดับสูง

2.3.5.3 อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดให้ผลตอบแทนสูงแก่ผู้กระทำความผิด เนื่องจากการลักลอบค้ายาเสพติดมีผลกำไรหลายเท่าตัวจึงสามารถที่จะใช้อำนาจของเงินในการสร้างบริวารเป็นหูเป็นตาหรือใช้เงินซื้ออิทธิพลให้หลุดพ้นจากการจับกุมจึงเป็นที่ล่อใจบุคคลทั่วไปที่จะก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่าย

2.3.5.4 อาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดจะมีอิทธิพลของนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ความคุ้มครองในการดำเนินการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จึงกระทำได้ เฉพาะลูกมือที่เป็นผู้ลงมือกระทำความผิด

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าการเกิดอาชญากรรมนั้นมิใช่เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง เพียงสาเหตุเดียว หากแต่มีทั้งสาเหตุต่างๆหลายสาเหตุ รวมทั้งปัจจัยต่าง ๆ เป็นส่วนประกอบ นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้พยายามศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของอาชญากรรมมาโดยตลอด แต่ นักวิชาการเหล่านั้นก็มักจะอธิบายสาเหตุของอาชญากรรมไปตามแนวคิดความรู้และประสบการณ์ ของตนเป็นหลัก กล่าวคือ นักสังคมวิทยาก็เน้นว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุทางสังคม และสิ่งแวดล้อม นักเศรษฐศาสตร์ก็มุ่งเน้นว่าอาชญากรรมส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุความยากจน นักจิตวิทยาก็ว่าเกิดจากสาเหตุทางจิตใจ นักชีววิทยากายภาพและจิตแพทย์ก็ว่าเกิดจากสาเหตุทาง พันธุกรรมและร่างกาย

2.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำ

2.3.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์

มาสโลว์ (Abraham Maslow. 1954) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ จากความต้องการขั้นพื้นฐาน ไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุดไว้ 5 ชั้น จากขั้นต่ำไปสูง ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย เป็นความต้องการพื้นฐานลำดับแรกที่มีความจำเป็นต่อมนุษย์ในด้านปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค เรียกว่าเป็นความต้องการทางเพศถ้าความต้องการนี้ไม่ได้รับความตอบสนองแรงจูงใจอื่นก็ยากที่จะเกิดขึ้น

2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย มนุษย์ทุกคนต้องการความมั่นคงและความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและทรัพย์สิน

3. ความต้องการความเป็นเจ้าของ และความต้องการที่จะได้รับจากบุคคลอื่นหรือต้องการความรัก มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึงต้องเข้าสังคมและรวมกลุ่มและถ้าได้มีส่วนร่วมหรือแสดงความเป็นเจ้าของในสิ่งใดก็จะทำให้เกิดความรับผิดชอบ รักหวงแหนในสิ่งนั้น และภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

4. ความต้องการให้ตนเองมีศักดิ์ศรี และได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลอื่น เป็นความต้องการขั้นสูงของบุคคลที่ต้องการเกียรติชื่อเสียงศักดิ์ศรีการเคารพการยกย่องจากบุคคลอื่นอันก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

5. ความต้องการมีชีวิตที่สมบูรณ์ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของบุคคลที่จะมีลักษณะอันเด่นชัดของตนเองมีศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตบรรลุเป้าหมายให้ประสบผลสำเร็จตามความต้องการ

เมื่อมาพิจารณาถึงความต้องการของมนุษย์แล้ว ตามความต้องการและความจำเป็น โดยธรรมชาติบังคับให้มนุษย์ต้องอาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่ เพราะการอยู่ลำพังคนเดียวย่อมไม่สามารถป้องกันชีวิตของตนให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ได้ เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นชุมชนจนเป็นประเทศ อันเริ่มจากครอบครัวซึ่งในสังคมครอบครัวก็มีการเชื่อบังคับ เคารพและเสียสละแก่กันและกัน ถ้ามองกว้างไปในสังคมก็จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นกรอบให้คนปฏิบัติตาม ใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหรือทำให้คนอื่นได้รับความเสียหายก็จะถูกเกลียดชังตำหนิและถูกลงโทษจากหมู่คณะโดยปกติในสังคมหรือชุมชนจะมีหัวหน้าปกครองโดยยึดหลักศาสนา เมื่อมีการขัดแย้งกันก็จะใช้ธรรมเนียมประเพณี และศาสนาเป็นกฎเกณฑ์ในการตัดสิน ทั้งนี้ก็เพื่อความสงบเรียบร้อยของชุมชนที่อยู่รวมกัน ด้วยเหตุนี้ข้อบังคับความประพฤติของมนุษย์จึงเกิดขึ้น สำหรับผู้ต้องขัง เป็นเรื่องเห็นได้ชัดว่าส่วนใหญ่จะไม่ได้รับการตอบสนองในปัจจัยต่าง ๆ อันเป็นสาเหตุให้นำไปสู่การประกอบอาชญากรรม

2.3.7 แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคม

แบนดูรา (Bandura, 1989) มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้น ไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะกำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมการที่ปัจจัยทั้ง 3 ทำหน้าที่กำหนดซึ่งกันและกันนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งสามปัจจัยนั้นจะมีอิทธิพลในการกำหนดซึ่งกันและกันอย่างเท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าอีกบางปัจจัยและอิทธิพลของปัจจัยทั้งสามด้าน ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมๆกัน หากแต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อการกำหนดต่อปัจจัยอื่น ๆ

นอกจากเสนอปัจจัยทั้งสามที่กำหนดซึ่งกันและกันแล้ว แบนดูรายังเสนอแนวคิดของการเสริมแรงออกไปอีกโดยที่เขาถือว่า การเสริมแรงมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่ทำให้เกิดพฤติกรรมเพิ่มขึ้นเท่านั้น หากแต่ยังมีหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งเขายกว่าการเสริมแรงนั้นทำหน้าที่ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. ทำหน้าที่เป็นข้อมูล ให้บุคคลรู้ว่าควรจะทำพฤติกรรมอะไร ในสถานการณ์ใดในอนาคต เพราะการเสริมแรงด้วยตัวของมันเองจะไม่ทำให้พฤติกรรมของบุคคลเพิ่มมากขึ้น แม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับการเสริมแรงมาก่อนแล้วก็ตาม ถ้าเขามีความเชื่อจากข้อมูลอื่น ๆ ว่าการแสดงพฤติกรรมในลักษณะเดียวกันนั้นจะไม่ได้ได้รับการเสริมแรงในอนาคต

2. ทำหน้าที่เป็นสิ่งจูงใจ เนื่องจากประสบการณ์ในอดีตทำให้บุคคลเกิดความคาดหวังว่าการกระทำบางอย่างจะทำให้ได้รับการเสริมแรง การที่บุคคลคาดหวังถึงผลกรรมที่เกิดขึ้นในอนาคตนี้จะกลายเป็นแรงจูงใจต่อพฤติกรรมที่จะกระทำในปัจจุบันทำให้บุคคลเพิ่มโอกาสที่จะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวในในเวลาต่อมา

3. ทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรง นั่นคือเพิ่มความถี่ของพฤติกรรม แต่ทว่าการเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมได้คตินั้น บุคคลจะต้องตระหนักถึงการที่จะได้รับการเสริมแรงนั้นด้วย

การเสริมแรงอาจจะมีประสิทธิภาพในการทำกับพฤติกรรมของบุคคลที่เคยเรียนรู้มาแล้วแต่ก่อนข้าง ไม่มีประสิทธิภาพในการทำกับบุคคลเกิดการเรียนรู้ และเป็นการยากที่บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยไม่ได้เห็นผู้อื่นแสดงพฤติกรรมมาก่อน ด้วยเหตุนี้ แบนคูราจึงมีความเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จะต้องผ่านการเรียนรู้ โดยการสังเกตพฤติกรรมจากผู้อื่นมาแทบทั้งสิ้น เขาจึงให้ความสำคัญกับแนวคิดของการเรียนรู้โดยการสังเกตนี้เป็นอย่างมาก

การเรียนรู้โดยการสังเกต (Observation Learning) แบนคูรา มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของคนเรานั้นเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงซึ่งต้องอาศัยการลองถูกลองผิด เพราะนอกจากจะสูญเสียเวลาแล้วยังอาจมีอันตรายได้ในบางพฤติกรรมในการเรียนรู้ผ่านตัวแบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิดและการแสดงออกได้พร้อมๆกัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ๆ ดังนั้นการเรียนรู้กับสภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็น โดยไม่มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น หน้าที่ของตัวแบบแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. หน้าที่สร้างพฤติกรรมใหม่ ในกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้สังเกตตัวแบบนั้นยังไม่เคยได้เรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาก่อนเลยในอดีต

2. ทำหน้าที่เสริมพฤติกรรมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เป็นกรณีที่ผู้สังเกตเคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วบ้างในอดีต ตัวแบบก็จะทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ที่เคยเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าวพยายามพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

3. ทำหน้าที่ยับยั้งพฤติกรรม ในกรณีที่ผู้สังเกตมีพฤติกรรมไม่เป็นที่พึงประสงค์มาก่อนตัวแบบนั้นก็จะทำให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้นลดลง หรือไม่เกิดขึ้นเลย

ตัวแบบนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง

3.2 ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ในการเรียนรู้โดยสังเกตผ่านตัวแบบนี้ เบนคูราได้กล่าวว่า ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการตั้งใจ (Attentional Process) บุคคลไม่สามารถเรียนรู้ได้มาจากการสังเกต ถ้าเขาไม่มีความตั้งใจและรับรู้ได้อย่างแม่นยำถึงพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงออก กระบวนการตั้งใจจะเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลจะสังเกตอะไรจากตัวแบบนั้น องค์ประกอบที่มีผลต่อกระบวนการตั้งใจแบ่งออกได้เป็น 2 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ องค์ประกอบของตัวแบบเองพบว่าตัวแบบที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจจะสังเกตนั้นต้องเป็นตัวแบบที่มีลักษณะเด่นชัด เป็นตัวแบบที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ พฤติกรรมที่แสดงออกไม่สลับซับซ้อนมากนัก จิตใจรวมทั้งพฤติกรรมของตัวแบบที่แสดงออกนั้นควรมีคุณค่าในการใช้ประโยชน์อีกด้วย นอกจากนี้องค์ประกอบของตัวแบบแล้ว ยังมีองค์ประกอบของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่งได้แก่ ความสามารถในการรับรู้ ซึ่งรวมทั้งการเห็น การได้ยิน การรู้รส กลิ่นและการสัมผัส จุดของการเรียนรู้ ความสามารถทางปัญญา ระดับของการตื่นตัว และความชอบที่ได้เรียนรู้มาก่อนแล้ว

2. กระบวนการเก็บจำ (Production Process) บุคคลจะไม่ได้รับอิทธิพลมากนักจากตัวแบบ ถ้าเขาไม่สามารถจะจดจำได้ถึงลักษณะของตัวแบบ บุคคลจะต้องแปลงตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์ และจัดโครงสร้างให้ง่ายต่อการจดจำ การจัดระบบโครงสร้างทางปัญญา การชักซ้อมลักษณะของตัวแบบที่สังเกตได้ในความคิดของตัวเอง และชักซ้อมด้วยการกระทำ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสามารถทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3. กระบวนการการกระทำ (Production Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำไว้นั้นมาเป็นการกระทำ ซึ่งจะกระทำได้ดีหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งที่ได้จำในการสังเกตการกระทำของตนเอง การได้ข้อมูลย้อนกลับจากการกระทำของตนเอง และการเทียบเคียงการกระทำจากภาพที่จำได้ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้สังเกตอีกด้วย ซึ่งได้แก่ความสามารถทางกายและทักษะในพฤติกรรมย่อย ๆ ต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถทำให้แสดงพฤติกรรมด้วยตามตัวแบบ

4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจ กระบวนการจูงใจย่อมขึ้นอยู่กับ

องค์ประกอบของสิ่งของล่อใจจากภายนอก สิ่งนั้นจะต้องกระตุ้นการรับรู้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เป็นที่ยอมรับของสังคมและพฤติกรรมที่กระทำตามตัวแบบนั้นสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้นยังขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจที่เห็นผู้อื่นได้รับ ตลอดจนสิ่งล่อใจของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็น วัตถุ สิ่งของ และการประเมินตนเอง นอกจากนี้ในแง่ของผู้สังเกตนั้น ยังขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของสิ่งล่อใจ ความลำเอียงจากการเปรียบเทียบทางสังคมและมาตรฐานภายในตนเอง

จากการประเมินพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของผู้ค้ายาเสพติด ซึ่งถือว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจของบุคคลที่อยากให้ตนเองมีอำนาจ ได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเอง การเกิดพฤติกรรมการค้ายาเสพติด อาจเกิดจากการที่บุคคลเรียนรู้หรือสังเกตเห็นจากตัวแบบ มีพฤติกรรมดังกล่าวแล้วสามารถทำให้มีทรัพย์สินมากมาย มีลูกน้องบริวาร จึงทำให้บุคคลพยายามที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมค้ายาเสพติดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคลที่ทำให้เข้าร่วมกระบวนการค้ายาเสพติด

2.3.8 แนวคิดของความคาดหวัง

โรตเตอร์ (Rotter อ้างถึงใน สุริย์ กาญจนวงศ์, 2549) ได้อธิบายแนวคิดของความคาดหวัง แบ่งเป็น 2 ประการ คือ ความคาดหวังเฉพาะกับความคาดหวังทั่วไป ซึ่งความคาดหวังเฉพาะ (Specific Expectancies) สะท้อนให้เห็นประสบการณ์ที่ได้รับจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในอดีตกับความคาดหวังทั่วไป (Generalized Expectancies) ซึ่งเป็นผลรวมของประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันหรือเกี่ยวข้องกัน ในขณะที่ สันติชัย คำสมาน (อ้างถึงใน สุภักฎาณี สุขสำราญ, 2544) ได้อธิบายความคาดหวังในลักษณะของการเป็นทฤษฎีช่วยตัดสินใจ ในการกระทำว่ามีข้อพิจารณาเกี่ยวกับความคาดหวัง 2 ประการ คือ พิจารณาเป้าหมายที่จะไปสู่สิ่งที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงไร (Valance) และพิจารณาว่าสิ่งที่กระทำสามารถคาดหวังให้ไปถึงจุดหมายได้เพียงไร (Expectancy) โดยทั้ง 2 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันแนคเลอร์และลอร์เลอร์ (อ้างถึงใน สังเวียน อ่อนแก้ว, 2536) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความคาดหวังไว้ 3 ประการ คือ

2.3.8.1 การคาดหวังเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้น บุคคลจะมีพฤติกรรมอย่างไร จะขึ้นอยู่กับในใจเขามีการคาดหวังอย่างไรเกี่ยวกับผลที่ติดตามมา

2.3.8.2 ความพอใจหรือคุณค่าของผลที่เกิดขึ้น ผลที่เขาคาดว่าจะเกิดขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดความพอใจหรือมีคุณค่าแก่เขาเพียงใด

2.3.8.3 ความคาดหวังเกี่ยวกับกำลังความพยายามกับผลการปฏิบัติงาน ความคาดหวังของบุคคลเกี่ยวกับความยุ่งยากในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของบุคคลนั้นว่าจะปฏิบัติงานดังกล่าวนี้หรือไม่

Victor Vroom (วิกเตอร์ วูม. 1970) กล่าวถึงความคาดหวังในทฤษฎี Valence, Instrumentality and Expectancy (V.I.E.) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจของมนุษย์ที่มีต่อผลลัพธ์ (Outcomes) ของการกระทำ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของความพึงพอใจของมนุษย์ ระดับของความพึงพอใจที่มนุษย์คาดหวังว่าจะได้จากผลลัพธ์นั้น ๆ ไม่ใช่เกิดจากการเห็นคุณค่าที่แท้จริงของผลลัพธ์นั้นเสมอไป

2. มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง ความเชื่อถือ วิธีการในการเชื่อมโยงผลลัพธ์อย่างหนึ่งไปสู่ผลลัพธ์อีกหลายอย่าง

3. E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง การคาดการณ์จากความเชื่อว่าผลลัพธ์จะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

เกทเซลส์ และคณะ (Getzels. 1968) กล่าวว่าความคาดหวังของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปเพราะคนเราต่างมีความคิดและความต้องการแตกต่างกัน พฤติกรรมทางสังคมของบุคคลจึงแตกต่างกันออกไปด้วย

มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford University. 1989) ให้ความหมายของความคาดหวังว่าเป็นสภาวะทางจิตซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิด หรือเป็นความคิดเห็นอย่างมีวิจารณ์ญาณของบุคคลที่คาดคะเน หรือคาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางอย่างว่าควรจะมี ควรจะเป็น หรือควรจะเกิดขึ้น

มอนดี และคณะ (Mondy. 1990 อ้างถึงใน พิสิฐ มหามงคล. 2546) ได้ให้ความหมายของความคาดหวังว่าเป็นการคาดการณ์ของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ โดยบุคคลจะใช้ประสบการณ์ที่เคยประสบมาเป็นปัจจัยในการกำหนดความคาดหวัง ความคาดหวังจึงเป็นความรู้สึก ความคิดเห็น การรับรู้ การตีความหรือการคาดการณ์ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ยังไม่เกิดขึ้น พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลจึงเป็นไปตามผลลัพธ์ของความคาดหวังที่ตั้งไว้

จากความหมายความคาดหวังข้างต้น สรุปได้ว่า ความคาดหวังเป็นระดับพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของตนในการตัดสินใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดหรือต้องการให้เป็นไปตามความต้องการของตน เช่น หากบุคคลมีความคาดหวังว่าจะได้รับเงินจากการค้าขายเสพติดก็จะเป็นเหตุให้บุคคลมีพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความคาดหวังของตัวเองด้วยการก้าวสู่การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

2.3.9 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

การศึกษาแรงจูงใจของมนุษย์ได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ โดยปัจจุบันนิยมจำแนกทฤษฎีแรงจูงใจออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มทฤษฎีเน้นเนื้อหา (Content Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งสำรวจความต้องการโดยพยายามชี้ให้เห็นว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่อยู่ในตัวบุคคล และสิ่งแวดล้อมที่

จะกระตุ้นให้เขาเกิดผลการปฏิบัติและกลุ่มทฤษฎีที่เน้นกระบวนการ (Process Theories) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พิจารณาถึงกระบวนการคิด ความเข้าใจเมื่อบุคคลเลือกรูปแบบพฤติกรรมที่จะกระทำมากกว่าความต้องการที่จะกระทำมากกว่าความต้องการที่กระตุ้นให้กระทำเป็นการให้ความสำคัญว่ามีเป้าหมายอะไร ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่จูงใจคนและถูกจูงใจอย่างไร จันท์ศิริ วาทหงส์ และคณะ (2546)

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาทฤษฎีความต้องการจากการเรียนรู้ของแมคคินแลนด์ ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มของทฤษฎีเนื้อหาเพราะเป็นการศึกษาให้เข้าใจถึงแรงผลักดัน ที่อยู่ภายในตัวบุคคลที่เป็นผู้นำที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยทฤษฎีความต้องการ จากการเรียนรู้ของแมคคินแลนด์จะมุ่งอธิบายพฤติกรรมของบุคคลและควมมีประสิทธิผลของพฤติกรรมนั้น ๆ ทฤษฎีนี้กล่าวถึงความต้องการของบุคคลที่ได้รับการเรียนรู้และพัฒนาขึ้นมาจากประสบการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมาและจากวัฒนธรรมทางสังคมของบุคคลแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ความต้องการความสำเร็จ (Achievement Needs) ความต้องการความเป็นพวกพ้อง (Affiliations Needs) และความต้องการอำนาจ (Power Needs) มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความต้องการความสำเร็จ (Achievement Needs) หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำใ้บางสิ่งบางอย่างดีขึ้นหรือมีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าที่เคยทำมาก่อน ซึ่งในบางครั้งบุคคลที่ไม่พึงพอใจกับชีวิตที่เป็นอยู่ของตัวเอง ก็จะพยายามหาวิถีทางที่จะทำให้ตัวเองรู้สึกพึงพอใจ และประสบความสำเร็จ ซึ่งบางครั้งถึงแม้จะเป็นวิถีทางที่ไม่ถูกต้องก็ตาม

2. ความต้องการความเป็นพวกพ้อง (Affiliations Needs) หมายถึงความต้องการความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร การยอมรับของกลุ่มและเป็นที่ชื่นชอบจากบุคคลอื่น บุคคลประเภทนี้จึงให้ความสนใจในความรู้สึกของผู้อื่น มักเห็นด้วยและมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น พยายามสร้างและรักษาความเป็นมิตร ชอบสนุกสนานกับงานเลี้ยง และกิจกรรมทางสังคม

3. ความต้องการอำนาจ (Power Needs) หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาที่จะได้มาและรักษาควบคุมบุคคลอื่นโดยตรง บุคคลประเภทนี้ต้องการเป็นผู้นำ ชอบแข่งขันเพื่อให้ตนเองมีสถานภาพที่สูงขึ้น และชอบการเผชิญหน้า

แมคคินแลนด์ กล่าวว่า ทุกคนมีความต้องการทั้ง 3 ด้านอยู่ในตัวแต่มีระดับมากน้อยแตกต่างกันไป บุคคลใดมีความต้องการด้านใดสูงจะแสดงออกให้เห็นเด่นชัด เป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นแรงจูงใจของผู้กระทำ ความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้นมีความเกี่ยวข้องในองค์ประกอบที่สำคัญคือ

1. แรงจูงใจด้านอำนาจ (Power Motives) แรงจูงใจด้านอำนาจ เป็นเหมือนความต้องการที่จะควบคุมผู้อื่น หรือผลักดันให้ตนเองอยู่เหนือผู้อื่น ซึ่งนักจิตวิทยาชื่อ แอดเลอร์ (Adler) เชื่อว่าแรงจูงใจด้านนี้มีมาตั้งแต่เกิด ซึ่งยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1.1 แรงจูงใจด้านอำนาจเพื่อตนเอง (Personalized Power Motives) เป็นความต้องการอำนาจที่มีความยับยั้งชั่งใจและควบคุมตนเองด้านต่ำ มักจะแสดงออกถึงการใช้อำนาจอย่างไม่มีกฎเกณฑ์ ชอบแข่งขัน ชอบเอาชนะ เป็นบุคคลที่มองหาประโยชน์จากบุคคลอื่น และมักไม่ให้ความสำคัญกับผู้อื่น

1.2 แรงจูงใจด้านอำนาจเพื่อสังคม (Socialized Power Motives) เป็นความต้องการอำนาจที่มีอย่างยับยั้งชั่งใจและมีการควบคุมตนเอง (Henderson, 1988) ซึ่งจะแสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ เคารพในสิทธิของผู้อื่น

2. แรงจูงใจด้านการมีพวกพ้อง (Affiliation Motive) บุคคลทุกคนมีความต้องการที่จะผูกพันหรือต้องการพวกพ้อง ซึ่งจะมีมากขึ้นแตกต่างกันออกไปในลักษณะที่มักจะเห็นด้วยหรือมีอารมณ์ร่วมไปกับผู้อื่น

3.2.10 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบน

พฤติกรรมเบี่ยงเบน หมายถึง การแสดงออกของบุคคลหรือการประพฤติปฏิบัติที่ผิดไปจากกฎหมาย ระเบียบของสังคมที่กำหนดไว้

วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2531) ได้อธิบายไว้ว่า หลักการที่สำคัญของพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของวัยรุ่น หรือการกระทำผิดของวัยรุ่นนั้นมีดังนี้ คือพฤติกรรมการกระทำผิด เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ มิใช่มีมาแต่กำเนิดหรือสืบทอดทางสายเลือด เช่น เรียนรู้จากการปะทะสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ในกระบวนการติดต่อสื่อสารทั้งทางคำพูดและอากัปกริยา โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันเป็นส่วนตัว รวมถึงเรียนรู้ทั้งกลวิธีในการประกอบอาชญากรรม โดยมีแรงจูงใจ แรงผลักดัน การให้เหตุผลและทัศนคติของการกระทำผิด มาเป็นเครื่องนำทางให้เรียนรู้ทั้งในรูปของความเชื่อถือ ที่มีต่อบทบัญญัติของกฎหมาย หรือไม่มีความเชื่อถือต่อบทบัญญัติซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในบางสังคมจะมีความเชื่อถือในกฎหมาย ในขณะที่บางสังคมไม่มีความเชื่อถือ

การที่วัยรุ่นกระทำผิด เพราะว่าได้เรียนรู้ด้านที่พึงพอใจต่อการละเมิดกฎหมาย เป็นหลักการขั้นพื้นฐานของทฤษฎี โดยมองว่า บุคคลกลายเป็นผู้กระทำผิด เพราะได้สัมผัสติดต่อกับแบบแผนการกระทำผิดและห่างเหินจากแบบแผนที่ต่อต้านการกระทำผิด นอกจากนี้ความถี่ของการคบหาสมาคม ช่วงเวลาตามก่อนหลังและความเข้มข้น ก็มีส่วนทำให้เกิดการเรียนรู้ในการกระทำผิดด้วย หมายความว่า ถ้าวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดถี่หรือบ่อย ๆ และอยู่ในช่วงเวลานาน

โอกาสที่วัยรุ่นจะกระทำผิดไปด้วยมีมาก นอกจากนี้ถ้าวัยรุ่นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดช่วงต้น ๆ ของชีวิต พฤติกรรมการกระทำผิดจะเกิดขึ้น และติดตัวไปตลอดชีวิต

ความเข้มข้น หมายถึง แหล่งที่เป็นแบบแผนของการกระทำผิดเป็นที่ยกย่องมากน้อยเพียงใดต่อวัยรุ่น และวัยรุ่นมีปฏิริยาทางอารมณ์สัมพันธ์กับการสมาคมนั้นเพียงใด ถ้าเข้มข้นมากโอกาสที่เด็กจะยอมรับและปฏิบัติตามแบบแผนก็เกิดขึ้นได้มาก

กระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมกระทำผิดนั้น จะมีความสัมพันธ์ทั้งแบบแผนการกระทำผิดและแบบแผนที่ต่อต้านการกระทำผิด นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับกลไกทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้่ออย่างอื่น ๆ ด้วย ในขณะที่พฤติกรรมกระทำผิดเป็นการแสดงออกของความต้อการหรือค่านิยมทั่ว ๆ ไป แต่พฤติกรรมการกระทำผิดไม่สามารถอธิบายได้จากความต้อการหรือค่านิยมโดยทั่ว ๆ ไปนั้น เพราะพฤติกรรมตามปกติก็แสดงออกด้วยความต้องการ และค่านิยมอย่างเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่สามารถกล่าวได้ว่า ความต้อการเงินทำให้คนเป็นโจร เพราะกรรมกรก็ต้อการเงินแต่ไม่เป็นโจร

สุพัตรา สุภาพ (2534) กล่าวว่า ในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้น จะต้องเผชิญกับสภาพการณ์ใหม่ ๆ เช่น ความก้าวหน้า เสรีภาพ วัตถุนิยม การแข่งขัน ฯลฯ มนุษย์จึงต้องพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องทีแต่ละคนจะปรับตัวหรือแก้ไขปัญหของตนเอง บางคนปรับตัวเองไม่ได้ก็อาจออกไปในทางฝ่าฝืนระเบียบและศีลธรรมอันดีงาม เช่น ทูจริดเพื่อให้ตนเองร่ำรวยมีหน้ามีตาซึ่งเป็นปัญหาแก่สังคมโดยรวม อย่างไรก็ตาม สังคมก็มีระเบียบแบบแผนหรือบรรทัดฐานช่วยยึดเหนี่ยวให้สังคมอยู่ร่วมกันได้ เพราะบุคคลอาจจะกระทำการฝ่าฝืนมีเหตุชักจูงใจให้กระทำไป เช่น อยากสนุก อยากดัง อยากรวย เป็นต้น

สรุปได้ว่า เมื่อมนุษย์เกิดความต้อการตามทฤษฎีของมาสโลว์ ความต้อการดังกล่าวทำให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่จะตอบสนองความต้อการของตัวเองโดยหากมนุษย์เกิดการรับรู้ว่าการประกอบอาชีพกรรมตามทฤษฎีของเบนคูว์จะทำให้ได้สิ่งที่ตัวเองต้อการ มนุษย์ก็จะเกิดความคาดหวัง ตามทฤษฎีของวรูม จากนั้นจะนำไปสู่แรงจูงใจในการประกอบอาชีพกรรม เป็นต้นว่ามนุษย์มีความต้อการอยากได้เงินและได้เรียนรู้ว่าการค้าขายเสพติดจะทำให้มีเงินและรวยเร็ว มนุษย์ก็จะเกิดความคาดหวังที่จะได้เงินดังกล่าว ซึ่งความคาดหวังดังกล่าวจะนำไปสู่การจูงใจที่จะกระทำความผิดตามทฤษฎีของแมคคินแลนค์ นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบนคือมีพฤติกรรมการกระทำความคิดในที่สุด

2.3.11 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด

2.3.11.1 ความหมายของยาเสพติด

คำว่า “ยาเสพติด” กับคำว่า “ยาเสพติดให้โทษ” ในทางกฎหมายแล้วมีความหมายแตกต่างกันความหมายของคำว่า “ยาเสพติด” ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 3 ซึ่งระบุให้ยาเสพติดหมายความถึงตัวยา 3 กลุ่มคือยาเสพติดให้โทษวัตถุออกฤทธิ์และสารระเหย ดังนั้นคำว่ายาเสพติดให้โทษในทางกฎหมายจึงมีความหมายแคบกว่าคำว่ายาเสพติด ตัวอย่างเช่น กฎหมายระบุให้ทินเนอร์ เป็นสารระเหยทินเนอร์ จึงถือเป็นยาเสพติดด้วยแต่ไม่เป็นยาเสพติดให้โทษเพราะฉะนั้นมาตรการทางกฎหมายอาทิข้อหาและโทษเกี่ยวกับทินเนอร์จึงต้องใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยสารระเหยจะนำกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์มาใช้บังคับกับทินเนอร์มิได้ (พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดพ.ศ. 2522)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึงยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อนให้เกิดพิษเรื้อรังทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายไว้ว่าหมายถึงสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทานดมสูดดมหรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงพิษหรือส่วนของพิษที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความรวมถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำหรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

องค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามไว้ว่า “ยาเสพติด” หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่เสพเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติหรือทรมาณเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยาทางร่างกายแต่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ อาทิ บุหรี่ เหล้า กัญชา เป็นต้น ซึ่งหากไม่ได้เสพจะมีการหยุดจิตใจไม่โหลุนเถียวกระวนกระวายอารมณ์ไม่แจ่มใสจิตใจขุ่นข้อง

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายว่า ยาเสพติด หมายถึง สารใด ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือได้จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ที่มีผลต่อจิตใจและระบบประสาท

สรุปได้ว่ายาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทานดมสูบฉีดหรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อย ๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ หรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ให้ความสำคัญเฉพาะยาเสพติดชนิดให้โทษร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

2.3.12 ประเภทของยาเสพติด

2.3.12.1 แบ่งตาม พ.ร.บ. ยาเสพติด พ.ศ. 2522 มาตรา 7 ได้จัดประเภทยาเสพติดออกเป็น 5 ประเภท คือ

ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรงมี 39 รายการที่สำคัญคือเฮโรอีน (Heroin) แอมเฟตามีน (Amphetamine) และ เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine)

ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไปมี 102 รายการที่สำคัญคือใบโคคา (Coca Leaf, Erythroxyton Coca Lam) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) ยาสกัดเข้มข้นของต้นฝิ่นแห้ง (Concentrate of Poppy Straw) เมทาโดน (Methadone) มอร์ฟีน (Morphine) ฝิ่นยา (Medicinal Opium) ฝิ่นที่ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งเพื่อใช้ในทางยา) ฝิ่น (ฝิ่นดิบ ฝิ่นสุก มูลฝิ่น)

ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นต้นตำหรับยาและมียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่คือ ยารักษาโรคที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 เป็นส่วนประกอบอยู่ในสูตร

ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือ 2 มี 32 รายการที่สำคัญ คืออะเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อะเซทิลคลอไรด์ (Acetyl Chloride) เอทิลไดอะเซเตต (Ethylidine Diacetate) คลอซูโดอีเฟดรีน (Chlorpseudoephedrine) เออร์โกเมทรินีน (Ergometrine) เออร์โกตามีน (Ergotamine)

ไลเซอร์จามีค (Lysergamide) ไพเพอโรนอล (Piperonal) และซาฟรอล (Safrole)

ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่ไม่เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึง 4 มี 4 รายการ คือ กัญชา (Cannabis) พืชกระท่อม (Mitrahynaspeciosa Korth) พืชฝิ่น (Papaversomhiferum Linn) และ พืชเห็ดขี้ควาย (PsilocybecubensisSing)

2.3.12.2 แบ่งตามแหล่งที่เกิดของยา ได้แก่

1) ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเป็นยาเสพติดที่สกัดได้จากพืชหรือพันธุ์ไม้บางชนิดที่เกิดอยู่ตามธรรมชาติหรือนำสารจากพืชเหล่านั้นมาทำกรรมวิธีต่าง ๆ ทางเคมีแปรธาตุไปเป็นยาเสพติดได้เช่น ฝิ่น กัญชา กระเทียม

2) ยาเสพติดที่เกิดจากการสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เป็นยาเสพติดที่ผลิตขึ้นในห้องปฏิบัติการทดลองทางกรรมวิธีทางเคมีนำมาใช้แทนยาเสพติดธรรมชาติออกฤทธิ์เหมือนยาเสพติดจากธรรมชาติ เช่น เฮโรอีน มอร์ฟิน ยาบ้า ยานอนหลับ ยาระงับประสาท

2.3.12.3 การแบ่งตามการออกฤทธิ์ของยาคือ

1) ประเภทกดประสาทสมอง (Depressant) ได้แก่เฮโรอีนมอร์ฟินเหล้าแห้ง จะทำให้ประสาทมีชาสมองจิตใจอารมณ์เยือกเย็นเฉื่อยชาและผ่อนคลายลง

2) ประเภทกระตุ้นประสาทสมอง (Stimulant) ทำให้ตื่นตัวอยู่เสมอมีตาขยายเรงเร็วประสาทหัวใจเต้นเร็วผิดปกติน้ำตาลไหลกลุ่มคั่งขาดสติ

3) ประเภทยาหลอนจิตประสาท (Hallucinogens) เช่น Lysergide (LSD) Mescaline ทำให้เกิดประสาทหลอนเห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลงรวมทั้งอวัยวะทั้ง 5 ของร่างกายแปรปรวนมีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริงทั้งหมด

4) ประเภทยาที่ออกฤทธิ์หลายอย่างทั้งกดประสาทกระตุ้นประสาทและประสาทหลอนหรือยาที่ออกฤทธิ์ผสมผสาน (Mixed) เช่น กัญชา เมื่อเสพจำนวนน้อยจะเกิดกดประสาทอยู่ชั่วระยะหนึ่งต่อมาถ้าเสพมากขึ้นจะกลายเป็นพิษมีอาการประสาทหลอนต่อไปได้

2.3.12.4 แบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์

1) ฝิ่นหรือสารที่มีส่วนประกอบของฝิ่นเช่นมอร์ฟินทิงเจอร์เฮโรอีน โคเคอิน เป็นต้นและรวมไปถึงการสังเคราะห์หลายอย่างที่มีคุณสมบัติคล้าย ๆ กัน

2) ยานอนหลับชนิดต่างๆที่มีผลโดยตรงต่อสมองส่วนกลางมีจำหน่ายทั่วไป เช่น ฟีนบาร์บิโทน เหล้าแห้งเป็นต้น รวมทั้งยานอนหลับอื่นที่ใช้บาร์บิทูเรต ได้แก่ โบรไมด์คลอโรลไฮเดรตฟาลลิไซด์และยาที่สังเคราะห์ใหม่ ๆ เช่น กลูตาไมด์และเมตาไกลูอาโลน เป็นต้น

3) ยากระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน และไบกระเทียม เป็นต้น

4) ยาที่ทำให้ประสาทหลอน เช่น กัญชา แอล.เอส.ดี (LSD) ดี.เอ็ม.ที (D.M.T) เป็นต้น ยาเหล่านี้ทำให้ประสาทการรับรู้ของคนเราผิดปกติไปจากเดิม

5) สารระเหย วัตถุออกฤทธิ์ต่าง ๆ เช่น เบนซิน ทินเนอร์ แลคเกอร์ และกาว เป็นต้น นอกจากนี้องค์การอนามัยโลกจัดให้แอลกอฮอล์เป็นสารเสพติดอย่างหนึ่งด้วยเพราะดื่มจน

ติดแล้วจะทำให้ผู้ติ่มมีความต้องการและเพิ่มปริมาณการติ่มเรื่อย ๆ อีกทั้งมีโทษต่อร่างกาย เช่นเดียวกัน (สมศักดิ์ โปปัญญาภรณ์, 2545)

2.3.13 ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดชนิดให้โทษร้ายแรง

2.3.13.1 **เฮโรอีน (Heroin)** ในปี ค.ศ. 1874 นักวิจัยชาวอังกฤษ (C.R.Wright) ได้ค้นพบวิธีสังเคราะห์เฮโรอีนจากมอร์ฟีนโดยใช้น้ำยาอะซิติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) และในปีค.ศ. 1898 บริษัทผลิตยาไบเออร์ (Bayer) แห่งเยอรมันได้นำมาผลิตเป็นยาเพื่อใช้ในการระงับความเจ็บปวดต่าง ๆ แก้อาการปวดเมื่อย อีเรียริง หืด และวัณโรค ได้ต่อมาจึงทราบว่าเฮโรอีนเป็นยาที่เสพติดได้ง่ายมากและเลิกได้ยากมีความแรงสูงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 5-8 เท่าแรงกว่าฝิ่นถึง 80 เท่าและถ้าทำให้บริสุทธิ์จะมีฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นถึง 100 เท่าตัว เฮโรอีนที่แพร่หลายมี 2 ชนิด คือ

1) เฮโรอีนผงสีขาว (เบอร์ 4) จะมีเนื้อเฮโรอีนสูงถึงร้อยละ 80 - 95 มีลักษณะเป็นผงสีขาวไม่มีกลิ่นรสขมจืดละลายน้ำง่ายเป็นเฮโรอีนบริสุทธิ์ผลิตขึ้นมาตามหลักวิชาเคมีเฮโรอีนชนิดนี้นิยมเสพโดยการละลายน้ำฉีดเข้าเส้นเลือดหรือกลั้วแต่อาจจะสูบโดยการอัดใส่บุหรี่หรือจูดบุหรี่แล้วจิ้มขึ้นสูบ (สังเกตโดยการดูจากถ้ำบุหรี่ที่อัดใส่เฮโรอีนจะมีสีดำขณะที่บุหรือสูบดมจะมีสีเทา) และอาจจะเสพโดยการแตะจุ่มกูดม

2) เฮโรอีนผสม (เบอร์ 3) จะมีเนื้อเฮโรอีนประมาณร้อยละ 5 - 20 เป็นเฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ผสมร่วมกับสารอื่น ๆ ด้วยเช่นสารหนูน้ำกัญชาคัมยานอนหลับสติกรินนิกรดประสานทองยาเอสไพรินเอพิซเป็นต้นตลอดจนสีต่าง ๆ มาผสมเพื่อเป็นการจูงใจผู้เสพอาจมีลักษณะเป็นเกล็ดหรือผงคล้ายอิฐทูปป็นอาจทำเป็นแคปซูลหรือใส่ถุงพลาสติกมกเสพโดยการใช้กระดาษตะกั่วลนไฟแล้วสูดไอระเหยด้วยหลอดดูด เป็นอันตรายร้ายแรงกว่าชนิดผงขาวในปัจจุบันเฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่ร้ายแรงที่สุดมีฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟีน 4-8 เท่าและแรงกว่าฝิ่น 30-80 เท่าเฮโรอีนมีฤทธิ์เช่นเดียวกับฝิ่นและมอร์ฟีนผู้เสพจะรู้สึกง่วงนอนอาการเจ็บปวดถูกกดไว้อารมณ์เปลี่ยนไปความรู้สึกสับสนร่างกายจะชูดซึมหมองเหลืองใบหน้าหมองคล้ำเกียจคร้านไม่ยอมทำงาน (นพวรรณ เหลืองอ่อน, 2545) หากเสพเฮโรอีนเพียง 1-2 ครั้งก็อาจติดได้ถ้าเสพ 3-4 ครั้งก็อาจจะทำให้ติดกันเกือบทุกคน

2.3.13.2 **แอมเฟตามีน (Amphetamine)** เรียกชื่อตามภาษาตลาดว่ายาบ้า ยาบ้า ยาขยัน ยาได๊ปหรือยาแก้ง่วง ลักษณะเป็นผงหรือแคปซูลแต่ในปัจจุบันได้พัฒนาในลักษณะเป็นเม็ดสีหลายสี เช่น สีส้ม สีน้ำตาล และสีอื่น ๆ เป็นต้น เสพโดยการกินหรือผสมอาหารเครื่องดื่มแต่ก็ยังมีชนิดละลายน้ำบรรจุหลอดเพื่อใช้ฉีดเป็นยาที่มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลายทำให้มีอาการตื่นตัวหายง่วงนอนพูดมากและมีความขยันขันแข็งในการทำงาน

มากขึ้นนอกจากนี้ยังทำให้หลอดเลือดตีบเล็กลงหัวใจเต้นเร็วขึ้นความดันเลือดสูงมือสั่นใจสั่น หลอดลมขยายม่านตาขยายเหงื่อออกมากปากแห้งเบื่ออาหาร (นพวรรณ เหลืองอ่อน. 2545) เมื่อเสพเข้าไปแล้วจะไปกระตุ้นให้สมองทำงานอยู่ตลอดเวลาสามารถทำงานได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อยไม่หิวฤทธิ์ยาทำให้เบื่ออาหารทางการแพทย์นำมาให้รักษาคนไข้ที่ซึมเศร้าหรือเป็นโรคประสาทที่ชอบนั่งที่ไหนก็หลับที่นั่น (Narcolepsy) ฤทธิ์ของยานี้จะไปกระตุ้นระบบประสาทจึงทำให้ผู้เสพยานี้มีอาการตื่นเต้นกระฉับกระเฉงทำงานได้มากกว่าปกติมือเท้าเย็นปากแห้งพูดมากใจสั่นขมำหรือยาขมยังมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ยาบ้า” นิยมใช้ในหมู่นักเรียนนักศึกษากรรมกรกลุ่มขับรถตอกลางคีนหรือขับรถไกล ๆ หรือพวกเรือประมงที่ต้องออกหาปลาในทะเลทั้งคีนขมำนี้มีทั้งขมำแท้และขมำปลอมขมำแท้ประกอบด้วยสารประกอบแอมเฟตามีนส่วนขมำปลอมประกอบด้วยสารอื่น ๆ ที่ไม่ใช่แอมเฟตามีนการใช้ยานี้ติดต่อกันระยะนานก็จะเกิดเป็นลมพิษ ทำให้สุขภาพร่างกายทรุดโทรม มีความเสื่อมทรามทางจิตใจถึงขั้นโรคจิต และโรคหวาดระแวง (สมศักดิ์ โปปัญญาะกุล. 2545) การแพทย์ได้ใช้ยานี้เพื่อรักษาโรคง่วงหลับโรคจิตประสาทที่มีอาการซึมเศร้าแก้ง่วงหรือแก้พิษจากยาหรือสารที่ออกฤทธิ์กดสมองเพื่อให้สมองที่ทำงานน้อยลงกลับทำงานดีขึ้นอาจนำมาใช้เป็นยาลดความอ้วนเพราะยานี้มีผลต่อศูนย์ควบคุมการหิวที่ทำให้ไม่รู้สึกริวร่างกายจึงรับอาหารได้น้อยลงสำหรับผู้เสพติดมักพบว่ามีอาการหงุดหงิดอยู่ไม่เป็นสุขกระวนกระวายคลุ้มคลั่งประสาทแข็งการตัดสินใจผิดพลาดหรืออาจมองเห็นภาพรบกวนยังมีอาการตื่นเต้นตกใจง่ายจิตสับสนหวาดระแวงมีอาการประสาทหลอนเมื่อร้ายกายขาดยาผู้เสพติดจะอ่อนเพลียมากเพราะร่างกายถูกฝืนให้ทำงานหนักตลอดเวลานอกจากนี้บางรายยังอาจซึมเศร้าหรือคลุ้มคลั่งการใช้แอมเฟตามีนเป็นระยะเวลานานจะทำให้ร้ายกายเกิดความต้านทานและเกิดการเสพติดได้นอกจากนี้ยังเป็นหนทางนำไปสู่การใช้ยาเสพติดชนิดอื่น ๆ

มีการค้นพบสารแอมเฟตามีนหรือยาบ้าเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2430 ต่อมา พ.ศ. 2470 เกสเซอร์ชาวเมืองแคลิฟอร์เนียสหรัฐอเมริกาชื่อ Gordon Alles ได้นำแอมเฟตามีนมาใช้ในทางการแพทย์เพื่อรักษาโรคหอบหืดแทนอีเฟรดินและใน พ.ศ. 2475 ได้ขายลิขสิทธิ์ให้กับบริษัทSmith Kline and French Laboratories เพื่อผลิตยาขยายหลอดลมชนิดสูดลมชื่อ Benzedrine ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 จึงมีการผลิตแอมเฟตามีนเป็นรูปเม็ดและรู้จักกันอย่างแพร่หลายในวงการแพทย์แต่เดิมยาบ้าถูกใช้แพร่หลายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลผลิตหรือเพื่อใช้ทำงานได้นานขึ้นแม้แต่ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นก็มีการแจกจ่ายยาบ้า เพื่อให้ทหารที่ออกรบมีความทรหดอดทนรวมทั้งในประเทศที่กำลังพัฒนาก็ใช้ยาบ้าในกลุ่มผู้ใช้แรงงานหรือผู้ขับจักรดโดยสารทางไกลเพื่อต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้แต่ในปัจจุบันยาบ้าได้ถูกนำมาใช้ในกลุ่มวัยรุ่น

เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลินมีความสามารถในการอดหลับอดนอนได้ดี (เขมชาติ ยิ้ม พร. 2543)

ประเภทของแอมเฟตามีนที่ระบาคในปัจจุบันมีด้วยกัน 3 รูปแบบคือ

1. แอมเฟตามีนซัลเฟต (Amphetamine Sulfate) ผลิตรั้งแรกรู้จักทั่วไปว่าเป็นยาครอบจักรวาลผลิตโดยถูกต้องตามกฎหมายสารนี้เมื่อเผาแล้วจะไหม้

2. เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) ผลิตโดยนักเคมีชาวญี่ปุ่นเพื่อรักษาโรคหอบหืดคุณภาพดีกว่าแอมเฟตามีนซัลเฟตให้เสพโดยการนัตถ์ทางจุมกสารนี้เผาแล้วไหม้ได้แต่ต้องใช้ความร้อนสูงถึง 300 – 400 องศาเซลเซียส

3. เมทแอมเฟตามีนไฮโดรซัลเฟต (Methamphetamine Hydrochloride) แตกต่างจากเมทแอมเฟตามีนตรงจุดหลอมละลายต่ำสารนี้ไหม้ได้โดยใช้อุณหภูมิไม่สูงนักปัจจุบันยาบ้าที่พบในประเทศไทยเกือบทั้งหมดมีสารตัวนี้อยู่

จากการตรวจพิสูจน์และจากการสัมภาษณ์นายแพทย์อังกูร ภัทรกร ตำแหน่งนายแพทย์ 7 หัวหน้ากลุ่มงานถอนยาพิษ ณ โรงพยาบาลรัฐญารักษ์ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2541 ทำให้ทราบถึงลักษณะเด่นของยาบ้าอีกลักษณะหนึ่งคือยาบ้าที่พบในปัจจุบันสามารถระเหิดได้ในอุณหภูมิห้องผู้ผลิตจึงมักเติมสารบางชนิด เช่น โลหะหนัก ยาฆ่าหญ้า และหรือฟอร์มาลินลงไป ยาบ้าเพื่อให้ยาบ้ามีลักษณะเป็นเม็ดแข็งคงรูปไม่แตกง่ายและทำให้เมื่อเผายาบ้าจะมีควันมากขึ้น ซึ่งผู้เสพบางคนชอบยาบ้าในลักษณะนี้เนื่องจากปัจจุบันผู้เสพยาบ้าโดยใช้ยาบ้าใส่พอยด์ลนไฟแล้วสูดดมควันเข้าปาก

เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2539 สมัยนายเสนาะเทียชนทองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้เปลี่ยนชื่อสารกระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนจาก “ยาม้า” เป็น “ยาบ้า” เนื่องจากต้องการให้ประชาชนทั่วไปรู้ว่าเมื่อเสพติดยาประเภทนี้ไปนานๆแล้วจะมีผลต่อจิตใจทำให้เกิดอาการทางจิตประสาทและเป็นบ้าได้ (ชนบทดี ฐานะชลา. 2546) ในวงการแพทย์ให้เหตุผลในการเปลี่ยนชื่อเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงด้วยจากแอมเฟตามีนบริสุทธิ์มาเป็นเมทแอมเฟตามีนไฮโดรคลอไรด์ผสมร่วมกับคาเฟอีนและอีเฟดินซึ่งสารชนิดนี้เรียกกันใวงการของผู้เสพว่า “ยาม้าปลอม”

2.3.13.3 แอลเอสดี (LSD : Lysergic acid diethylamide) สารสกัดจากกรดไลเซอร์ที่มีในเชื้อราชนิดหนึ่งชอบขึ้นในข้าวไรย์มีลักษณะเป็นผงละลายน้ำได้อาจพบแอลเอสดีเป็นเม็ดยาแคปซูล หรือผสมในทอปปี้ ที่พบว่าแพร่ระบาคมากมีลักษณะเป็นแผ่นกระดาษชุบหรือเคลือบสารแอลเอสดี และปรุแบ่งเป็นชิ้นเล็ก ๆ ลักษณะเดียวกับแสดมบี้แต่มีขนาดเล็กกว่าแสดมบี้ โดยบนแผ่นกระดาษที่เคลือบสารแอลเอสดีนั้นจะมีสัญลักษณ์หรือรูปภาพต่าง ๆ มีความรุนแรงใน

การออกฤทธิ์ต่อสมองสูงคือใช้ในปริมาณแค่ 25 Microgram (25/1 ล้านส่วนของกรัม) แอลเอสดีมีชื่อเรียกอีกหลายชื่อเช่น เมจิกเปเปอร์ แอสซิสแตมป์ เป็นต้น

วิธีการเสพทำได้หลายวิธีเช่น การฉีด หรือการนำกระดาศที่เคลือบแอลเอสดีอยู่มาเคี้ยวหรืออมหรือวางไว้ใต้ลิ้น ฤทธิ์ในทางเสพติด ออกฤทธิ์หลอนประสาทอย่างรุนแรง ไม่มีอาการเสพติดทางร่างกาย มีอาการเสพติดทางจิตใจ อาการผู้เสพเคลิบเคลิ้ม ผันเฟื่อง ความดันโลหิตสูง อุณหภูมิในร่างกายสูงหายใจไม่สม่ำเสมอ โทษที่ได้รับฤทธิ์ของยาจะทำให้ผู้เสพเห็นภาพลวงตาหูแว่ว เพื่อฝัน คิดว่าตนเองเป็นผู้วิเศษ หรือคิดว่าเหาะได้อาจมีอาการทางจิตประสาทรุนแรง มีอาการหวาดระแวง เกิดอาการกลัว ภาพหลอน (Bad Trip) จึงต้องหนีจากความหวาดกลัว เช่น การขับรถหนี หรือเหาะหนี หรือฆ่าตัวตายเพราะความหวาดกลัว เป็นต้น

2.313.4 ยาอี (Ecstasy) มีชื่อทางเคมีว่า Methylene Dioxy Methamphetamine (MDMA) เป็นอนุพันธ์ของแอมเฟตามีนเป็นยาที่ได้จากการสังเคราะห์ทางเคมีสังเคราะห์ได้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2457 โดยบริษัทแห่งหนึ่งของเยอรมันเพื่อใช้เป็นยาลดความอ้วนต่อมาอีกประมาณ 50 ปี มีการนำยานี้ไปช่วยในการบำบัดอาการทางจิต ในแคลิฟอร์เนียพบว่าสามารถทำให้ผู้ป่วยที่เข้ารับการบำบัดทางจิตมีพัฒนาการดีขึ้นและสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น โอนอ่อนผ่อนตามขึ้นในระยะแรกยาเริ่มแพร่ระบาดทั่วไปและในปี พ.ศ.2510 ยาอีพบทั่วไปในรัฐใหญ่ ๆ ของสหรัฐอเมริกา ยาอีมีผลทำให้ผู้ใช้มีความรู้สึกสัมผัสกับสิ่งต่าง ๆ รุนแรงขึ้นการได้ยินและการมองเห็นที่ดีกว่าปกติรู้สึกผ่อนคลายและสงบรู้สึกสนิทสนมกับผู้อื่นซึ่งยาจะออกฤทธิ์ภายใน 30 - 45 นาที การเสพปริมาณมากจะทำให้มีอาการประสาทหลอนคลื่นไส้หน้าแดงความดันโลหิตสูงบางครั้งเกิดอาการชักกล้ามเนื้อเกร็งระบบหายใจล้มเหลวและเสียชีวิตได้ ยาอี เป็นยาที่ไม่แสดงคุณลักษณะของสารเสพติดอย่างชัดเจนผู้เสพครั้งแรกมักจะผิดหวังกับผลของยาที่ได้รับและไม่อยากเสพยาอีผู้ที่เสพยาบ่อยครั้งพบอาการกล้ามเนื้อตึงและเหงื่อออกมากทำให้ยานี้นิยมน้อยกว่ายาอื่น ๆ ยาอีมีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางไม่ชัดเจนเท่ากับแอมเฟตามีนยาอีมีผลเพิ่มความดันโลหิตและอัตราการเต้นของหัวใจอันตรายจากการเสพที่สำคัญที่สุดคือพิษต่อระบบประสาทถ้าเสพยาดติดต่อกันมีผลให้ระบบประสาทเสื่อม โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการหลั่งสาร Serotonin ซึ่งมีผลต่อการนอนหลับเพศสัมพันธ์ความอยากอาหารและอารมณ์ (เอกพล ลิมพงษา และอรุณศรี ปรีเปรม. 2541) ยาอี เริ่มแพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทยโดยชาวต่างชาติและชาวไทยที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศนำเข้ามาเพื่อใช้เสพในกลุ่มของตนจากนั้นเริ่มกระจายไปสู่กลุ่มวัยรุ่นที่ชอบการเต้นรำจนเกิดเป็นปาร์ตี้ยาอียามักแพร่ระบาดในผู้มีฐานะดีเนื่องจากยี่ห้อที่นิยมจะมีราคาค่อนข้างแพง (สุวพัทธ์ร์ พนมวัน ณ อยุธยา. 2541)

ลักษณะทางกายภาพของเม็ดยา (ชนิดา พลาญเวช และคณะ. 2544) เป็นเม็ดกลมแบนขนาดใหญ่กว่าเม็ดยาบ้าเส้นศูนย์กลางเฉลี่ย 8.85 มิลลิเมตร หนาเฉลี่ย 4.76 มิลลิเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 283.09 มิลลิกรัม สีที่พบได้แก่ ครีมเทา เขียว ชมพู เม็ดยาด้านหนึ่งอาจจะเรียบหรือมีขีดกลางเม็ดยาอีกด้านหนึ่งมีสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้แก่ “D&G (ดีแอนด์จี)” “RN (อาร์เอ็น)” “Ω (โอเมก้า)” “C (ยูโร)” และ “√ (ไนกี้)”

ยาเลิฟ (Love Drug) เป็นชื่อที่เรียกตามลักษณะอาการของผู้เสพเพราะเมื่อเสพยาชนิดนี้แล้วจะไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ยาเลิฟเป็นอนุพันธ์อีกรูปหนึ่งของแอมเฟตามีนเช่นเดียวกับยาอีมีผลแตกต่างจากยาอีบ้างยานี้แพร่หลายในราว ค.ศ. 1960 ยาเลิฟมีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและหลอนประสาท (Stimulant Hallucinogen) หลังจากได้รับยาเลิฟ 1 - 2 ชั่วโมง ผู้เสพจะมีอาการเคลิบเคลิ้มอารมณ์และบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงถูกกระตุ้นได้ง่ายขึ้นมีความรู้สึกต่อบุคคลอื่นเพิ่มมากขึ้นบ้างก็รู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมง่ายบ้างก็รู้สึกชิงชังเบื่อหน่ายความจำเสื่อมโดยเฉพาะเรื่องราวที่จดจำในระยะเวลาสั้นการรับรู้สิ่งใหม่ ๆ น้อยลงการคิดวิเคราะห์เสื่อมลง การตัดสินใจหรือควบคุมตนเองเกิดขึ้นตามอารมณ์ชั่วขณะจินตนาการเพิ่มขึ้นด้วยผลต่าง ๆ ทำให้ผู้เสพยาเลิฟสร้างมโนภาพให้มีอารมณ์ทางเพศมากขึ้นได้ง่ายประกอบกับการสร้างภาพพจน์ว่ายาเลิฟนี้เป็นยาที่เพิ่มสมรรถภาพทางเพศและจำหน่ายเพื่อจุดมุ่งหมายดังกล่าวจึงมีการนำไปใช้ผิด ๆ และเสพติดความเป็นจริงยานี้ทำให้สร้างอารมณ์ต่าง ๆ ได้ตามจิตใต้สำนึกของผู้เสพถ้าเสพในปริมาณมากจะมีอาการกระสับกระส่าย เพื่อ ประสาทหลอน และเสียชีวิตได้ ยาเลิฟมีพิษมากกว่ายาอี 1.5 - 3 เท่า (เอกพล ลิมพงษา และอรุณศรี ปรีเปรม. 2541) ยาเลิฟเริ่มแพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย เช่นเดียวกับการแพร่ระบาดของยาอีโดยเป็นกลุ่มชาวต่างชาติและชาวไทยที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศเช่นเดียวกัน (สุวพัทธ์ร์ พนมวัน ณ อยุธยา. 2541)

2.3.14 กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่าสารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ นิด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษ และสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษด้วยตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

“ผลิต” หมายความว่า เพาะ ปลูก ทำ ผสม แปรสภาพ เปลี่ยนรูป สังเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ และให้หมายความรวมถึงการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุด้วย

“จำหน่าย” หมายความว่า ขาย จ่าย แจก แลกเปลี่ยน ให้

“นำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“ส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร

“เสพ” หมายความว่า การรับยาเสพติดให้โทษเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด

“ติดยาเสพติดให้โทษ” หมายความว่า เสพเป็นประจำติดต่อกันและตกอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติดให้โทษนั้น โดยสามารถตรวจพบสภาพเช่นว่านั้นได้ตามหลักวิชาการ

“หน่วยการใช้” หมายความว่า เม็ด ซอง ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่ทำขึ้นซึ่งโดยปกติสำหรับการใช้เสพนึ่งครั้ง

“การบำบัดรักษา” หมายความว่า การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งรวมถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพและการติดตามผลหลังการบำบัดรักษาด้วย

“สถานพยาบาล” หมายความว่า โรงพยาบาล สถานพยาบาล สถานพักฟื้น หรือสถานอื่นใด เฉพาะที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เป็นสถานที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

“เภสัชกร” หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพเภสัชกรตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเภสัชกรรม

“ตำรับยา” หมายความว่า สูตรของสิ่งปรุงไม่ว่าจะมีลักษณะใด ที่มียาเสพติดให้โทษรวมอยู่ด้วย ทั้งนี้ รวมทั้งยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นวัตถุสำเร็จทางเภสัชกรรมซึ่งพร้อมที่จะนำไปใช้แก่คนหรือสัตว์ได้

“ข้อความ” หมายความว่า รวมถึงการกระทำที่ปรากฏด้วยตัวอักษร ภาพ ภาพยนตร์ แสง เสียง เครื่องหมายหรือการกระทำอย่างใด ๆ ที่ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้

“โฆษณา” หมายความว่า รวมถึงการไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็นหรือทราบข้อความเพื่อประโยชน์ทางการค้า แต่ไม่หมายความรวมถึงเอกสารทางวิชาการหรือตำราที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

“ผู้รับอนุญาต” หมายความว่า ผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

“ผู้อนุญาต” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 7 ยาเสพติดให้โทษแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin)
2. ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอิน (Cocaine) โคเดอีน (Codein) ผื่นยา (Medicinal Opium)
3. ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำหรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา
4. ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติกแอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) อาเซติลคลอไรด์ (Acetyl Chloride)
5. ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา พืชกระท่อม

ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศระบุชื่อยาเสพติดให้โทษตามมาตรา 8 (1)

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ คำว่า ผื่นยา (Medicinal Opium) หมายถึงฝิ่นที่ได้ผ่านกรรมวิธีปรุงแต่งโดยมีความมุ่งหมายเพื่อใช้ในทางยา

มาตรา 15 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 เว้นแต่รัฐมนตรีอนุญาตเฉพาะในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการการขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามปริมาณดังต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย

1. เด็กซ์โทรไลเซอร์ไฮด์ หรือ แอลเอส ดี มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่ศูนย์จุดเจ็ดห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่สามร้อยมิลลิกรัมขึ้นไป
2. แอมเฟตามีน หรือ อนุพันธ์แอมเฟตามีน มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ตั้งแต่สามร้อยเจ็ดสิบห้ามิลลิกรัมขึ้นไป หรือมียาเสพติดที่มีสารดังกล่าวผสมอยู่จำนวนสิบห้าหน่วยการใช้ขึ้นไป หรือมีน้ำหนักสุทธิตั้งแต่หนึ่งจุดห้ากรัมขึ้นไป
3. ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 นอกจาก (1) และ (2) มีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่สามกรัมขึ้นไป

มาตรา 57 ห้ามมิให้ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 5

มาตรา 65 ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือส่งออกซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 15 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท
ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษประหารชีวิต

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ และมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 66 ผู้ใดจำหน่ายหรือมิไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ตั้งแต่ปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม แต่ไม่เกินยี่สิบกรัม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงห้าล้านบาท

ถ้ายาเสพติดให้โทษตามวรรคหนึ่งมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกินยี่สิบกรัมขึ้นไปต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่หนึ่งล้านบาทถึงห้าล้านบาท

มาตรา 67 ผู้ใดมิไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาตและมีปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ หรือมีจำนวนหน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่ถึงปริมาณที่กำหนดตามมาตรา 15 วรรคสาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 91 ผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 57 หรือยาเสพติดให้โทษประเภท 2 อันเป็นการฝ่าฝืน มาตรา 58 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตารางที่ 2.2

สรุปข้อหาตามพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 1

และกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

ข้อหา	ยาเสพติดให้โทษประเภท 1
ผลิต	- จำคุกตลอดชีวิต และปรับ 1 ล้านบาท -5 ล้านบาท
นำเข้า	- ถ้ากระทำเพื่อจำหน่าย ประหารชีวิต
ส่งออก	- ถ้าปริมาณต่อไปนี้ขึ้นไป ให้ถือว่าผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครองเพื่อจำหน่าย แอลเอสดี สารบริสุทธิ์ 0.75 มิลลิกรัม หรือ 15 หน่วยการใช้ หรือน้ำหนักสุทธิ 300 มิลลิกรัม (หน่วยการใช้ = เม็ด, ซอง, ขวด หรือหน่วยอย่างอื่นที่สร้างขึ้นโดย ปกติสำหรับการใช้เสพนึ่งครั้ง) ยาบ้า สารบริสุทธิ์ 375 มิลลิกรัมหรือ 15 หน่วยการใช้ หรือน้ำหนักสุทธิ 15 กรัม ยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อื่น ๆ สารบริสุทธิ์ 3 กรัม - ถ้าเป็นการผลิตโดยการแบ่งบรรจุ หรือรวมบรรจุ จำคุก 4 - 15 ปี หรือปรับ 80,000 - 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้ากระทำการเพื่อจำหน่าย จำคุก 4 ปี- ตลอดชีวิต และปรับ 400,000 - 5 ล้านบาท
จำหน่าย	- จำคุก 4-15 ปี หรือปรับ 80,000 - 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ครอบครอง เพื่อ	- ถ้ามีสารบริสุทธิ์ปริมาณต่อไปนี้ แอลเอสดี 0.75 มิลลิกรัม - 20 กรัม หรือยาบ้า 375 มิลลิกรัม -20 มิลลิกรัม หรือยาเสพติดให้โทษประเภท 1 อื่น ๆ 3-20 กรัม
จำหน่าย	จำคุก 4 ปี-ตลอดชีวิต และปรับ 400,000 - 5 ล้านบาท - ถ้ามีสารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัม จำคุกตลอดชีวิต และปรับ 1 ล้านบาท -5 ล้านบาท หรือประหารชีวิต
ครอบครอง	- จำคุก 1 - 10 ปี หรือปรับ 20,000 - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เสพ	- จำคุก 6 เดือน -3 ปี หรือปรับ 10,000 - 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตารางที่ 2.3

สรุปข้อหาตามพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 2 และกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

ข้อหา	ยาเสพติดให้โทษประเภท 2
ผลิต	- จำคุก 1-10 ปี และปรับ 100,000 - 1 ล้านบาท
นำเข้า	- ถ้าเป็นมอร์ฟิน ฟีน หรือโคคาอิน จำคุก 20 ปี - ตลอดชีวิต และปรับ 2 ล้าน -5
ส่งออก	ล้านบาท
จำหน่าย	- จำคุก 1 - 10 ปี หรือปรับ 20,000 - 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
ครอบครอง	- ถ้าเป็นมอร์ฟิน ฟีน หรือโคคาอิน ปริมาณสารบริสุทธิ์ไม่ถึง 100 กรัม จำคุก 3 -
เพื่อ	20 ปี หรือปรับ 60,000 - 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับถ้ามีสารบริสุทธิ์ 100
จำหน่าย	กรัมขึ้นไป จำคุก 5 ปี - ตลอดชีวิต และปรับ 500,000 - 5 ล้านบาท
ครอบครอง	- จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
เสพ	- จำคุก 6 เดือน - 3 ปี หรือปรับ 10,000 - 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นการเสพเพื่อรักษาโรคตามคำสั่งของแพทย์ที่ได้รับใบอนุญาต

ตารางที่ 2.4

สรุปข้อหาตามพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 3 และกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ข้อหา	ยาเสพติดให้โทษประเภท 3
ผลิต	- จำคุก 1 - 3 ปี และปรับ 100,000 - 300,000 บาท
นำเข้า	
ส่งออก	- จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
จำหน่าย	- ถ้าเกินจำนวนตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข จำคุกไม่เกิน 2 ปี
ครอบครอง	และปรับไม่เกิน 200,000 บาท (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข) ฉบับที่ 181
เพื่อ	พ.ศ. 2545 กำหนดว่า ยาเสพติดให้โทษประเภท 3 สำหรับที่มีโคเคอิน เป็น
จำหน่าย	ส่วนผสม เกินจำนวน 250 มิลลิลิตร หรือ 30 เม็ด หรือ 30 แคปซูล
ครอบครอง	- ไม่มีความผิด เพราะเป็นตำหรับยา
เสพ	

ตารางที่ 2.5

สรุปข้อหาตามพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 4

และกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ข้อหา	ยาเสพติดให้โทษประเภท 4
ผลิตนำเข้า	- จำคุก 2 - 10 ปี และปรับ 20,000 - 200,000 บาท
ส่งออก	- ถ้าน้ำหนัก 10 กิโลกรัมขึ้นไป จำคุก 1 - 15 ปี และปรับ 100,000-
จำหน่าย	1,500,000 บาท
ครอบครอง	
เพื่อจำหน่าย	
ครอบครอง	- จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ตารางที่ 2.6

สรุปข้อหาตามพฤติกรรมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษประเภท 5

และกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

ข้อหา	ยาเสพติดให้โทษประเภท 5
ผลิต	- จำคุก 2 - 15 ปี และปรับ 200,000 - 1,500,000 บาท
นำเข้า	- ถ้าเป็นพืชกระท่อม จำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท
ส่งออก	
จำหน่าย	- จำคุก 2 - 15 ปี และปรับ 200,000 - 1,500,000 บาท
	- ถ้าน้ำหนัก 10 กิโลกรัมขึ้นไป จำคุก 2 - 15 ปี และปรับ 200,000-
	1,500,000 บาท
	- ถ้าเป็นพืชกระท่อม จำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำ
	ทั้งปรับ ถ้าน้ำหนัก 10 กิโลกรัมขึ้นไป จำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่ เกิน
	200,000 บาท
ครอบครอง	- จำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
	- ถ้าเป็นพืชกระท่อม จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้ง
	จำทั้งปรับ
เสพ	- จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
	- ถ้าเป็นพืชกระท่อม จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท

2.4 บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานลำดับสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรม ได้รับมอบหมายภารกิจให้ควบคุมและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่มีที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดมหาสารคาม เลขที่ 79 หมู่ที่ 14 ถนนแจ้งสนิท ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีฐานะเป็นเรือนจำจังหวัด ความมั่นคงปานกลาง มีพื้นที่ทั้งสิ้น 53 ไร่ 1 งาน 101 ตารางวา แยกเป็นพื้นที่ภายในเรือนจำ 11 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา พื้นที่ภายนอกเรือนจำ 41 ไร่ 2 งาน 72 ตารางวา มีอำนาจในการคุมขังผู้ต้องขังชายหญิง ที่อยู่ระหว่างการสอบสวน ระหว่างการพิจารณาคดีและนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี ตามคำพิพากษาของศาลลักษณะทางกายภาพภายในเรือนจำแบ่งออกเป็น 7 แคน แคนชาย 6 แคนและแคนหญิง 1 แคน ความจุมาตรฐานในการควบคุมผู้ต้องขัง รวมจำนวน 1,050 คน แบ่งเป็น ผู้ต้องขังชาย 900 คน ผู้ต้องขังหญิง 150 คนจำนวนผู้ต้องขังปัจจุบัน (1 กรกฎาคม พ.ศ. 2559) แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย 1,553 คน ผู้ต้องขังหญิง 236 คน รวมจำนวน 1,789 คน ในจำนวนนี้แยกตามลักษณะคดีความผิดเป็นผู้ต้องขังคดีอาชญากรรม 1,306 คน และผู้ต้องขังคดีอื่น ๆ 483 คน (ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. 2559)

2.4.1 โครงสร้างการบริหารงาน

ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดมหาสารคามมีอัตราเจ้าหน้าที่ จำนวน 77 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่ชาย 50 คน เจ้าหน้าที่หญิง 13 คน พนักงานราชการหญิง 4 คน ลูกจ้างชาย 2 คน แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 5 ฝ่ายดังนี้

- 2.4.1.1 ฝ่ายทัณฑปฏิบัติประกอบด้วย งานทะเบียนงานทัณฑปฏิบัติและงานจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง
- 2.4.1.2 ฝ่ายฝึกวิชาชีพผู้ต้องขัง ประกอบด้วย งานฝึกวิชาชีพงานพาณิชยกรรมเงินผลพลอยได้และงานพัสดุเงินผลพลอยได้
- 2.4.1.3 ฝ่ายบริหารทั่วไป ประกอบด้วย งานการเงิน งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานพัสดุเงินงบประมาณ และงานอาคารสถานที่
- 2.4.1.4 ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ ประกอบด้วย งานรักษาการณ์งานสวัสดิการ งานควบคุมและงานพัสดุเงินร้านสงเคราะห์
- 2.4.1.5 ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ประกอบด้วย งานการศึกษา งานพัฒนาจิตใจ งานชุมชนบำบัดและงานสังคมสงเคราะห์

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงโครงสร้างการบริหารงาน
(ที่มา : ฝ่ายบริหารทั่วไป เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2559)

2.4.2 วิสัยทัศน์

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นองค์กรชั้นนำในการควบคุมแก้ไข พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม

2.4.3 พันธกิจหลัก

1. ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีว
2. บำบัด ฟื้นฟู และแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.4 พันธกิจรอง

1. ควบคุมผู้ต้องขังเพื่อนำไปสู่การแก้ไข
2. พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังแบบบูรณาการ
3. บริหารจัดการด้วยความโปร่งใสและเป็นธรรม

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นัทธี จิตสว่าง และ สุนันทิพย์ ใจเหล็ก (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังในคดีอาชญากรรม ผลการวิจัยพบว่ามูลเหตุจูงใจในการค้ายาเสพติดผู้ค้ารายย่อยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เนื่องจากประสบปัญหาเศรษฐกิจ ไม่มีทางเลือกในชีวิตต้องการนำเงินไปซื้อยาเสพติดเพื่อนำมาเสพตลอดจนสภาพแวดล้อมชักจูงโดยจำหน่ายยาเสพติดประเภทยาบ้ามากที่สุด ระยะเวลาที่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยจนกระทั่งถูกจับกุมไม่เกิน 1 ปี แหล่งในการซื้อยาเสพติดของผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยปรากฏว่าผู้ค้ารายย่อยที่มีพฤติกรรมค้าเป็นอาชีพ จะซื้อจากผู้ผลิตหรือผู้ค้ารายใหญ่ในภาคเหนือ และผู้ค้ารายย่อยที่พัฒนาจากการเป็นผู้เสพจะซื้อยาเสพติดจากผู้ค้ารายใหญ่หรือคนรู้จักในภูมิภาคที่ตนอาศัยอยู่ มีกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เสพและผู้ค้ารายย่อยด้วยตนเอง

ส่วนมูลเหตุจูงใจในการเข้าสู่ขบวนการค้ายาเสพติดผู้ค้ารายใหญ่คือ เนื่องจากต้องการมีเงินธุรกิจประสบปัญหา ดิตยาเสพติดจึงต้องการนำเงินมาซื้อยาเสพติด อบายมุข และส่วนใหญ่จะถูกชักจูงจากผู้ใกล้ชิดระยะเวลาที่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ จนกระทั่งถูกจับกุมเฉลี่ย 1 - 5 ปี สูงสุด 20 ปี สำหรับผู้ค้ารายใหญ่ที่มีพฤติกรรมจากผู้เสพหรือผู้ค้ารายย่อยส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมเริ่มต้นเป็นผู้ค้ารายใหญ่มีระยะเวลาเข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ารายใหญ่จนกระทั่งถูกจับกุมเฉลี่ย 1 สัปดาห์ถึง 3 ปี สูงสุดไม่เกิน 5 ปี แหล่งในการซื้อยาเสพติดของผู้ค้ารายใหญ่ปรากฏว่าส่วนใหญ่ซื้อยาเสพติดจากชายแดนภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คลองเตย และการผลิตด้วยตัวเอง ส่วนหนึ่งนำเข้าจากต่างประเทศ คือ ประเทศพม่า และลาวโดยตรง

จันทร์ศิริ วาทหงส์ และคณะ (2546) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยการค้าและการลำเลียงยาเสพติดในกลุ่มชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและลีซอเป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง และลีซอเข้าร่วมกระบวนการค้ายาเสพติด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้ค้ายาเสพติดเผ่าม้ง เผ่าลีซอจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งรายใหญ่และรายย่อย ในชุมชนและในเรือนจำ ผู้นำชุมชน และครอบครัวของผู้ค้ายาเสพติดที่ถูกจับ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ชาวเขาเผ่าม้งและเผ่าลีซอเข้าร่วมขบวนการค้ายาเสพติดคือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือฐานะยากจน มีหนี้สิน รายได้ไม่แน่นอน ปัจจัยด้านวัฒนธรรม คืออยากได้บ้าน อยากได้รถ อยากมีอำนาจ การเลียนแบบ เช่น ถูกเพื่อนชวน การทำตามคนในครอบครัว เพราะเห็นว่าเป็นทางหาเงินที่ง่าย ค่าตอบแทนคุ้มค่าความเสี่ยง เป็นต้น

วันชัย พรหมโชติ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาเสพติดของชาวไทยภูเขา : กรณีศึกษาผู้ต้องโทษเผ่าม้งในจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุประสงค์กำหนดไว้ 4 ประการด้วยกันคือ เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การค้ายาเสพติดของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เพื่อการศึกษาพฤติกรรมพื้นฐานของผู้ค้ายาเสพติดของชาวไทยภูเขาเผ่าม้งและการกล่อมเกลாதงสังคมในวัยเด็ก เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต่อนโยบายการปฏิบัติและวิธีการแก้ปัญหายาเสพติดของจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐในปัจจุบัน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดเชียงใหม่ในสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จำนวน 191 ราย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละและทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติไคสแควร์ ผลการศึกษาพบว่า

ปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การค้ายาเสพติดของชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง คือ การมีการศึกษาต่ำมีรายได้ครอบครัวและรายได้ส่วนตัวไม่แน่นอนหรือมีรายได้ต่ำ และประกอบอาชีพที่มีรายได้ไม่ดี เช่น อาชีพ เกษตรกรรม รับจ้าง รวมถึงการว่างงาน ผู้ต้องโทษชาวไทยภูเขาเผ่าม้งได้รับการกล่อมเกลามาจากครอบครัวที่อบอุ่น มีความใกล้ชิดและเชื่อฟังครูอาจารย์ รวมทั้งยอมรับในแนวปฏิบัติทางสังคมยอมรับความเชื่อทางสังคมและไม่เคยคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมการค้ายาเสพติดมาก่อน แต่ก็ไม่มีผลต่อการยับยั้งให้เข้าไปสู่การค้ายาเสพติดทั้งนี้เพราะผู้ต้องโทษชาวไทยภูเขาเผ่าม้งต้องการมีรายได้มาช่วยเหลือครอบครัวมากกว่าเหตุผลอื่น

ปัจจัยด้านนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐแม้จะมีความเหมาะสมแต่ก็ไม่ได้ผลดีเพราะผลประโยชน์ระหว่างผู้ค้ากับเจ้าหน้าที่ รวมทั้งมีนักการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นสนับสนุนผู้ค้ายาเสพติดทำให้การปราบปรามสำเร็จได้ยาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไข คือ ปัญหาคารบักจับใช้กฎหมายไม่จริงจัง การประสานงานระหว่าง

หน่วยงานมีปัญหา ปัญหาขวัญและกำลังใจของบุคลากร ปัญหาจากประชาชนที่ไม่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือหน่วยงานราชการเพราะเกรงกลัวอิทธิพล ปัญหาด้านพื้นที่ยากต่อการปราบปรามและปัญหางบประมาณมีน้อยไม่เพียงพอ

ณัฐชัย สุชียามานนท์ (2546) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขังในคดีจำหน่ายยาเสพติด ศึกษาเฉพาะเรือนจำกลางนครปฐม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการกระทำผิดของผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติด และศึกษาปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดคดีจำหน่ายยาเสพติดของผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดเรือนจำกลางนครปฐม จำนวน 333 คน ผลการศึกษาพบว่า ในด้านปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผู้ต้องขังคดียาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 - 31 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ประมาณ 3,001 - 6,000 บาทต่อเดือน และพบว่าส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีบุตร 1 - 2 คน ยาเสพติดที่จับได้ส่วนใหญ่เป็นยาบ้า นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่มีพฤติกรรมใช้ยาเสพติด และไม่เคยต้องโทษทางอาญามาก่อน ปัจจัยสภาพแวดล้อมพบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่มักจะใกล้ชิดกับเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้รู้จักยาเสพติดจากเพื่อน ได้รับคำแนะนำจากเพื่อนและต้องการเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ปัจจัยทัศนคติต่อการกระทำผิด พบว่า ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ยอมรับระบบป้องกันและปราบปราม ยอมรับพฤติกรรมการกระทำผิดและผลการกระทำผิด จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมและปัจจัยทัศนคติต่อการกระทำผิดมีผลต่อการจำหน่ายยาเสพติดของผู้ต้องขัง

ขงยุทธ ยืนยง (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง เส้นทางการชีวิตผู้ต้องขังชายคดีค้ายาเสพติดรายย่อย : ศึกษากรณีโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองทร.เกษตรนาวิ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังชีวิตความเป็นอยู่การเข้าสู่วงการวิธีการและขบวนการค้ายาเสพติดรายย่อยชีวิตความเป็นอยู่และความต้องการของผู้ต้องขังขณะเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตในโรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองทร.เกษตรนาวิ 4 โดยใช้วิธีการศึกษาจากการรวบรวมข้อมูลค้นคว้าจากเอกสารและศึกษาจากภาคสนามสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ต้องขังชายที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟู 11 คน ครอบคลุม 2 คน และสนทนากับผู้ต้องขังอีกจำนวนหนึ่ง ผลการวิจัย พบว่า ภูมิหลังของผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยส่วนใหญ่มีบิดาและมารดาอยู่ร่วมกันมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นอาศัยอยู่ในเขตชุมชนชนบท มีการศึกษาค่ำ อาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นลูกจ้างรายวัน การเข้าสู่วงการค้ายาเสพติดส่วนใหญ่มาจากตนเอง โดยพัฒนามาจากการเป็นผู้เสพมาก่อน มูลเหตุที่ทำให้ค้า คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจสภาพแวดล้อมทางสังคม ต้องการนำเงินไปซื้อยาเสพติดมาเสพ ความต้องการทางวัตถุ ปัญหาหนี้สิน และอื่น ๆ ยาเสพติดที่ซื้อขาย คือยาบ้า วิธีการซื้อไม่ซับซ้อน แหล่งซื้อมีจำนวนมาก ซื้อง่ายขายคล่อง กำไรดี ครั้งแรกจะมีผู้แนะนำก่อนต่อมาสามารถไปซื้อได้เองการลำเลียงยาบ้ามี 3 ลักษณะคือ ใช้พาหนะของตนเองรถยนต์โดยสาร และเดินเท้า ราคาขึ้นอยู่กับจำนวนที่ซื้อขายความคุ้นเคยและ

ระยะทางจากแหล่งผลิต เหล็กเม็ดละ 50 - 70 บาท กลุ่มลูกค้ามีทุกสาขาอาชีพ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้แรงงานลูกค้าประจำมี 5 - 100 คน ขายวันละ 5 เม็ด ถึง 12 ถุง กำไรมากกว่าร้อยละ 100 ส่วนใหญ่ นำกำไรจากการค้าขายไปใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย บางครั้งมีการใช้เพศสัมพันธ์เพื่อแลกยาบ้า ส่วนการรับรู้เรื่องโทษมีน้อย และเห็นว่าผู้อยู่เบื้องหลังหรือผู้ค้ารายใหญ่ยังไม่ได้รับการลงโทษ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่รู้สึกพอใจและเห็นว่าโครงการ โรงเรียนวิวัฒน์พลเมืองฯ เป็นโครงการที่ดีได้รับผลดีทั้งด้านร่างกายจิตใจและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมควรมีโครงการนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง

สศส อัครมนคงวณิส (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีค้ายาบ้าของผู้ต้องขังหญิง : ศึกษากรณีทัณฑสถานหญิงชลบุรีมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีค้ายาบ้าของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงชลบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีค้ายาบ้าผู้ค้ายาบ้าส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 22 - 30 ปี เคยเสพยาบ้าหรือลองเสพยาบ้ามาแล้ว ได้รับการศึกษาน้อยส่วนใหญ่ จบชั้นประถมศึกษาผู้ค้ายาบ้าส่วนใหญ่สมรสแล้วมีอาชีพรับจ้างรายได้น้อยต้องรับผิดชอบครอบครัวมีภาระเพิ่มไม่พอเลี้ยงดูครอบครัวจึงต้องหารายได้เพิ่มและเห็นว่าเป็นอาชีพที่สบายไม่ต้องลงทุนและได้กำไรดีมีเงินใช้จ่ายคล่องมือหากผู้ค้ายาบ้าติดยาบ้าส่วนใหญ่ได้เสพยาบ้าโดยไม่ต้องซื้อการตลาดครั้งแรกโดยจากการแนะนำชักจูงของเพื่อนและเกิดจากที่สามเณรหรือบุคคลในครอบครัวติดยาบ้าหรือขายยาบ้ามาก่อนเข้ามามีส่วนร่วมพัวพันอาจจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ และจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์สรุปได้เป็นประเด็นใหญ่ ๆ ได้แก่ มีรายได้ไม่แน่นอน จิตใจอ่อนไหว ถูกชักจูงได้ง่าย มีภาระที่จะต้องเลี้ยงดูรับผิดชอบ การศึกษาน้อย มีอาชีพไม่แน่นอน และส่วนใหญ่บุคคลแวดล้อมหรือสภาพที่อยู่อาศัยพัวพันกับยาบ้าประกอบกับสังคมส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อน ไม่ให้โอกาสไม่ยอมรับเข้าทำงานอาจเป็นส่วนทำให้ต้องค้ายาบ้าเพื่อความอยู่รอดของชีวิตและครอบครัว

อัฐภณ แสงชารี (2548) ได้วิจัยเรื่อง วิถีชีวิตของผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดในเขตพื้นที่สถานีตำรวจนครบาลพัทลุงอำเภอบางละมุงจังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงจุดเริ่มต้นในการเข้ามาเป็นผู้ค้ายาเสพติดของผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติดวิถีชีวิตตั้งแต่เข้าสู่กระบวนการค้ายาเสพติดจนถูกจับกุมและความคาดหวังของการใช้ชีวิตหลังพ้นโทษผู้ให้ข้อมูลหลักคือนักโทษเด็ดขาดในคดีจำหน่ายยาเสพติดจากเรือนจำพิเศษพัทลุงจำนวน 20 คน แยกเป็นผู้ค้ารายย่อย จำนวน 10 คนและผู้ค้ารายใหญ่ จำนวน 10 คน โดยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการศึกษาพบว่าในกรณีผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยมีจุดเริ่มต้นในการเข้ามาเป็นผู้ค้ายาเสพติดส่วนมากเป็นผู้เสพยาเสพติดมาก่อนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการค้ายา

เสพติดวิถีชีวิตตั้งแต่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ารายย่อยจนถูกจับกุมจะมีวิถีชีวิตที่ต่างไปจากคนทั่วไป ต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ หวาดระแวงแม้คนใกล้ชิดเปลี่ยนที่อยู่ไปเรื่อย ๆ เพื่อหลบหลีกการถูกจับกุม และส่วนมากมีความคาดหวังว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดอีกเพราะต้องการใช้ชีวิตเหมือนคนทั่วไป และจะประกอบอาชีพสุจริตเลี้ยงครอบครัว

กรณีผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่มีจุดเริ่มต้นในการเข้ามาเป็นผู้ค้ายาเสพติดส่วนมากประสบปัญหาทางเศรษฐกิจธุรกิจขาดทุนยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขต้องการมีฐานะดีเป็นที่ยอมรับในสังคมและคนใกล้ชิดชักชวนวิถีชีวิตตั้งแต่เข้าสู่ขบวนการเป็นผู้ค้ารายใหญ่จนถูกจับกุมจะมีวิถีชีวิตที่ต่างไปจากคนทั่วไปแม้การค้ายาเสพติดจะทำให้ร่ำรวยมหาศาลแต่ก็ไม่ได้ทำให้มีความสุขมีแต่ความหวาดระแวงว่าคนใกล้ชิดจะถูกจับกุมและขัดทอดถึงตนหรือจะถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนเชื่อมโยงถึงตนและบางครั้งก็กังวลว่ากลุ่มผู้ร่วมขบวนการค้ายาเสพติดจะหักหลังตนเมื่อถูกจับกุมก็แทบสิ้นหวังว่าจะได้มีอิสรภาพอีกเพราะการค้ายาเสพติดมีโทษที่รุนแรงแม้จะเป็นการกระทำผิดครั้งแรกก็ตาม

พิรพันธุ์ สังข์เรือง (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่มิมอำเภอแม่มิม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงมูลเหตุจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลตำบลแม่มิม อำเภอแม่มิม จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้อาณัติฐานคือ ปัจจัยด้านบุคคลและเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลตำบลแม่มิม โดยในการศึกษา ได้แยกกลุ่มประชากรเป็น 3 กลุ่ม คือ แยกกลุ่มตามระดับการศึกษา อาชีพและระดับรายได้ของประชากร รวมจำนวนประชากรตัวอย่างจากประชาชน 9 ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลแม่มิม รวมทั้งสิ้น 385 ราย จากนั้นได้ใช้ค่าสถิติร้อยละและค่าความถี่ ในการวิเคราะห์ผล

การศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลและเศรษฐกิจนั้นคือ อาชีพ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ของประชาชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชากรในเขตเทศบาลตำบลแม่มิมต่อการดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลตำบลแม่มิมมากเนื่องจากพบว่า ประชากรที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญา ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นเกษตรกร ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือเป็นพนักงานระดับล่างของบริษัทเอกชนซึ่งมีรายได้น้อย ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มีเวลาเข้ามามีส่วนร่วมใน โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของเทศบาลตำบลแม่มิมน้อยมาก เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ของประชากรกลุ่มดังกล่าวได้ถูกนำไปทำงานเพื่อหารายได้ในการจุนเจือตนเองและครอบครัวมากกว่า เพราะช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการประชุม อบรมตลอดจนการรณรงค์

ต่าง ๆ ในชุมชนเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนกลุ่มนี้ต้องทำงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาลตำบลแมริมได้

จำเนียร ชุณหโสภาค และ คณะ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติด และศึกษาความสัมพันธ์กับยาเสพติดหาแนวทางป้องกันปัญหาที่เกิด จากปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติดและศึกษาความสัมพันธ์กับยาเสพติด และกำหนดรูปแบบที่ใช้เป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติดเป็นการศึกษาแบบผสมผสานโดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประชากรที่ ศึกษาเป็นผู้กระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติดและคดีฐานความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งอยู่ระหว่าง คุมขังในเรือนจำ และผู้ที่เคยกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่พ้นโทษแล้วหรืออยู่ระหว่าง คุม ประพฤติที่อาศัยในชุมชน รวมทั้งบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กลุ่ม ตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้กระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติดและคดีฐานความผิดอื่นที่ เกี่ยวกับยาเสพติดที่อยู่ระหว่างถูกคุมขัง จำนวน 169 คน 2) กลุ่มผู้กระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติด ที่พ้นโทษแล้วหรืออยู่ระหว่าง คุม ประพฤติที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 82 คน และ 3) กลุ่ม ผู้ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่ 17 จังหวัด จังหวัดละ 8 - 10 คน โดย ศึกษาในพื้นที่ 17 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงใหม่ เพชรบูรณ์ นครสวรรค์พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม ชลบุรี นนทบุรี สมุทรปราการ กรุงเทพฯ นครราชสีมา ขอนแก่น อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา โดยแยกเป็นระดับจุลภาคและมหภาค

ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า สาเหตุของการกระทำ ความผิดในคดียาเสพติดครั้งแรก เป็น เพราะเพื่อนชักชวนอยากลองเสพยา โดยส่วนใหญ่ เมื่อพ้นโทษครั้งแรกแล้วก็ไม่ได้ก่อคดีอะไรอีก นอกจากคดียาเสพติดในครั้งที่สอง ฐานความผิดในคดียาเสพติดที่ทำให้ต้องรับโทษในครั้งแรก ส่วนใหญ่เป็นคดีครอบครองเพื่อจำหน่าย รองลงมาคือคดีเสพและคดีครอบครอง โดยก่อนการ ต้องโทษครั้งแรก ได้มีการรู้จักกับเพื่อนซึ่งเป็นผู้ที่เคยกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน สาเหตุการกระทำ ความผิดซ้ำในคดียาเสพติดครั้งสุดท้าย เป็นเพราะต้องการเงินไม่มีเงินใช้ รายได้ ไม่พอรายจ่าย ส่วนใหญ่เป็นความผิดฐานครอบครองเพื่อจำหน่าย

นอกจากนี้ ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างโทษที่ได้รับจากการกระทำผิดครั้งแรกกับ จำนวนครั้งที่กระทำผิดในคดียาเสพติด โดยนำจำนวนปีที่ได้รับโทษจำคุกจากคดียาเสพติด ทั้ง จำนวนปีที่ได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาลและจำนวนปีที่ได้รับโทษจริง มาหาความสัมพันธ์กับ

จำนวนครั้งที่กระทำความผิดในคดียาเสพติด พบว่า จำนวนปีที่ได้รับโทษจำคุกมีความสัมพันธ์ ผกผันกับจำนวนครั้งที่กระทำความผิดและจำนวนครั้งที่ถูกลงโทษ หมายความว่าถ้าในการกระทำความผิดครั้งแรก มีจำนวนปีที่รับโทษจำคุกมาก จะส่งผลให้มีการกระทำความผิดน้อยครั้งลง

ผลสรุปจากข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้กระทำความผิดซ้ำ พบว่า ปัจจัยหลักของการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด ประกอบด้วยกลุ่มเพื่อน ครอบครัว ความต้องการยาเสพติด รายได้ การเสพยาให้มีแรงทำงาน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และสภาพชุมชนที่อยู่อาศัย ตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างชัดเจนในปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ มีลักษณะแตกต่างกัน โดยปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน และความต้องการรายได้ ไม่มีเงินใช้ รายได้ไม่พอใช้ค่อนข้างมีความชัดเจนที่จะเป็นสาเหตุสำคัญของการกระทำความผิดซ้ำอย่างไรก็ตาม ปัจจัยสาเหตุในการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอยู่กับปัจจัยร่วมในด้านอื่น ๆ ได้แก่ความสัมพันธ์ในครอบครัว การเสพยาให้มีแรงทำงาน ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และสภาพชุมชนที่อยู่อาศัย รวมทั้งปัจจัยคุณลักษณะพื้นฐาน อาทิ เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้แทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จากการสนทนากลุ่ม สามารถประมวลปัจจัยสาเหตุสำคัญของการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดฯ ในภาพรวมได้ดังนี้

1. ลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด มีการศึกษาน้อย อายุน้อยรักสนุก อยากรู้ อยากรลอง ชอบเที่ยวเตร่ ฟุ้งเฟ้อไม่พอเพียง ตามแฟชั่น ตามเพื่อน ชอบความสบาย เกียจคร้าน ไม่รักการทำงาน ไม่ชอบงานหนัก
2. ด้านกฎหมาย ซึ่งมีการบังคับใช้ การวินิจฉัยกฎหมายไม่จริงจังไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขโทษตามกฎหมายมีช่องโหว่และไม่รุนแรง มีการลดโทษ พักโทษ อกยโทษขึ้นสอบสวนมีการประกันตัวทำให้ผู้ต้องหาออกมาสู่สังคมอีก และบางครั้งเจ้าหน้าที่ไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไข เช่น ใช้ความรวดเร็ว ลัดขั้นตอน ทำให้เกิดช่องโหว่
3. สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน การว่างงาน และฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย ทำให้ต้องประกอบอาชีพที่มีค่าตอบแทนน้อย ฐานะการดำเนินชีวิตจึงค่อนข้างขัดสน ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมในวงจรยาเสพติดเพราะให้ผลตอบแทนคุ้มค่ากับความเสี่ยง มีความโลภต้องการรวยเร็วด้วยการค้ายาเสพติด
4. สภาพแวดล้อมที่มีแต่อบายมุข สิ่งเสพติด การที่ผู้กระทำผิดพ้นโทษแล้วกลับเข้าไปอยู่ในชุมชนที่ทำงาน ที่พักอาศัย กลุ่มเพื่อน เครื่องข่ายผู้ค้าผู้เสพยาสภาพแวดล้อมเดิม ๆ เมื่อถูกชักชวน ก็อดไม่ได้ที่จะเข้าสู่วงจรยาเสพติดอีก

สรุปจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า สาเหตุสำคัญของการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดฯ ครั้งแรกมาจากเพื่อนชักชวน ครั้งสุดท้ายมาจากเพราะต้องการเงิน ไม่มีเงินใช้

รายได้ไม่พอใช้จ่าย

แนวทางป้องกันปัญหาที่เกิดจากปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำความผิดซ้ำในคดี ยาเสพติดและคดีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จากความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

1. กลุ่มผู้กระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่อยู่ระหว่างคุมขัง ควรดูแลเยาวชนไม่ให้ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรือนจำควรเปิดโรงงานเพื่อส่งเสริมเรื่องอาชีพของผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ชุมชน และสร้างสังคมที่เข้าใจและให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่ตั้งใจ กลับตัวเป็นคนดี

2. กลุ่มผู้กระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดที่พ้นโทษแล้ว เมื่อพ้นโทษควรมีงานรองรับทันที สนับสนุนเงินทุนด้านอาชีพหรือเงินกู้ยืมในการประกอบอาชีพอิสระ อบรมให้ทุกคนรู้เรื่องโทษและบทลงโทษของยาเสพติดให้มากขึ้นและสร้างจิตสำนึกให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการศึกษาของเยาวชน ดูแล กวดขันไม่ให้ยาเสพติดแพร่ระบาด พัฒนาแหล่งชุมชนแออัด เพื่อป้องกันยาเสพติดแพร่ระบาด แก้ปัญหาความยากจน สร้างอาชีพให้คนมีงานทำ และเพิ่มโทษให้มากขึ้นตามฐานความผิด และจำนวนครั้งของการกระทำผิด

3. กลุ่มผู้แทนหน่วยงานที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเสริมแรงทางบวกให้เหมาะสมกับเยาวชน แก้ไขข้อกำหนดในกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายสร้างชุมชนเข้มแข็งและปลูกจิตสำนึกคนในชุมชน การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานให้ตรงจุด และการฝึกอบรมความรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรม

รูปแบบในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด จากข้อมูลและการประมวลข้อเสนอของกลุ่มตัวอย่าง คณะผู้วิจัยได้เสนอรูปแบบที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการแก้ไขปัญหาคดีการกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด ดังนี้

1. รูปแบบแนวทางสำหรับการป้องกันในกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากปัจจัยสำคัญต่อการเข้าสู่ปัญหา ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน คือ ความอยากรู้ อยากรลอง การชักชวนของกลุ่มเพื่อน ประกอบกับการมีจิตใจไม่เข้มแข็ง ดังนั้นแนวทางและมาตรการในการป้องกันปัญหา จึงควรมีแผน วรรณคดีประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ต่อภัยของยาเสพติดการจัดกิจกรรมเสริมแรงทางบวกให้กับเด็กและเยาวชน และปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน

2. รูปแบบแนวทางสำหรับการเตรียมการกลับสู่สังคมของผู้กระทำความผิดโดยจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพภายหลังการพ้นโทษ และการปรับบทบาทขององค์กรส่วนท้องถิ่น

3. รูปแบบด้านนโยบายและกฎหมาย เนื่องจากการกระทำความผิดครั้งแรกได้รับโทษน้อย จึงมีผลทำให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ ดังนั้นควรมีมาตรการและแนวทางสำคัญคือ การ

ปรับปรุงบทลงโทษและข้อกำหนดในกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และการมีมาตรการการลงโทษที่เด็ดขาด

4. รูปแบบด้านการปฏิบัติงานในระดับจังหวัด การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับจังหวัด ขาดความเป็นเอกภาพ ไม่มีหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางการประสานงาน บูรณาการ การสั่งงานมาจากหลายหน่วยงาน ดังนั้นรูปแบบแนวทางด้านการปฏิบัติการจัดตั้งหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรงทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอ การจัดสรรงบประมาณ สร้างระบบฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติงานในพื้นที่

ศุภกานดา สุขศรีวงษ์ (2550) ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกลุ่มตัวอย่างได้แก่เด็กและเยาวชนซึ่งศาลตัดสินว่ากระทำผิดและมีคำสั่งให้ควบคุมตัวในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา บ้านมุทิตาบ้านอุเบกขาและผู้ต้องขังวัยหนุ่มซึ่งมีคำพิพากษาให้ลงโทษและถูกคุมขังไว้ในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจำนวนทั้งสิ้น 306 รายเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าร้อยละค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์การจำแนกพหุผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลหรือภูมิหลังทางสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ถูกควบคุมตัวในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางมีอายุ 20 – 23 ปี (โดยอายุเฉลี่ยเท่ากับ 21.92 ปี) อายุขณะกระทำผิดคือ 19 – 21 ปี (โดยอายุเฉลี่ยเท่ากับ 20.04 ปี) ถูกจับกุมในคดีมียาบ้าไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายและถูกตัดสินลงโทษให้ควบคุมตัว 2 ปี 1 เดือน – 4 ปี (โดยระยะเวลาที่ถูกตัดสินลงโทษให้ควบคุมตัวเฉลี่ย 3.88 ปี) ภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับประถมศึกษา นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ 4,001 – 8,000 บาท (โดยมีรายได้เฉลี่ย 9,021 บาท) บิดามารดาอยู่ด้วยกัน และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาในบ้านพักของครอบครัวซึ่งอยู่ในชุมชนแออัด เคยเสพยาเสพติดมานาน 1 ปี 1 เดือน – 3 ปี (โดยระยะเวลาเฉลี่ยที่เสพยาเสพติดนาน 2.70 ปี) โดยยาเสพติดที่เสพ คือยาบ้า ด้านการเลี้ยงดู กลุ่มตัวอย่างได้รับการเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนในระดับสูง ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลและแบบลงโทษทางจิตในระดับปานกลาง และได้รับการเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ

2. ปัจจัยการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน

3. ปัจจัยด้านการคบหาสมาคมที่แตกต่างมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน
4. ปัจจัยความประพฤติผิดปกติมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชน
5. ปัจจัยความผูกพันทางสังคมมีผลต่อการกระทำผิดในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของเด็กและเยาวชนซึ่งได้แก่องค์ประกอบการมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมที่สังคมยอมรับและองค์ประกอบความเชื่อมั่นในบรรทัดฐานหรือค่านิยม
6. ปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูมีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งได้แก่ การเลี้ยงดูแบบควบคุมในระดับต่ำ

ชาญคณิต สุริยะมณี และ อุนิษา เลิศโตมรสกุล (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด : กรณีศึกษาผู้กระทำผิดร้ายแรงและมีโทษสูง และต้องดูแลเป็นพิเศษ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังที่มีโทษร้ายแรงและมีโทษสูง ที่ต้องดูแลเป็นพิเศษเพื่อศึกษาหารูปแบบและแนวทางในการปรับเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดดังกล่าว เพื่อมิให้กระทำผิดขึ้นมาอีก ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และเพื่อศึกษาหาแนวทาง หรือมาตรการในการป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังดังกล่าว ทั้งในระยะสั้นและในระยะยาววิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ศึกษากลุ่มผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดซึ่งเป็นผู้ต้องขังที่มีโทษร้ายแรงและมีโทษสูง และมีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายที่ต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษ ในเรือนจำทั้งหมด 8 แห่ง รวม 1,327 ราย แบ่งเป็น เรือนจำกลางคลองเปรม 181 คน เรือนจำกลางบางขวาง 88 คน ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางกรุงเทพฯ 170 คน เรือนจำกลางพิษณุโลก 166 คน เรือนจำกลางเขabin 185 คน เรือนจำกลางคลองไผ่ 104 คน เรือนจำกลางระยอง 240 คน และเรือนจำกลางนครศรีธรรมราช 193 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือ โดยรวบรวมข้อมูลเรือนจำทั้ง 8 แห่ง เชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ในเรือนจำหรือทัณฑสถานในเขตกรุงเทพมหานคร การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภูมิหลังทางสังคมของผู้กระทำผิดจากการเก็บข้อมูล พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดที่มีโทษร้ายแรงและโทษสูงนั้นส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 91) มีอายุเฉลี่ย 37 ปี 6 เดือน มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา นัถือศาสนาพุทธ และไม่เคยเจ็บป่วย หรือเข้ารับการรักษา เนื่องจากปัญหาสุขภาพแต่อย่างใดกลุ่มตัวอย่างมีรายได้รวมเฉลี่ยต่อเดือนก่อนถูก

จับกุมหรือถูกคุมขังในเรือนจำ อยู่ที่ 26,959 บาทต่อเดือน ลักษณะและการประกอบอาชีพของผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 28) รับจ้าง (ร้อยละ 26.1) โดยผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตนเองประสบปัญหาค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ การมีหนี้สินจำนวนมาก ทั้งในเรื่องค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร และการช่วยเหลือบิดามารดาญาติพี่น้อง หรือนุคคลใกล้เคียงนอกจากนั้น ผู้ต้องขังยังเป็นผู้กระทำผิดในคดีอาชญากรรม โดยเฉพาะคดีการจำหน่ายทั้งที่ถูกดำเนินคดีและไม่ถูกดำเนินคดี ก่อนที่จะกระทำผิดในครั้งนี้โดยเฉลี่ย 7 ครั้ง

2. ลักษณะการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่กระทำผิดกลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนที่เสพยาเสพติด โดยเฉลี่ย 11 คน มีระยะเวลาในการคบหากันโดยเฉลี่ย 50 เดือนและมีการติดต่อคบหาและพบปะกันเป็นประจำ เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มเพื่อนที่มีการซื้อขายยาเสพติด โดยเฉลี่ยมี 8 คน ระยะเวลาในการคบหากับเพื่อนกลุ่มที่มีการซื้อขายยาเสพติดโดยเฉลี่ย 46 เดือน และมีการคบหากันเป็นประจำ เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มเพื่อนที่เป็นเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติด พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเพื่อนที่เป็นเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติดโดยเฉลี่ย 9 คน มีระยะเวลาคบหากันในระยะสั้นเพียง 3 เดือน ซึ่งเป็นการคบหากันเป็นการเฉพาะหน้า ซึ่งมีการพบปะกันบ่อย ร้อยละ 30.4 และเป็นประจำ ร้อยละ 31.6

3. ประวัติการกระทำผิดที่ผ่านมาของผู้กระทำผิดจากข้อมูลประวัติการกระทำผิดในคดีอื่นๆ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเคยถูกจับกุมในคดีอื่น ๆ ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพศ พระราชบัญญัติอาวุธปืนและความผิดเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ มาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 35.3ซึ่งมากกว่าในทุกคดีความผิด

4. ผลการทดสอบสมมุติฐานทางคณะผู้วิจัยได้นำปัจจัยในแต่ละด้านที่ได้ผ่านการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยในเชิงโครงสร้างแล้ว มาทดสอบความสัมพันธ์หรือทดสอบการส่งผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดในรูปแบบการวิเคราะห์การผันแปร (Analysis of Variance) และการวิเคราะห์การจำแนกพหุ (Multiple Classification Analysis) จากการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านการควบคุมตัวเอง (Self-Control) ปัจจัยด้านการมีพฤติกรรมแบบต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior) ปัจจัยด้านความผูกพันกับครอบครัว (Family Attachment) ปัจจัยทางด้านความเชื่อทางศาสนา (Religious Belief or Religious Commitment) ปัจจัยทางด้านการปฏิเสธต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น (Denial of Injury) ปัจจัยทางด้านการปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น (Denial of Responsibility) ปัจจัยทางด้านช่องโอกาส (Rational Choice) และปัจจัยด้านจำนวนเพื่อนหรือเครือข่ายในการกระทำผิด (Differential Association) รวมทั้งปัจจัยหรือตัวแปรควบคุม (การศึกษาและอายุปัจจุบัน) มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำ

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการควบคุมตัวเอง รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านจำนวนเพื่อนหรือเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติด ปัจจัยด้านการมีพฤติกรรมต่อต้านสังคม และปัจจัยด้านช่องโอกาสในการกระทำผิดตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับตารางการวิเคราะห์จำแนกพหุ คือ คนที่มีการควบคุมตัวเองต่ำ มีเครือข่ายในการซื้อขายยาเสพติดมาก มีบุคลิกภาพแบบต่อต้านสังคมสูง มองเห็นช่องโอกาสและมองเห็นผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินสูงปฏิเสธความเสียหายที่เกิดขึ้นสูง มีความผูกพันกับพ่อแม่และครอบครัวต่ำ ปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นสูงและมีความเชื่อทางศาสนาต่ำ กลุ่มคนเหล่านี้จะกระทำผิดซ้ำหรือค้าขายยาเสพติดซ้ำมากกว่า คนที่มีปัจจัยในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ในทางตรงกันข้าม

โดยสรุปแล้ว ปัจจัยด้านการควบคุมตัวเอง ด้านการมีพฤติกรรมแบบต่อต้านสังคม ด้านความผูกพันกับครอบครัว ด้านความเชื่อทางศาสนา ด้านการปฏิเสธความเสียหายที่เกิดขึ้น ด้านการปฏิเสธความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น ด้านช่องโอกาสในการกระทำผิด และด้านจำนวนเพื่อนที่คบหาสมาคม หรือเครือข่ายในการกระทำผิดส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังตามสมมติฐานที่กำหนดไว้จริง

พิรศักดิ์ วงศ์ชนเวทย์ (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่องการกระทำผิดฐานคดีเกี่ยวกับยาเสพติด กรณีศึกษาผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสุโขทัยสรุปผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลพบว่าผู้กระทำความผิดฐานคดีเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 76.47) อายุระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 38.82) สถานภาพโสด (ร้อยละ 44.71) ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 47.06) โดยต้องโทษคดีครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติด (ร้อยละ 48.24) มีระยะเวลาที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนาน 1 ปี (ร้อยละ 54.12) และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ต้องโทษคดียาเสพติดเป็นครั้งแรก (ร้อยละ 71.76) ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องของผู้กระทำความผิด พบว่า ครอบครัวของผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีสมาชิกในครอบครัว 2 - 5 คน (ร้อยละ 62.35) ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความผูกพันกันดี (ร้อยละ 67.06) มีการปฏิสัมพันธ์ปรึกษาหารือกันเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 55.29) มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวเป็นบางครั้ง (ร้อยละ 60.00) และไม่พบว่ามีสมาชิกในครอบครัวที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ร้อยละ 83.53) และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 38.82) มีรายได้พอดี (ร้อยละ 49.41) และฐานะปานกลาง (ร้อยละ 75.30) ซึ่งมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ร้อยละ 61.18) มีจำนวนเพื่อนที่เคยพบปะพูดคุยด้วยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอยู่จำนวน 1 - 5 คน (ร้อยละ 36.47) และมีกลุ่มเพื่อนสนิทที่เคยชักชวนให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ร้อยละ 58.82) ซึ่งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องโทษทางกฎหมายของยาเสพติดจากสื่อ (ร้อยละ 42.35) และทราบนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด (ร้อยละ 67.06) มีความรู้เรื่องโทษและพิษภัยของยา

เสพติดจากสื่อ (ร้อยละ 50.59) และพบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดก็คือสายตำรวจ (ร้อยละ 57.65) นอกจากนี้ยังพบว่า มีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเครือข่ายยาเสพติด (ร้อยละ 57.65) โดยการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐจะปฏิบัติหน้าที่ต่อเมื่อมีนโยบายหรือคำสั่ง (ร้อยละ 52.94) และเมื่อมีการจับกุมคดียาเสพติดเจ้าหน้าที่รัฐมีการดำเนินการตามกฎหมายไม่ครบทุกราย (ร้อยละ 52.94)

กรณีศึกษา ช่มแก้ว (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่นำไปสู่การเสพติดและติดยาเสพติดกับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้ต้องขังที่มีประวัติและพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติดในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 222 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำไปสู่การเสพติดและติดยาเสพติดกับพฤติกรรมกรรมการเสพติดผลการวิจัยปรากฏว่า

ผู้ต้องขังที่มีประวัติและพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป มีสถานภาพโสด และเป็นผู้มีระดับการศึกษาตั้งแต่มัธยมตอนต้นถึงประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความอยากสู้อายากลอง การใช้จ่ายในทางที่ผิด การว่างงาน การที่ต้องทำงานหนัก และการที่บุคคลมีลักษณะบุคลิกด้านลบ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด โดยความอยากสู้อายากลองและใช้จ่ายในทางที่ผิด พบในกลุ่มผู้ใช้วิธีการชนิดมากที่สุด การว่างงาน การที่ต้องทำงานหนัก และการที่บุคคลมีลักษณะบุคลิกด้านลบ พบในกลุ่มผู้ใช้วิธีการสุดคมมากที่สุด ส่วนการมีปัญหาไม่สบายใจ หรือมีเรื่องไม่สบายใจ เคยเสพยาเสพติดพื้นฐานมาก่อน คิดว่ายาเสพติดมีประโยชน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแวดล้อมกับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด พบว่า ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ อิทธิพลจากเพื่อน ครอบครัวขาดความอบอุ่น ยาเสพติดหาได้ง่าย บิดามารดาควบคุมมากเกินไป มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด โดยอิทธิพลจากเพื่อน และการที่ยาเสพติดหาได้ง่าย พบในกลุ่มผู้ใช้วิธีการชนิดมากที่สุด ครอบครัวขาดความอบอุ่น พบในกลุ่มผู้ใช้วิธีการสุดคมมากที่สุด การที่บิดามารดาควบคุมมากเกินไป พบในกลุ่มผู้ใช้วิธีการสุดคมมากที่สุด ส่วนการที่คนในครอบครัวใช้จ่ายในทางที่ผิด การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว การได้รับความลำเอียงในครอบครัว และการที่บิดามารดาปล่อยปละละเลย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการเสพติดและติดยาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่เป็นเงื่อนไขนำไปสู่การเลิกยาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ เลือคบเพื่อนที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การให้ความรักความเข้าใจและกำลังใจจากครอบครัว การได้รับโอกาสและการยอมรับจากสังคม เชื้อเพลิงคำสั่งสอนของพ่อแม่ การส่งเสริมให้มียานพาหนะ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการทำงานอดิเรก ความอบอุ่นจากครอบครัว การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชน การติดตามของรัฐบาล ความเข้มแข็งของจิตใจ การศึกษาความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษร้ายของยาเสพติด การเข้ารับการรักษาบำบัดฟื้นฟูอย่างถูกต้องครบทุกขั้นตอน และการลงโทษสถานหนัก

ธนศ ขวัญลดา (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นผู้ต้องขังชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เรือนจำกลางตากเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติดของผู้ค้ายาเสพติดที่เป็นผู้ต้องขังชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง เรือนจำกลางตาก รวมทั้งข้อเสนอแนะและวิธีสกัดกั้นยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่ประเทศไทย ผ่านชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ต้องขังชาวไทยภูเขาเผ่าม้งคดียาเสพติด และถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางตาก จำนวน 132 คนพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการค้ายาเสพติด ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ขนาดครอบครัว สถานภาพ ปัจจัยด้านแรงกดดันทางครอบครัว ปัจจัยด้านปัญหาทางกฎหมาย และปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าด้านการเป็นผู้ค้ารายย่อย พบว่า สาเหตุที่ตัดสินใจค้ายาเสพติด คือ มีฐานะทางครอบครัวที่ยากจน ต้องการสร้างบ้านใหม่ โดยผู้ให้สัมภาษณ์บางคนกล่าวว่า หากพ้นโทษออกไปจะไม่เลิกค้ายาเสพติด เพราะไม่มีหนทางทำมาหากิน บางคนกล่าวว่าหากพ้นโทษออกไปจะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เนื่องจากอยากกลับตัวเป็นคนดี

ด้านการเป็นผู้ค้ารายสำคัญ พบว่า สาเหตุที่ตัดสินใจค้ายาเสพติดคือ ตามเพื่อน โดยมีเพื่อนเป็นผู้ค้ายาเสพติดเยอะ รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย อยากมีอยากได้ โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนกล่าวว่าหากพ้นโทษออกไปจะเลิกค้ายาเสพติด เพราะกลัวการติดคุก

ด้านการเป็นผู้ล่าเหยื่อยาเสพติด พบว่า สาเหตุที่ตัดสินใจค้ายาเสพติด คือ อยากได้เงินมาเลี้ยงดูลูกเมีย เพราะฐานะทางบ้านยากจน โดยผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน กล่าวว่าหากพ้นโทษออกไปจะไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีก เนื่องจากเจ็ดหลายกับการต้องโทษ

วิธีการที่สกัดกั้นไม่ให้ยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย ผ่านทางชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง คือ ควรมีการแต่งตั้งผู้นำหมู่บ้านสร้างงานให้เกิดขึ้นในชุมชนหรือหมู่บ้าน ควรจัดให้การอบรมเกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติดและบทลงโทษทางกฎหมายให้แก่เยาวชน อยากให้รัฐสนับสนุนด้านการศึกษา มีการสนับสนุนหรือช่วยเหลือจากทางภาครัฐในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรอย่างจริงจัง ควรพัฒนาพื้นฐานชีวิตให้มีความเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะและวิธีสกัดกั้นยาเสพติดไม่ให้เข้าสู่ประเทศไทยโดยผ่านชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง โดยผู้ต้องขังในเรือนจำกลางตากพบว่า (1) ควรมีการให้ความช่วยเหลือด้านอาชีพแก่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งให้มีงานทำ (2) ควรให้การศึกษาแก่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง (3) ควรมีการตั้งด่านทุกจุด โดยเฉพาะแถบชายแดนระหว่างประเทศ (4) ควรมีการตรวจตราของเจ้าหน้าที่ในเขตชุมชนให้มีความเข้มงวด (5) ควรจัดการอบรมความรู้เรื่องเกี่ยวกับกฎหมาย (6) ควรจัดเจ้าหน้าที่ของรัฐไปให้ความรู้เรื่องโทษภัยของยาเสพติด (7) ช่วยกันแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ที่รับสินบน (8) ปราบปรามผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามแนวชายแดน (9) ควรส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแบบยั่งยืนแก่ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง (10) ทำให้ผู้เสพยาเสพติดเลิกเสพยาให้ได้ และ (11) ช่วยกันแจ้งเบาะแสเรื่องยาเสพติดให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือฝ่ายปกครอง

ศราวุธ บุญญานุสนธิ์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าซ้ำกับพฤติกรรมค้ายาบ้าซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อเสนอแนะที่เป็นเงื่อนไขทำให้ผู้ค้ายาบ้าซ้ำสามารถเลิกค้ายาบ้าอีกต่อไปกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ คือผู้ต้องขังที่มีพฤติกรรมค้ายาบ้าซ้ำและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 100 คนผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยภาพรวมพบว่า

1. ปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำไปสู่การค้ายาบ้าซ้ำกับพฤติกรรมค้ายาบ้าซ้ำ คือ
 - 2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า มีความอ่อนแอภายในจิตใจ การที่ถูกลงโทษครั้งแรกไม่หนัก ความคิดที่ว่าเป็นวิธีที่หาเงินได้ง่ายและค่าตอบแทนสูงมีความต้องการนำเงินไปซื้อยาบ้ามาเพื่อเสพและค้าครั้งต่อไป การไม่เกรงกลัวที่จะเข้าคุกอีกมีความต้องการรวยเร็ว ๆ และขาดการช่วยเหลือจากครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมค้ายาบ้าซ้ำและผลการวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่มีความเกรงกลัวที่จะกลับเข้าคุกมีความอ่อนแอภายในจิตใจ มีความต้องการรวยเร็ว ๆ การที่ถูกลงโทษครั้งแรกไม่หนัก และมีความคิดที่ว่าเป็นวิธีที่หาเงินได้ง่ายได้ค่าตอบแทนสูง และต้องการนำเงินไปซื้อยาบ้ามาไว้เสพครั้งต่อไป จึงเป็นสาเหตุในการตัดสินใจค้ายาบ้าซ้ำอีก
 - 2.2 ปัจจัยด้านสังคม ผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า เมื่อพ้นโทษแล้วไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้และพบว่าเมื่อพ้นโทษแล้วกลับไปอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีปัญหายาบ้าอยู่ และถูกสังคมรังเกียจหรือตีตราว่าเคยติดคุกติดตะรางมาก่อน นอกจากนี้ยังพบว่า ขาดการสนับสนุนจาก

ภาครัฐมีความคิดที่ว่าเป็นงานที่มีเครือข่ายและมีช่องทางอยู่แล้ว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมค้ายาบ้าซ้ำ ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยพบว่า ผู้ต้องขังที่พ้นโทษแล้วส่วนใหญ่ปรับตัวให้เข้ากับสังคมไม่ได้รวมทั้งการกลับไปอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมที่เต็มไปด้วยยาบ้าโอกาสที่จะกลับไปยุ่งกับยาบ้าอีกก็มีมากยิ่งขึ้น จึงเป็นสาเหตุในการตัดสินใจค้ายาบ้าซ้ำอีก

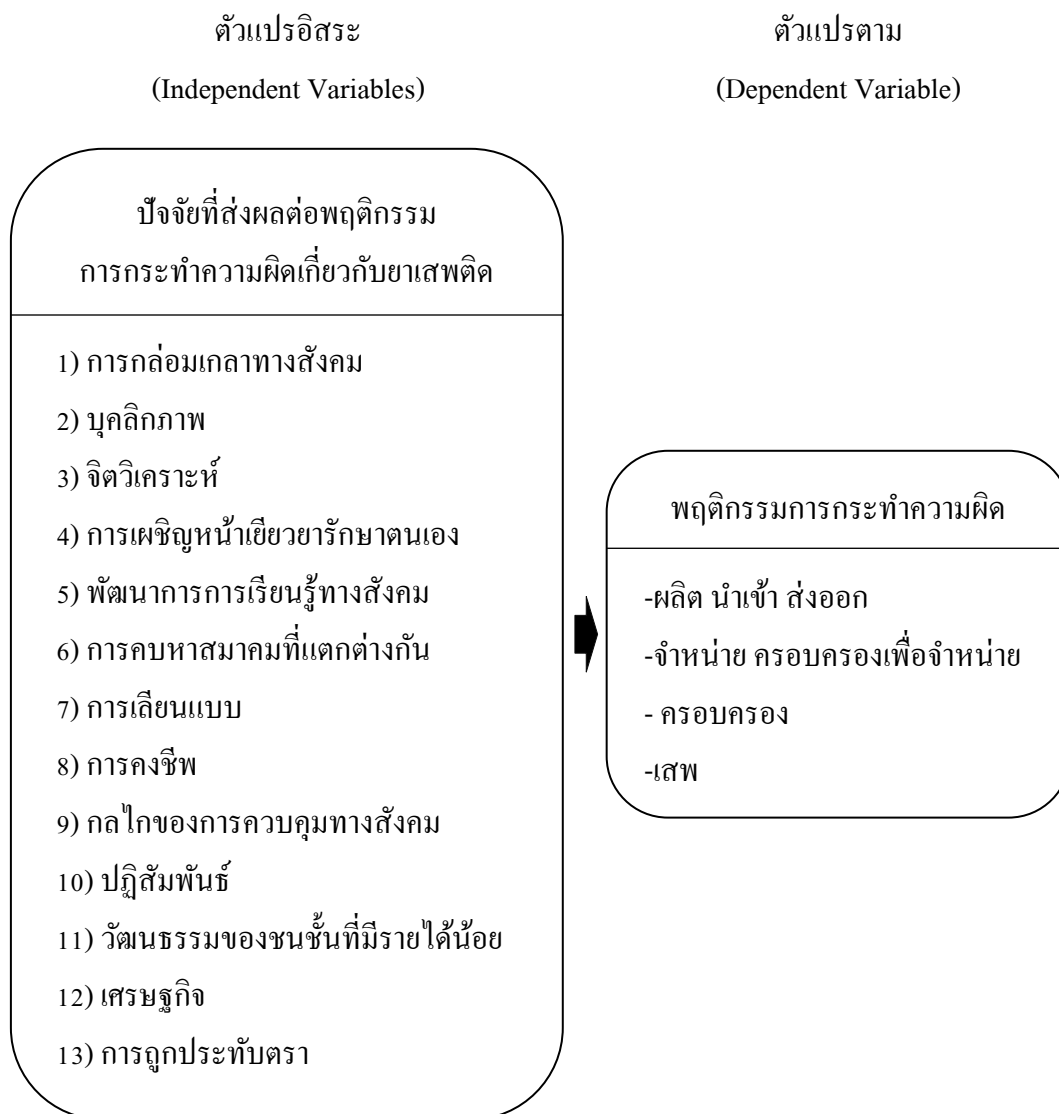
2.3 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในครัวเรือน ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า การมีหนี้สินมากและประสบปัญหาทางธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมค้ายาบ้าซ้ำและผลการวิจัยเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาทางธุรกิจ มีหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบและเนื่องจากเป็นหัวหน้าครอบครัว มีภาระต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทุกอย่าง จึงเป็นสาเหตุในการตัดสินใจค้ายาบ้าซ้ำ

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขังมาเป็นกรอบแนวคิดตัวแปรอิสระจำนวน 13 ปัจจัย ได้แก่การกล่อมเกลாதงสังคม บุคลิกภาพ จิตวิเคราะห์ การเผชิญหน้าเหยี่ยวรักษาตนเองพัฒนาการการเรียนรู้ทางสังคม การคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน การเลียนแบบ การคงชีพ กลไกของการควบคุมทางสังคม ปฏิสัมพันธ์ วัฒนธรรมของชนชั้นที่มีรายได้น้อย เศรษฐกิจ และการถูกประทับตรา

และนำพฤติกรรมกรรมการทำความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 มาตรา 4, 15, 65, 66, 67, 91 มาเป็นกรอบแนวคิดตัวแปรตามในการศึกษาพฤติกรรมกรรมการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยสามารถแสดงกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย